

Strateški razvojni program

Općine Starigrad

za razdoblje 2015. - 2020.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Strateški razvojni program Općine Starigrad za razdoblje 2015. – 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinansiranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Pitanja u vezi sa sadržajem ovoga dokumenta molimo uputiti na adresu:

MICRO projekt d.o.o.
Ruđera Boškovića 27, 21000 Split
T: 021 555 400
F: 021 555 418
E: info@d-dd.eu
W: www.d-dd.eu

Zaštita prava

Sadržaji što su ovdje izneseni izrađeni su isključivo Općinu Starigrad. MICRO projekt d.o.o. je izradio ovaj dokument za potrebe Općine Starigrad u skladu sa zahtjevima Naručitelja, Općine Starigrad, samo za njegovu specifičnu primjenu. Ostale osobe koje koriste informacije iz ovoga dokumenta čine to na vlastitu odgovornost i vlastiti rizik.

© MICRO projekt d.o.o., 2016.

Sva prava pridržana.

Sadržaj ovoga dokumenta zaštićen je autorskim pravima. Izmjene, kraćenja, proširenja i nadopune moguće su samo uz prethodnu pisanu suglasnost društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split. Umnožavanje je dopušteno samo uz uvjet da na svakom primjerku ostane otisnuta gornja napomena o autorskim pravima. Objavljivanje ili prevođenje dopušteno je samo uz prethodni pisani pristanak društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split.

U Splitu, studeni 2016.

SADRŽAJ

UVOD	6
ANALIZA STANJA	8
1. OPĆI PODATCI	8
1.1. Geografski položaj i prostorno uređenje	8
1.2. Klima	10
1.3. Povijest i kulturna baština	10
1.4. Prometna povezanost	13
1.5. Demografska analiza	14
2. GOSPODARSTVO	18
2.1. Analiza poslovnih subjekata	18
2.1.1. Trgovačka društva	18
2.1.2. Obrtništvo	20
2.2. Poljoprivreda	21
2.3. Turizam	26
2.4. Tržište rada	34
3. DRUŠTVENE DJELATNOSTI	39
3.1. Socijalna skrb	39
3.2. Odgoj i obrazovanje	39
3.3. Kultura i zaštita kulturne baštine	41
3.4. Zdravstvo	46
3.5. Sport i rekreacija	48
3.6. Religija	48
3.7. Mjere zaštite ljudi i imovine	49
3.8. Stanovanje i javne zgrade	50
4. ZAŠTITA OKOLIŠA I INFRASTRUKTURA	52
4.1. Zaštita okoliša	52
4.1.1. Upravljanje otpadom	52
4.1.2. Zaštita prirodnih bogatstava i upravljanje prirodnim resursima	52
4.2. Infrastruktura	55
4.2.1. Prometna infrastruktura	55
4.2.2. Energetska infrastruktura	58
4.2.3. Komunalna infrastruktura	59
5. INSTITUCIJE	63
5.1. Institucije regionalne i lokalne samouprave	63
5.2. Civilno društvo	66
SWOT ANALIZA	68
VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI	71
VIZIJA OPĆINE STARIGRAD	71
STRATEŠKI CILJEVI OPĆINE STARIGRAD	72
PRIORITETI, MJERE I INDIKATORI	77
PROVEDBA STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA	83
POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE	84
USKLAĐENOST S DRUGIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA	86
RAZVOJNE MJERE	90
POPIS TABLICA	138
POPIS SLIKA	139

UVOD

Strateški razvojni dokument Općine Starigrad predstavlja krovni planski dokument kojim se definiraju dugoročne smjernice za ekonomski, društveni i infrastrukturni razvoj do 2020. godine. Detaljnom analizom trenutnog stanja utvrđeni su razvojni potencijali općine te se u svrhu njihovog ostvarenja predlažu razvojni prioriteti i mjere.

Prilikom definiranja razvojnih mjera u okviru ovog razvojnog dokumenta uzete su u obzir specifičnosti općine te su uvaženi i prioriteti razvoja šireg područja zadanih relevantnim strateškim dokumentima na razini Zadarske županije i Republike Hrvatske. Uz horizontalno usklađenje tri ključna razvojna područja (ekonomski, društveni i infrastrukturni sektor) postignuto je i vertikalno usklađenje kojim su se razvojni prioriteti uskladili sa preporukama višeg reda. U tom segmentu naročito se analizirala usklađenost sa sektorskim strategijama na nacionalnoj razini i prioritetima operativnih programa za EU fondove koji predstavljaju mogući izvor financiranja pojedinih projektnih prijedloga.

Tijekom izrade ovog razvojnog dokumenta, osim načela integriranosti slijedila su se i načela dobrog upravljanja i starteškog planiranja utemeljenog na održivom razvoju, vidljivosti i participativnosti. U svrhu ostvarivanja participativnosti primjenjeni su instrumenti direktnog uključivanja lokalnog stanovništva kroz organizaciju radnih skupina sa zainteresiranim dionicima na kojima su komentirani zaključci analize stanja u okviru gospodarstva, društvenih djelatnosti, zaštite okoliša i infrastrukture te su se pripremile smjernice za osnovne strateške odrednice poput vizije, prioriteta, ciljeva i razvojnih mjera.

U svrhu izrade strategije korištene su službene statistike, strategije i drugi relevantni dokumenti te inputi dionika kroz održane radne skupine. Analiza stanja je na osnovu opširnog primarnog istraživanja u kojemu su prikupljeni podaci od ustanova, trgovačkih društava, udruga i ostalih subjekata putem strukturiranih obrazaca.

Kao finalni ishod procesa strateškog planiranja koji se odvijao u razdoblju od rujna 2015. godine do studenog 2016. godine izrađena strategija sastoji se od sljedećih elemenata:

1. Uvod
2. Sažetak
3. Analiza / ocjena stanja
4. SWOT analiza
5. Vizija i strateški ciljevi
6. Prioriteti i mjere
7. Provedba Strateškog razvojnog programa
8. Postupak praćenja provedbe

9. Usklađenost s drugim strateškim dokumentima

10. Razvojne mjere

Nakon primarnog i sekundarnog istraživanja uslijedila je obrada podataka te izrada analize stanja čiji nalazi su sumirani u SWOT matricu (akronimi engleskih riječi: Strengths - snage, Weaknesses - slabosti, Opportunities - prilike, Threats - prijetnje). Ključni nalazi analize poslužili su kao temelj za dijalog s dionicima tijekom radnih skupina te osmišljavanje razvojnih mjera budući da je misao vodilja bila osmisliti projekte kojima se mogu ojačati prednosti područja te iskoristiti vanjske prilike i otkloniti slabosti i prijetnje definirane SWOT-om.

Kao jedan od alata korištenih u procesu planiranja, važno je istaknuti primjenu softverskog rješenja autora za razradu projektnih prijedloga odnosno Platforme za upravljanje razvojem – PLUR. Uporabom PLUR-a osigurala se strukturirana i konzistentna obrada projektnih prijedloga putem jednakih obilježja te je postignuta njihova integracija s dokumentima višeg reda.

ANALIZA STANJA

---

1. OPĆI PODATCI

1.1. Geografski položaj i prostorno uređenje

Općina Starigrad nalazi se na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Zadarske županije koja je smještena u Jadranskoj Hrvatskoj (NUTS II regija), a zemljopisno pripada sjevernoj Dalmaciji. Zadarska županija broji šest gradova i 28 općina, među kojima je i Općina Starigrad u čiji sastav ulaze naselja Starigrad Paklenica, Seline i Tribanj (Šibuljina, Kruščica i Mandalina). Općina se nalazi 43 km sjeveroistočno od Zadra na sjevernoj obali Velebitskog kanala, na sjevernoj zemljopisnoj širini $44^{\circ} 16' 57''$ i istočnoj zemljopisnoj dužini $15^{\circ} 21' 08''$. Sjeverna granica općine ujedno je granica prema Ličko-senjskoj županiji. Južnim, morskim dijelom graniči s općinama Posedarje i Ražanac, a istočno, kopneno-morskom granicom s Općinom Jasenice.

Slika 1. Prostorni smještaj Općine Starigrad i Zadarske županije na karti Republike Hrvatske

Izvor: excelancije.net

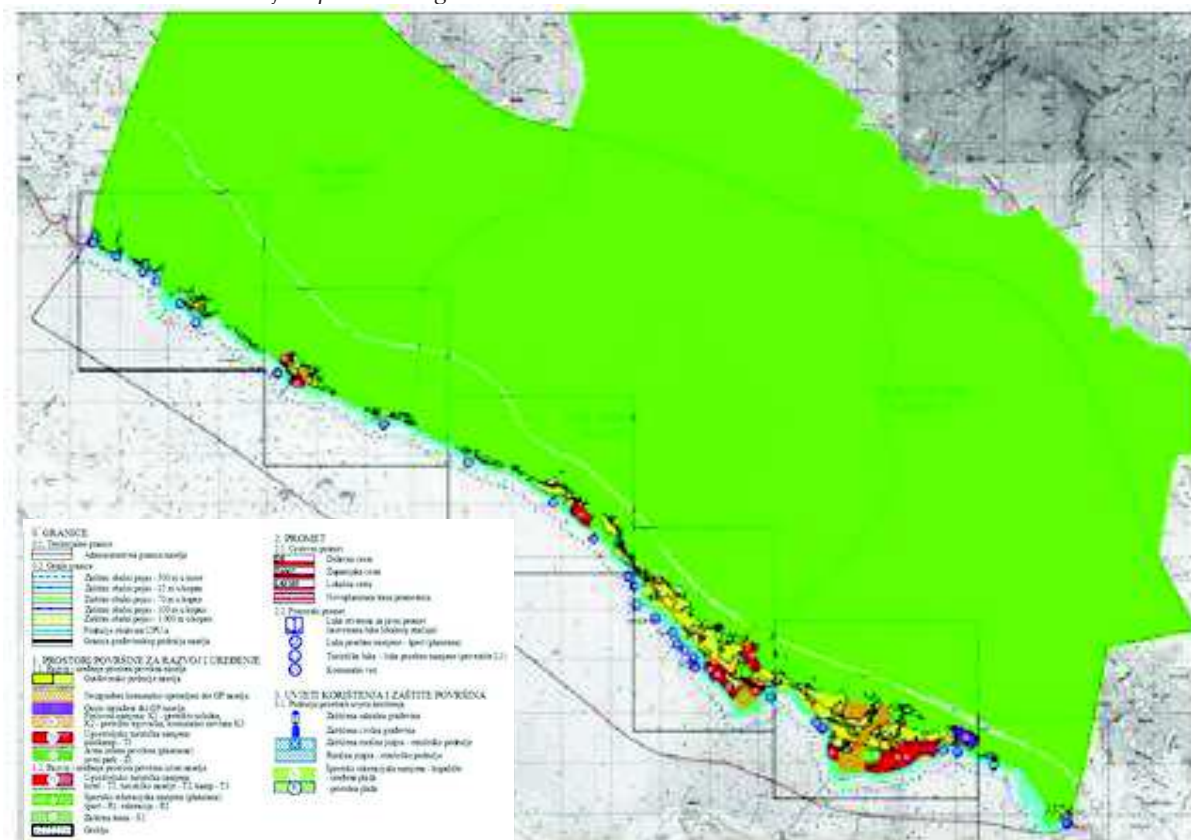

Površina Općine je 170.09 km², što predstavlja 4.6 % površine Zadarske županije koja ukupno iznosi 3646 km². Prema popisu stanovništva iz 2011. godine Općina Starigrad broji 1876 stanovnika. Gustoća naseljenosti Općine je 11 stanovnika na km². Detaljna demografska analiza Općine Starigrad prikazana je u poglavlju 1.5. Demografska analiza.

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06, 125/06, 16/07, 95/08 – Odluka Ustavnog suda RH, 46/10, 145/10) utvrđeno je da je Općina Starigrad jedinica lokalne samouprave. U skladu s člankom 35. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske Općina Starigrad spada u treću skupinu jedinica lokalne samouprave sa indeksom razvijenosti 98.20 %.

Prostorni plan uređenja Općine Starigrad donesen je 2006. godine, a izmijenjen i dopunjen 2011. i 2016. godine te utvrđuje koncepciju, oblike i način korištenja prostora uzimajući u obzir prirodne i stvorene resurse, razvojnu orijentaciju, kao i postojeće stanje i ograničenja u prostoru. Slika 2. prikazuje prostorno uređenje Općine s označenim površinama za razvoj i uređenje građevinskog područja naselja, s površinama gospodarske namjene, poljoprivrednim i šumskim tlom te cestovnim i željezničkim prometom.

Slika 2. Prostorno uređenje Općine Starigrad

Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Starigrad

1.2. Klima

Općina pripada polu-sredozemnoj (submediteranskoj) klimatskoj zoni koju karakteriziraju duga i vruća ljeta s blagim zimama i nešto većim dnevnim i godišnjim kolebanjima temperatura. U meteorološkoj postaji Starigrad Paklenica mjerenja se vrše od 1992. godine. Prema tim mjerjenjima najtopliji mjesec je kolovoz sa srednjom mjesečnom temperaturom od 27.2 °C, a najhladnija je veljača s prosječnom temperaturom od 7.46 °C. Udaljavanjem od obale, temperaturne se vrijednosti smanjuju, tako da srednja mjesečna temperatura u vršnim dijelovima Velebita može biti i 15 °C niža od temperature uz more. Godišnji prosjek temperatura iznosi između 10 - 15°C, dok se ekstremne vrijednosti kreću od -10 do + 35 stupnjeva. Od početka mjerenja (1992.) do danas, najniža temperatura zabilježena je dana 27. 12. 1996. g. i iznosila je -9.8 °C. Broj vedrih dana kreće se oko 115-118, a broj oblačnih oko 84-90 dana.¹

Zbog izloženosti južnog Velebita jugozapadnom strujanju zraka s mora, dolazi do stvaranja obilnih ortografskih oborina.² Najmanja količina oborina je na obali (oko 1200 mm), dok se s porastom visine naglo povećava i količina oborina pa tako na visinama iznad 900 m ona prelazi 2000 mm.

Velebitski kanal ima blagotvoran učinak na klimatske prilike premda snažna bura, nerijetko s udarima jačima od 150 km/h, značajno snižava prosječne zimske temperature. Snažan utjecaj bure ostavio je znatne tragove na biljnom pokrovu, litološkoj podlozi, u poljoprivrednoj aktivnosti, tipu izgradnje stambenih i gospodarskih objekata te razmještaju naselja i lučica.

1.3. Povijest i kulturna baština

Općina Starigrad formirana je Zakonom o područjima županija, gradova i općina donesenom 1992. godine, no dokazi o životu na ovome području sežu daleko u prapovijest. Pretpostavlja se da su tijekom zadnjeg ledenog doba, kao i drugdje na Sredozemlju, taj prostor naseljavale malene grupe paleolitičkih lovaca-sakupljača. Razina mora bila je tada oko 120 metara niža nego što je danas, a Velebitski kanal bio je široka dolina kroz koju je tekla rijeka. Najviši dijelovi Velebita bili su prekriveni ledenjacima. O životu pod Velebitom iz doba prapovijesti svjedoče brojni nalasci keramike u pećinama. Iskopine Vaganačke pećine pokazuju kontinuitet naseljavanja

---

¹ Izvor: www.opcina-starigrad.hr

² Orografske (planinske) padaline nastaju kada je masa zraka prisiljena izdizati se uz planinske padine. Prisilnim izdizanjem zraka dolazi do hlađenja i kondenzacije vodene pare. Orografska je padalina osobito izražena ako je planinska barijera okomita na smjer zračne struje.

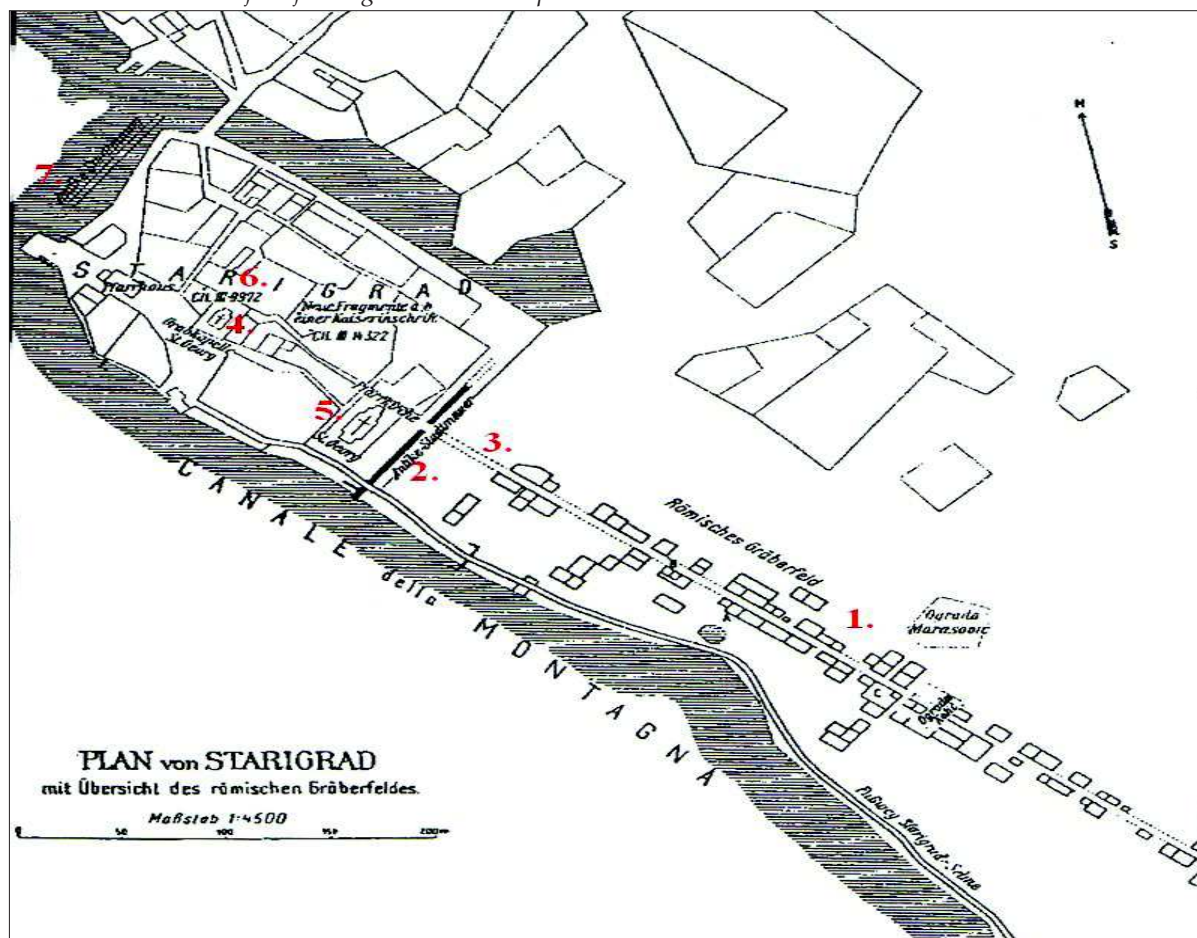
od mezolitika do željeznog doba.³ Na prijelazu iz 10. u 9. stoljeće prije Krista na prostoru oko današnjeg Starigrada oblikuje se liburnska kotura te se formiraju gradinska naselja. Iz tog perioda potječu sljedeće gradine: Lisarica, Sveta Trojica, Kojići Milovci, Gradina i Gradinica na Malom Rujnu, Gradina na Velikom Rujnu, Starigrad – centar, Gradina Marasovići, Paklarić, Gradina Seline, Gradina Kneževići, Gradina Modrič te nekoliko novootkrivenih lokaliteta.⁴ Dolaskom Rimljana gradine nastavljaju funkcionirati unutar grada Argyruntuma koji je dobio status municipija za vrijeme vladavine cara Tiberija. 1908. godine provode se prva arheološka istraživanja na području gdje su antički mještani pokapali svoje mrtve. Unutar 400 grobova pronađeni su raznoliki i rijetki antikviteti poput nakita od bronce, srebra, stakla i jantara, oruđe, oružje, brončane, keramičke i staklene posude te brojne uljane svjetiljke s reljefnim žigovima čak 25 različitih proizvođača. Razdoblje mira poremetile su provale "barbarskih" naroda koje su na kraju dovele do propasti nekad moćne rimske države. Argyruntum se u 4. stoljeću gubi svaki trag, pretpostavlja se zbog slabljenja ekonomije i povlačenja stanovništva gradine odakle su se mogli baviti stočarstvom. Sredinom 6. stoljeća po Kristu istočnorimski car Justinijan je dao sagraditi sustav utvrda za osiguravanje plovidbe i zaštitu obalnog stanovništva, no to je tek nakratko odgodilo konačan pad Rimskog carstva. U ranom srednjem vijeku započinje starohrvatsko naseljavanje, o čemu svjedoče sakralni objekti.

---

³ Izvor: Vaganačka pećina, 1985.

⁴ Izvor: Prapovijesna nalazišta na području Starigrada Paklenice, 2006.

Slika 3. Poluotočni smještaj Starigrada Paklenice početkom 20. st.

Izvor: www.np-paklenica.hr

Noviju povijest Starigrada – Paklenice obilježila je vladavina Habsburške Monarhije , odnosno Austro–Ugarske u Dalmaciji i izgradnja prvog pristaništa za prihvat parobroda. Godine 1832. uspostavlja se parobrodski put sa Starigradom, a Podgorski kanal dobiva ulogu važnog pomorskog puta.

Ljepota i prirodno bogatstvo Velike Paklenice prvi put je 27.02.1861. godine službeno vrednovana kao područje od naročite prirodne i znanstvene važnosti.

Godine 1904. izgrađena je upravna zgrada Carsko – kraljevske gospodarske jedinice „Paklenica“ u kojoj se i danas nalazi sjedište uprave Nacionalnog parka „Paklenica“. Zanimanje planinara i turista za Velebit i šire područje povećalo se nakon dovršetka željezničke pruge Zagreb –Gospić –Gračac –Split 1925. godine.

Godine 1937. završena je gradnja makadamske ceste koja je povezivala Starigrad sa srednjom Dalmacijom i Likom, a 1942. godine dovršava se i gradnja lokalnog vodovoda iz Velike Paklenice. Šest godina nakon, Starigrad osniva prvu osnovnu školu koja djeluje i danas.

Završetkom Drugog svjetskog rata i izgradnjom Jadranske magistrale 1959. godine uslijedila je nova etapa razvoja Starigrada. Važan događaj svakako je bilo proglašenje

šume Paklenica nacionalnim parkom, zatim prerastanje četverogodišnje osnovne škole u osmogodišnju sa statusom središnje (matične) škole za okolna naselja te gradnja više objekata poput benzinske crpke, poštanske zgrade s telefonskom centralom, hotela i doma zdravlja, te otvorenje Lučke kapetanije i gradnja stambenih zgrada s dodatnom ugostiteljskim prostorima. Obnova starog Masleničkog mosta, završetak autoceste i rekonstrukcija državnih cesta D54 i D8 dala je novi zalet ovome kraju. Time je Starigrad postao važan čimbenik u razvoju te se nameće kao središte prostorno razvojne cjeline.

1.4. Prometna povezanost

Općina Starigrad ima dobru povezanost cestovnom mrežom s ostatkom Hrvatske.- Cijelom dužinom Općine Starigrad proteže se državna cesta D8, poznatija kao Jadranska magistrala. To je najvažnija prometnica ovog područja, ukupne dužine 643.8 km koja povezuje Starigrad sa Rijekom na sjeveru i Crnom Gorom na samom jugu Jadranske obale. Karakter županijske javne ceste ima prometnicu koja se u naselju Starigrad odvaja od magistrale i vodi u Nacionalni park „Paklenica“. Dužina ove ceste je 3.1 km i nosi oznaku Ž6008. Iz Starigrada za Zadar postoji redovna autobusna linija.

Najbliži priključak na autocestu A1 je ulaz Maslenica udaljen 14 km jugoistočno od Starigrada.

Tablica 1. Udaljenost većih središta u Hrvatskoj od Općine Starigrad

Grad	Udaljenost od Općine Starigrad
Zadar	(E65/E71) 46,3 km
Split	(E65/E71) 170 km
Zagreb	(E71) 252 km
Rijeka	(E65) 175 km
Ulaz na autoput (Maslenica)	10 km

Izvor: Google maps

Najbliži granični prijelaz za pogranični promet sa Bosnom i Hercegovinom u cestovnom prijevozu je GP Lička Kaldrma udaljen 98 km od središta Općine Starigrad.

Zračni promet je usmjeren na Zračnu luku Zadar - Zemunik Donji koja je od Starigrada udaljena 52 km, a relativno blizu je i Zračna luka Split (Resnik) udaljena 143 km.

Pomorski promet na području Općine Starigrad uglavnom se odnosi na promet manjih plovila za potrebe lokalnog stanovništva. Pristanište u Starigradu ima status pristanišne luke otvorene za javni prijevoz unatoč činjenici da tamo ne pristaju plovila javnog pomorskog prometa. Najbliža pomorska putnička luka je Zadar (Gaženica) udaljena 45 kilometara.

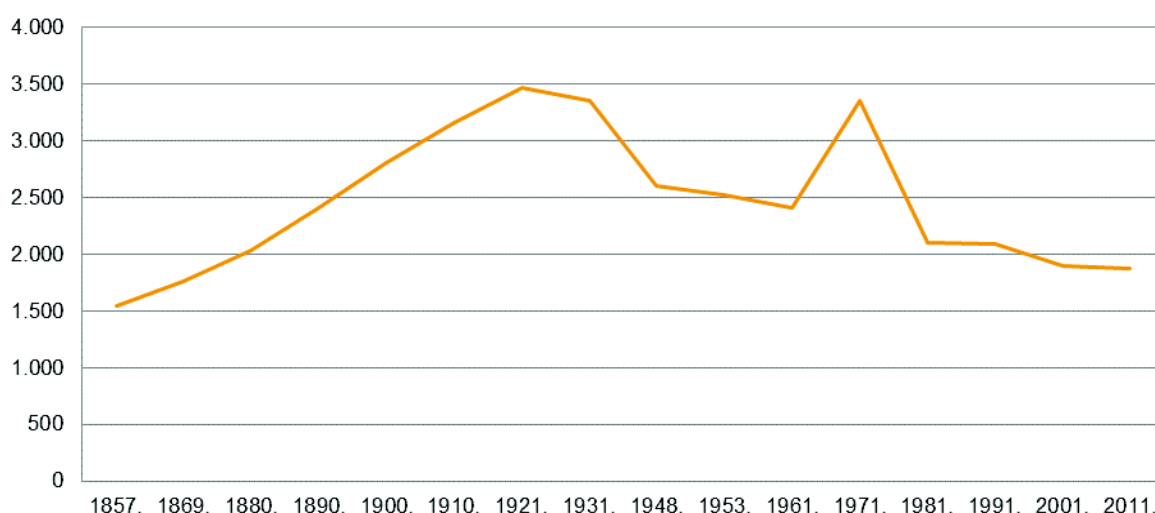
Detaljnija analiza prometne infrastrukture prikazana je u nastavku dokumenta u poglavlju 4.2.1. Prometna infrastruktura.

1.5. Demografska analiza

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, U Općini Starigrad živi 1876 stanovnika koji čine 1.1 % od ukupnog broja stanovnika Zadarske županije.

Od prvog službenog popisa stanovništva 1857. godine stanovništvo Općine Starigrad bilježilo je konstantan porast sve do 1921. kad je zabilježen i najveći broj stanovnika na ovom području. Od 1921. godine pa sve do 1961. godine, broj stanovnika bio je u stalnom opadanju. Tijekom 60ih godina prošlog stoljeća broj stanovnika se naglo povećao da bi na popisu 1971. Općina brojila čak 3361 stanovnika. Od popisa stanovništva iz 1971. do posljednjeg popisa 2011. godine negativan trend smanjenja broja stanovnika se nastavlja.

Grafikon 1. Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1857. do 2011.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Usporedbom dva posljednja službena popisa stanovništva, na području Općine Starigrad primjetan je blagi trend starenja stanovništva. Prosječna starost stanovništva prema popisu iz 2001. godine iznosila je 42.2 godine za muškarce i 44.9 godine za žene, dok se prema popisu iz 2011. godine ta brojka penje na 45 godina za muškarce te 46.2 godine za žene. Trend starenja primjetan je i na razini Županije, pa je tako prosječna starost na području Zadarske županije 2001. godine iznosila 38.9 godina, a 2011. godine tri godine više odnosno 41.9 godina. Spolna struktura stanovništva Općine Starigrad iz posljednja dva popisa stanovništva (2001. i 2011. godine) pokazuje relativno razmjernan broj muškaraca i žena.

Tablica 2. Struktura stanovništva prema spolu i starosti

Kategorija / Godina	2001.			2011.		
	svi	m.	ž.	svi	m.	ž.
Ukupno	1.893	943	950	1.876	933	943
0 - 4 godina	90	49	41	73	32	41
5 - 9 godina	99	45	54	76	37	39
10 - 14 godina	105	48	57	92	52	40
15 - 19 godina	93	41	52	63	50	53
20 - 24 godina	100	55	45	107	47	60
25 - 29 godina	107	59	48	94	44	50
30 - 34 godina	114	59	55	111	61	50
35 - 39 godina	136	75	61	108	56	52
40 - 44 godina	123	75	48	113	58	55
45 - 49 godina	99	55	44	144	76	68
50 - 54 godina	116	60	56	133	81	52
55 - 59 godina	90	45	45	113	56	57
60 - 64 godina	152	73	79	145	75	70
65 - 69 godina	160	80	80	104	54	50
70 - 74 godina	121	58	63	130	57	73
75 - 79 godina	72	24	48	117	58	59
80 - 84 godina	30	7	23	75	28	47
85 - 89 godina	40	15	25	29	9	20
90 - 94 godina	17	4	13	8	1	7
95 i više godina	0	0	0	1	1	6
Prosječna starost	43,60	42,20	44,90	45,60	45,0	46,2
Indeks starenja	153,00	142,60	162,30	177,0	165,50	188,40
Koeficijent starosti	31,8,	28,20	35,30	32,5	30,3	34,6
Radno aktivno	1.051	597	454	1.171	604	567

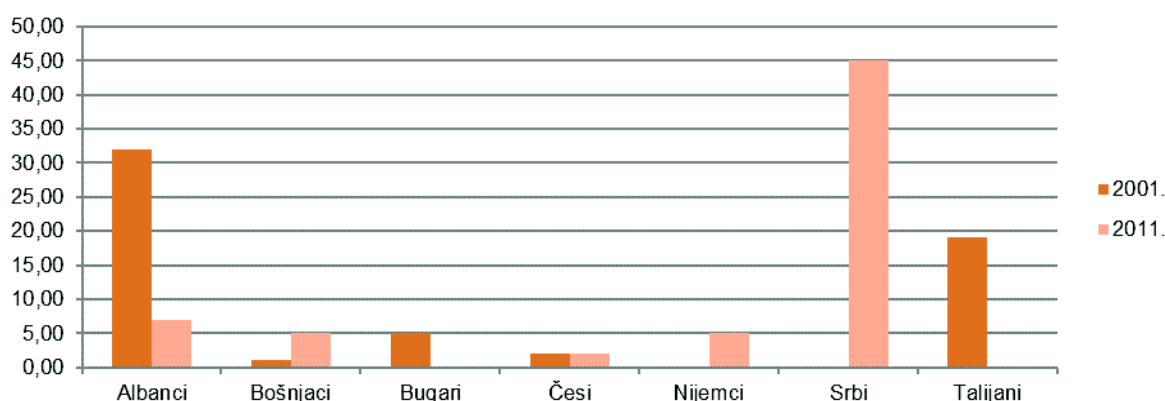
Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području Općine Starigrad ukupno 62.4 % stanovništva je radno sposobno, odnosno u dobi od 15 do 64 godine. Detaljna analiza (ne)zaposlenosti radno aktivnog stanovništva opisana je u poglavlju 2.3.

Tržište rada.

Iz službenih podataka moguće je zaključiti da su stanovnici Općine Starigrad po narodnosti većinom Hrvati. Prema popisu stanovništva iz 2011.godine u Općini je popisano 1876 Hrvata, a najbrojnija nacionalna manjina su Srbi sa 45 i Albanci sa sedam stanovnika. Detaljan udio stanovništva po nacionalnoj pripadnosti prikazan je u grafikonu 2. Promatrajući Strukturu stanovništva iz 2011. vidljivo je da na području Općine živi najviše katolika, njih 95.5%. Od pripadnika ostalih vjeroispovijesti najzastupljeniji su pravoslavci sa udjelom od 2.51%, zatim muslimani sa 0.37% dok se ateistima izjasnilo 0.80 % stanovništva. Ukupno 0.59 % stanovništva nije se očitovao o religijskoj pripadnosti.

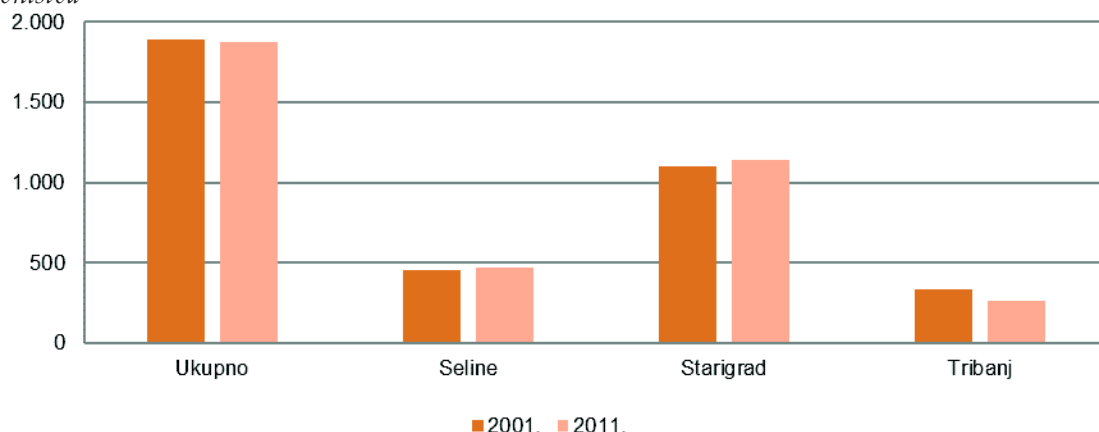
Grafikon 2. Broj pripadnika nacionalnih manjina na području Općine Starigrad

Izvor: Državni zavod za statistiku

Na temelju podataka iz posljednjeg popisa stanovništva moguće je zaključiti da najviše stanovnika s područja Općine Starigrad živi u naselju Starigrad (60.7 %), zatim Seline (25 %), a najmanje u naselju Tribanj (14.3 %). Uspoređujući popise iz 2001. i 2011. godine možemo primijetiti da Seline i Starigrad bilježe blagi porast broja stanovnika dok se iz naselja Tribanj u periodu između dva popisa iselio 71 stanovnik odnosno 21 % od ukupnog broja stanovnika tog naselja.

Grafikon 3. Ukupan broj stanovnika Općine Starigrad po naseljima prema posljednjim dvama popisima stanovništva

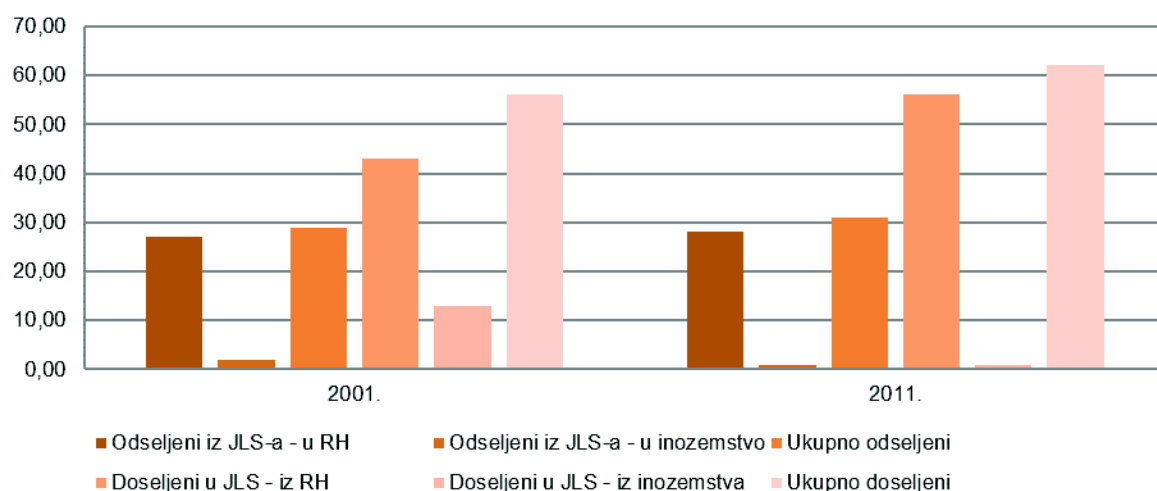

Izvor: Državni zavod za statistiku

Pregledom migracijski obilježja ovog područja najveća je emigracija s analiziranog područja zabilježena prema drugim jedinicama lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj (29 stanovnika), a najmanje u inozemstvo (jedan stanovnik). Migracijski je saldo pozitivan s obzirom da je trend iseljavanja iz Općine Starigrad manji od trenda doseljavanja na područje Općine.

Grafikon 4. Migracijska obilježja stanovništva Općine Starigrad

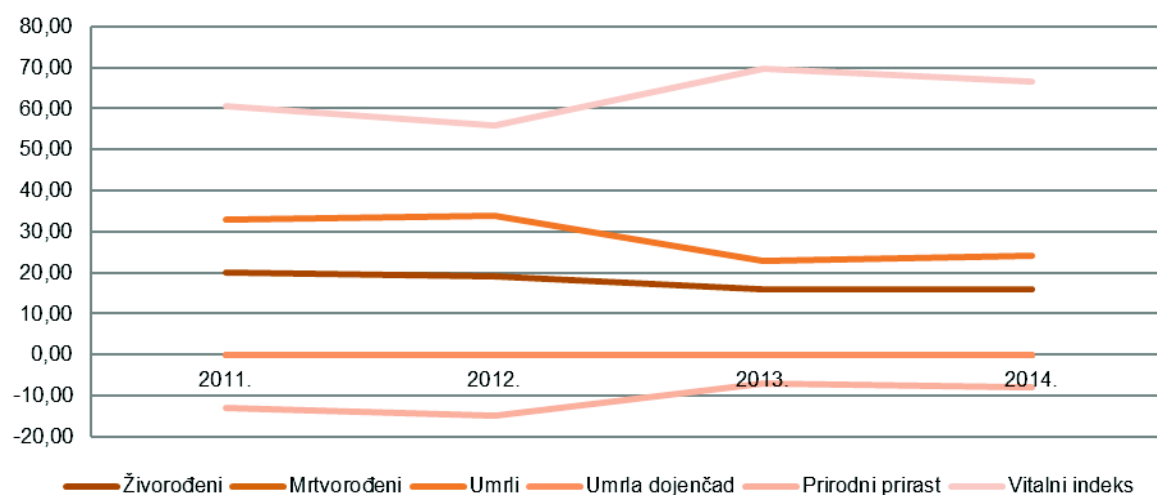

Izvor: Državni zavod za statistiku

Pregledom dostupnih statističkih podataka Državnog zavoda za statistiku uočeno je da je u periodu od 2011. do 2014. godine na području Općine Starigrad sklopljeno 33 braka, a razvodom je završilo njih sedam.

U istom promatranom periodu u Općini Starigrad broj umrlih nadmašio je broj živorođenih što upućuje na negativan prirodni prirast⁵ stanovništva. Od 2011. do 2015. godine ukupno je rođena 71 osoba, a umrlo ih je 114. Vitalni se indeks⁶ u tom razdoblju kretao između 60,6 i 69,9.

Grafikon 5. Prirodno kretanje stanovništva na području Općine Starigrad

Izvor: Državni zavod za statistiku

⁵Prirodni prirast je razlika između broja živorođenih i umrlih.

⁶ Vitalni indeks je broj živorođenih na 100 umrlih.

2. GOSPODARSTVO

2.1. Analiza poslovnih subjekata

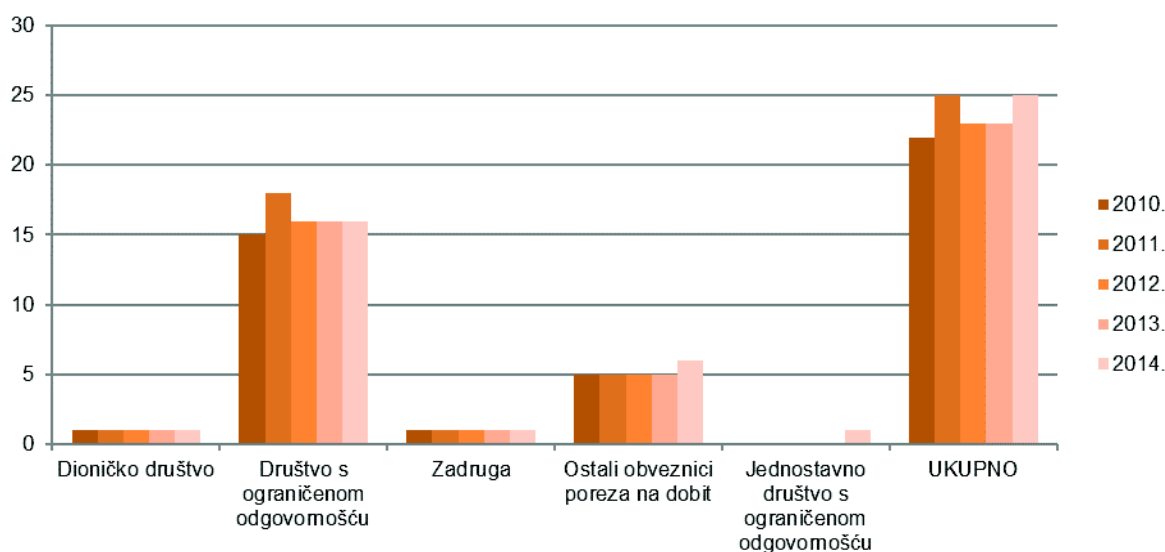
Gospodarski razvitak ovoga područja uvjetovan je geografskim položajem, raspoloživim resursima, klimatskim obilježjima, tržišnim uvjetima i izgrađenošću infrastrukture. U nastavku je prikazana detaljna struktura gospodarskih subjekata ma području Općine Starigrad.

2.1.1. Trgovačka društva

Prema podacima FINA-e na području Općine Starigrad djeluje 25 poslovnih subjekata s ukupno 124 zaposlenika. U periodu između 2011. i 2014. godine taj broj se nije značajno mijenjao.

S obzirom na pravno ustrojbeni oblik registriranih trgovačkih društava, najviše ih posluje kao društvo s ograničenom odgovornošću, ukupno 16 subjekata, slijede zadruge i ostali obveznici poreza na dobit.

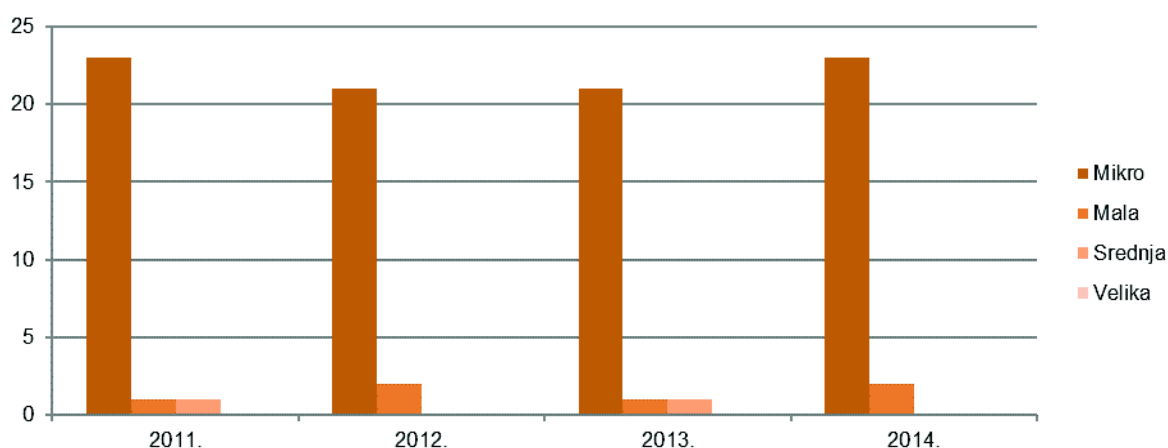
Grafikon 6. Trgovačka društva prema pravno ustrojbenom obliku

Izvor: FINA

Godine 2011. u Općini Starigrad registrirana su 23 mikro trgovačka društava, jedno malo i jedno srednje trgovačko društvo, a taj broj se nije do danas značajno promijenio. Godine 2014. za koju su posljednju dostupni podaci, na analiziranom području nije zabilježeno postojanje srednjih i velikih trgovačkih društava.

Grafikon 7. Trgovačka društva po veličini

Izvor: FINA

Registrirana trgovačka društva na području Općine Starigrad u razdoblju od 2011. do 2014. godine zabilježila su pozitivan trend u приходima i neto dobiti. Broj subjekata je ujednačen u promatranom razdoblju od 2011. do 2014. godine s naglaskom da se broj zaposlenika smanjio za 9.5 % (tablica 3.)

Tablica 3. Trgovačka društva na području Općine Starigrad

Kategorija	2011.	2012.	2013.	2014.
Broj subjekata	25	23	23	25
Broj zaposlenika	137	132	130	124
Prihodi (u HRK)	47.050.444,00 kn	45.498.673,00 kn	50.335.465,00 kn	52.833.610,00 kn
Dobit (u HRK)	861.506,00 kn	466.545,00 kn	2.767.963,00 kn	2.342.331,00 kn
Neto dobit / gubitak (u HRK)	-5.351.149,00 kn	-3.925.083,00 kn	-977.781,00 kn	480.623,00 kn

Izvor: FINA

Godine 2014. najčešće registrirane djelatnosti s ukupno osam registriranih trgovačkih društva bile su trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala te djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. U promatranom periodu od 2011. godine nije bilo značajnijih promjena u broju subjekata s obzirom na osnovnu djelatnost. U tablici 4 prikazana je detaljna struktura trgovačkih društava.

Tablica 4. Trgovačka društva prema području NKD 2007. godine

Djelatnost	2011.	2012.	2013.	2014.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1	1	1	1
Prerađivačka industrija	2	2	2	2
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	1	1	1
Građevinarstvo	2	2	3	2
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	10	10	9	8
Prijevoz i skladištenje	1	0	1	1
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	6	4	5	8
Poslovanje nekretninama	0	1	0	0
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2	2	1	1
Ostale uslužne djelatnosti	0	0	0	1
Ukupno	25	23	23	25

Izvor: FINA

2.1.2. Obrtništvo

Na području Općine Starigrad na dan 05. svibnja 2016. godine registrirana su 93 obrta od kojih ukupno 36 djelatnost obavlja sezonski. Na analiziranom području četiri obrta imaju status povlaštenog obrta, što znači da obrtnik svoju djelatnost smije obavljati isključivo na temelju povlastice koju izdaje nadležno ministarstvo. Ostali obrti su nepovlašteni (slobodni ili vezani).⁷

Tablica 5. Obrtnici na području Općine Starigrad na dan 05.05.2016.

Djelatnost	Broj subjekata
Broj subjekata koji obavljaju djelatnost cjelogodišnje	57
Broj subjekata koji obavljaju djelatnost sezonski	36
Broj subjekata koji imaju registrirani nepovlašteni obrt	89
Broj subjekata koji imaju registrirani povlašteni obrt	4

Izvor: Ministarstvo poduzetništva i obrta

Gotovo 50 % od ukupnog broja obrta navodi usluge pružanja smještaja te pripremu i usluživanje hrane kao osnovnu djelatnost, a slijedi trgovina na veliko i na malo te popravak motornih vozila i motocikala. Detaljna struktura obrta s obzirom na njihovu registriranu djelatnost prikazana je u tablici 6.

Tablica 6. Obrtnici prema području NKD 2007. godine na dan 05.05.2015.

Djelatnost	Broj subjekata
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3
Prerađivačka industrija	1
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1
Građevinarstvo	3
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	26
Prijevoz i skladištenje	4
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	45
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3
Umjetnost, zabava i rekreacija	2
Ostale uslužne djelatnosti	5
Ukupno	93

Izvor: Ministarstvo poduzetništva i obrta

Prema podacima dostavljenim od strane Općine Starigrad, u prosincu 2015. godine na području Općine nije djelovala ni jedna zadruga, savez kao ni institucija za potporu poduzetništvu.

---

⁷ Slobodni obrti su obrti za čije je obavljanje potrebno ispuniti samo opće uvjete za registriranje obrta tj. ne traži se propisana stručna sprema, dok su vezani obrti oni za čije se obavljanje, osim općih uvjeta, traži ispit o stručnoj osposobljenosti, odgovarajuća srednja stručna sprema ili majstorski ispit.

2.2. Poljoprivreda

Ukupne poljoprivredne površine na području Zadarske županije iznose 180 896 hektara, od čega se na obradive površine odnosi 58 428 ha. U Prostornom planu i uređenju Zadarske županije poljoprivreda zauzima značajno mjesto.⁸Od ukupnih poljoprivrednih površina Općine Starigrad (16 915 ha) obradivo je 940 ha (bez Nacionalnog parka). Poljoprivreda ovog kraja svodi se na vrlo male površine nastale u zonama ušća Velike i Male Paklenice. Te se površine djelomično danas koriste za individualnu proizvodnju povrtlarskih kultura. Postoji očit nesklad između poljoprivrednog zemljišta kakovog ga vodi nadležna katastarska služba i onog koje je određeno Prostornim planom.⁹U ovoj Strategiji razvoja koriste se podaci Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Tablica 7. Broj poljoprivrednih gospodarstava i ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu ARKOD¹⁰ parcela (ha) poljoprivrednika po naseljima na području Općine Starigrad na dan 31. prosinca 2015. godine

Naselje	<3			≥3 i <20			≥20 i <100			≥100 i < 1.500			UKUPNO		
	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)	Broj PG	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)
Seline	10	39	6,62	-	-	-	1	10	99,51	-	-	-	11	49	106,12
Starigrad	16	45	10,86	-	-	-	-	-	-	2	24	584,44	18	69	595,3
Tribanj	7	41	4,73	-	-	-	1	1	35,99	-	-	-	8	42	40,72
UKUPNO	33	125	22,21				2	11	135,5	2	24	584,44	37	160	742,15

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR)

Najveće poljoprivredne površine nalaze se u Starigradu (595.30 ha), a najmanje ih je na području Tribnja (40.72 ha). Svako poljoprivredno gospodarstvo na području Općine Starigrad u prosjeku raspolaže s 20 ha poljoprivrednog zemljišta. Prosječna veličina parcele iznosi 4.6 ha s napomenom da pojedina parcela može imati više namjena.

⁸ Izvor: PPU Zadarske županije, 2006.

⁹ Izvor: PPU Općine Starigrad, 2011.

¹⁰ARKOD je nacionalni sustav identifikacije zemljišnih parcela, odnosno evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj. Cilj ARKOD-a je omogućiti poljoprivrednicima lakši i jednostavniji način podnošenja zahtjeva za potporu kao i njihovo transparentno korištenje.

Prema podacima APPRRR-a ukupan broj registriranih poljoprivrednih gospodarstava na dan 14. 12. 2015. na području Općine Starigrad iznosio je 52, od čega je najviše obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, njih 49. Nije zabilježena ni jedna poljoprivredna zadruga. U Općini Starigrad nalazi se ukupno 0.7 % poljoprivrednih gospodarstava registriranih na području Zadarske županije.

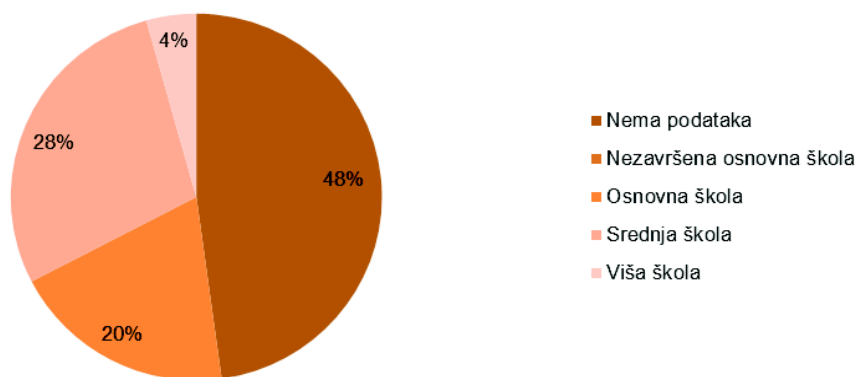
Tablica 8. Broj PG-ova¹¹ u Općini Starigrad i Zadarskoj županiji na dan 14.12.2015.

Vrsta poljoprivrednog gospodarstva	Broj PG-ova u Općini Starigrad	Broj PG-ova u Zadarskoj županiji
Obiteljsko gospodarstvo	49	7380
Obrt	1	58
Ostali	0	10
Trgovačko društvo	2	69
Zadruga	0	31
UKUPNO	52	7548

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR)

Iz podataka o obrazovnoj strukturi nosioca poljoprivrednih gospodarstava prema Agenciji za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju najviše poljoprivrednika ima završenu srednju školu, a tek 4 % ih je fakultetski obrazovano. Ovi podaci mogu značajno odstupati od realnog stanja s obzirom da se čak 48 % nosioca PG-a nije izjasnilo o razini naobrazbe.

Grafikon 8. Nositelji poljoprivrednih gospodarstava prema školskoj spremi na dan 31. 12. 2015.

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Čak 28 nosioca poljoprivrednih gospodarstava od njih ukupno 51 starije je od 56 godina, a svega njih šest mlađe je od 40 godina starosti što je izrazito negativna statistika za razvoj poljoprivrede na području Općine Starigrad. Struktura poljoprivrednika po godinama starosti prikazana je u tablici 9.

Tablica 9. Broj poljoprivrednih gospodarstava po dobi nositelja na dan 31. 12. 2015.

Broj PG-ova	<=40	41-45	46-50	51-55	56-60	61-65	>65
Obiteljsko gospodarstvo	6	2	5	9	9	8	11
Obrt	0	0	0	1	0	0	0

¹¹ Poljoprivredno gospodarstvo

Broj PG-ova	<=40	41-45	46-50	51-55	56-60	61-65	>65
Trgovačko društvo	0	0	0	2	0	0	0
Zadruga	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR)

Biljna proizvodnja

Na oskudnim obradivim površinama dijelom se uzgaja maslina, a u kućnim vrtovima ponešto voćaka: bajama, trešnje, smokve, najviše za osobnu upotrebu.

Snažan sjeverni vjetar – bura, koja dominira u ovom području, ograničavajući je čimbenik u uzgoju voćaka. Na ostalom dijelu poljoprivrednih površina Općine Starigrad vinogradarstvo je ograničeno na postojeće stanje, a to znači uzgoj po kućnim vrtovima ili pojedinačni mali nasadi od nekoliko desetaka trsova.

Ograničavajući faktor za razvoj vinogradarstva je mala površina poljoprivrednih čestica. Značajnije proizvodnje povrća na području Općine također nema, a limitirajući faktor su plitka tla siromašna humusom i ostalim hranjivima te nedostatak adekvatnog sustava navodnjavanja. Potencijal u poljoprivrednom sektoru predstavlja stočarstvo zbog velikog broja krških pašnjaka.¹²

Tablica 10. Broj i površina ARKOD parcela na području Općine Starigrad na dan 31.12. 2015.

Vrsta poljoprivrednog zemljišta	Općina Starigrad		Zadarska županija	
	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela
Oranica	2,46	19	4.929,16	11533
Staklenik na oranici	0	0	27,13	159
Livada	0,96	12	2.171,44	5344
Pašnjak	0	0	0,00	0
Krški pašnjak	727,86	86	15.281,67	9557
Vinogradi	0	0	1.533,86	3975
Iskrčeni vinograd	0	0	9,86	6
Maslinik	7,07	51	2.970,07	3836
Voćne vrste	1,65	7	1.427,58	877
Kultura kratkih ophodni	0	0	0,00	0
Rasadnik	0	0	7,92	0
Miješani trajni nasadi	2,37	8	158,25	659
Ostalo zemljište	0,17	3	598,96	368
Ukupno	742,55	186	29.115,91	36314

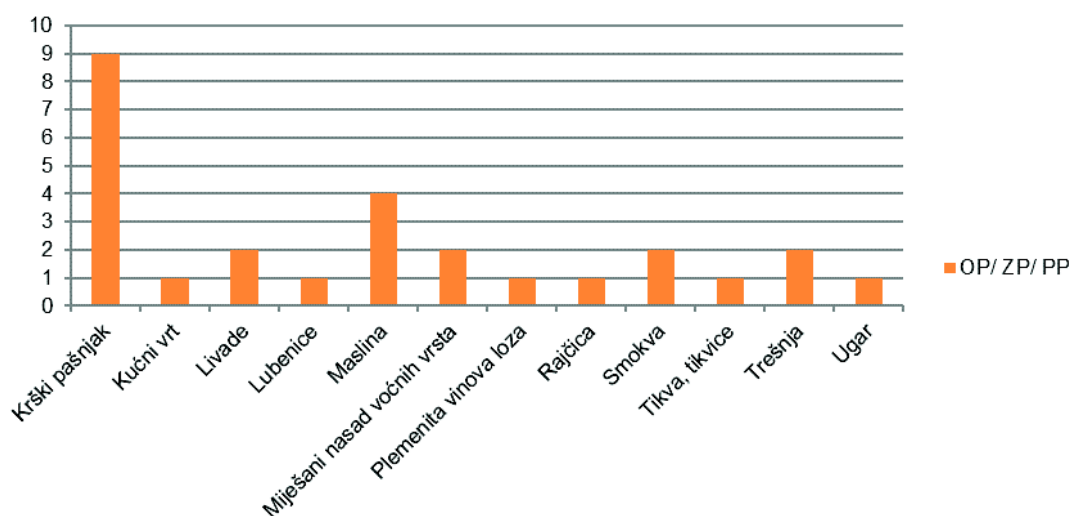
Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Na grafikonu 9. prikazan je broj PG-ova po kulturama uzgoja na dan 31. 12. 2015.

Najviše gospodarstava registriralo je krški pašnjak, a od proizvodnje prevladava maslinarstvo, slijedi uzgoj voćarskih vrsta kao što su trešnja i smokva te mješoviti voćarski nasadi. Najviše je registriranih krških pašnjaka.

¹² Izvor: PPU Općine Starigrad, 2011.

Grafikon 9. Broj poljoprivrednih gospodarstava po kulturama na dan 31.12. 2015.

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

U tablici 11 prikazana su planirana izdvajaju iz općinskog proračuna za poljoprivredu u periodu od 2013. do 2016. Evidentno je da se posljednjih godina iznos predviđen za razvoj poljoprivrednih djelatnosti nije mijenjao te iznosi manje od 0,2 % ukupnih rashoda.

Tablica 11. Proračunska sredstva Općine Starigrad predviđena za poljoprivredu od 2013. do 2016. godine (u kn)

Kategorija / Godina	2013.	2014.	2015.	2016.
Sredstva izdvojena za poljoprivredu	50.000,00 kn	20.000,00 kn	20.000,00 kn	20.000,00 kn
Ukupni rashodi	12.495.000,00 kn	16.566.000,00 kn	15.840.000,00 kn	16.361.686,00 kn
Udio u ukupnim rashodima	0,40%	0,12%	0,13%	0,12%

Izvor: Proračun Općine Starigrad

Stočarstvo

Općina Starigrad prema podacima Hrvatske poljoprivredne agencije ukupno broji 1586 grla stoke što čini 1,2 % od ukupnog zbroja u Zadarskoj županiji. Najzastupljeniju vrsta stoke čine ovce sa 1134 grla, zatim slijede koze i perad. Prema statistici APPRRR-a 24 poljoprivredna gospodarstva djeluju u sektoru stočarstva, od čega se 12 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava bave uzgojem ovaca. Stočarstvo ima povoljne uvjete za obnovu i daljnji razvoj, a osobito ovčarstvo i kozarstvo, prvenstveno zbog pašnjaka, prirodno oblikovanih terena za ispašu i tradicije na području Zadarske županije.

Tablica 12. Uzgoj stoke u Zadarskoj županiji i Općini Starigradu na dan 31. 12. 2014.

Vrsta stoke	Broj grla u Općini Starigrad	Broj grla u Zadarskoj županiji
Goveda	24	4823
Svinje	4	1225
Konji	4	184
Ovce	1134	96094
Koze	243	13241

Vrsta stoke	Broj grla u Općini Starigrad	Broj grla u Zadarskoj županiji
Perad	177	15072
Ukupno	1586	130653

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija

U Općini Starigrad registrirano je osam pčelara s ukupno 399 košnica i procijenjenom proizvodnjom od 7980 kg meda godišnje. Jedan od navedenih pčelara je certificirani ekološki proizvođač dok ostali prakticiraju konvencionalne metode i navode pčelarenja kao hobi proizvodnju.

Tablica 13. Uzgoj pčela i proizvodnja meda na dan 31. 12. 2015

Kategorija	U Općini Starigrad	U Zadarskoj županiji
Broj PG-a	8	333
Broj košnica	399	14.891
Proizvodnja meda u kg	7980	297.820

Izvor: Hrvatski pčelarski savez

Ribarstvo i marikultura

U priobalnim naseljima Zadarske županije uglavnom je zastupljen priobalni gospodarski ribolov s pasivnim ribolovnim alatima koji se obavlja uglavnom s brodicama. Na temelju podataka o ulovu morske ribe u razdoblju od 2011. do 2015. godine očigledno je da se ulov bijele ribe smanjio za gotovo 67 % u odnosu na 2011. godinu. Ulov glavonožaca (lignji, sipi, hobotnica) značajno se povećao u proteklih pet godina i u 2015. iznosi 0.76 tona. Ukupna količina ulovljene ribe u 2015. godini iznosi 1.73 tone i to je najniži zabilježeni ulov u promatranom razdoblju.

Tablica 14. Ulov ribe na području Općine Starigrad u tonama

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Bijela riba	2,0440	3,4495	1,1421	1,5521	0,6781
Plava riba (krupna)	0,0000	0,0000	0,0000	0,0200	0,0090
Mala plava riba (uključujući srdele, papaline i incune)	0,0740	0,1400	0,0360	0,0420	0,0060
Hrskavičnjače (morski psi, raže, grdobina...)	0,0410	0,2075	0,0570	0,0815	0,0160
Rakovi	0,2874	0,1683	0,3054	0,3495	0,2826
Glavonošci	0,0220	0,0115	0,5265	0,6720	0,7405
Ukupno	2,4774	3,9768	2,0670	2,7171	1,7322

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava Ribarstvo

Dozvolu za gospodarski ribolov ima pet subjekta koji raspolažu sa ukupno pet plovila, od čega je jedno plovilo za lov vršama, a preostala četiri su višenamjenska, dok su naselju Tribanj registrirana dva višenamjenska plovila. Na području Općine ne postoji iskrcajno mjesto.

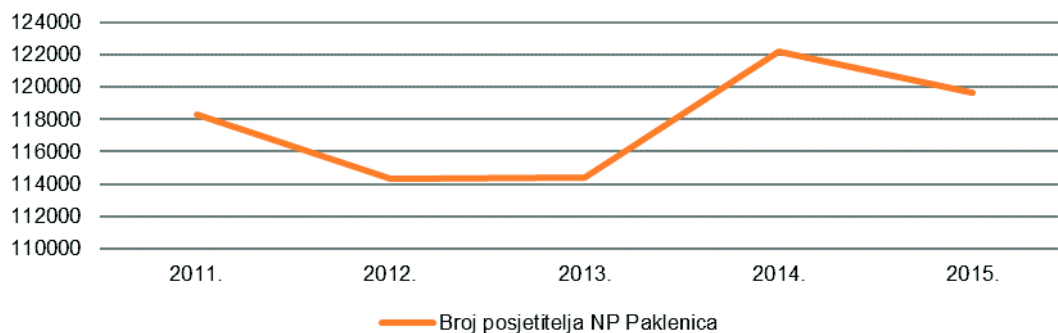
Velebitski kanal ima idealne predispozicije za uzgoj školjkaša, naročito dagnji i kamenica. U Općini Starigrad već postoji tradicija uzgoja, međutim, nedostatak otpremnog centra, jeftin uvoz i niska otkupna cijena bitno je ugrozila proizvodnju školjkaša u akvatoriju Velebitskog kanala. Zadarska županija izdaje 16 koncesija za uzgoj školjaka, zauzete površine 145.400 m², za 1.285 t. mogućeg uzgoja, od čega ih se šest nalazi na području Općine Starigrad.

2.3. Turizam

Starigrad Paklenica, glavno naselje Općine Starigrad razvio se na temeljima antičkog grada Argyruntuma. U posljednjih pedesetak godina tradicionalni način pretežno stočarskog života na padinama Velebita postepeno je zamijenjen životom uz more i razvojem turizma kao primarne djelatnosti. Općina Starigrad cijelom svojom površinom nalazi se u zaštićenom prirodnom prostoru jer Velebit zajedno s pripadajućom obalom ima status Parka prirode. Kanjoni Velike i Male Paklenice proglašeni su nacionalnim parkom 1949. godine. Tu se nalaze najveći šumski kompleksi južne Hrvatske. NP Paklenica je nakon Plitvičkih jezera, najstariji nacionalni park u Hrvatskoj. U neposrednoj blizini nalaze se još četiri nacionalna parka (Kornati, Krka, Plitvička jezera, Sjeverni Velebit) te dva parka prirode (Telašnica, Vransko jezero)

Nacionalni park Paklenica proteže se po južnim obroncima Velebita na ukupnoj površini od 95 km² te obuhvaća kanjone Male i Velike Paklenice sa širim okolnim prostorom. Paklenica je poznato europsko penjačko središte. Pri samom ulazu u Nacionalni park nalaze se stijene s preko 400 metara visine i više od 400 penjačkih smjerova različite težine i dužine. Na području Paklenice proteže se i 150 km pješačkih i biciklističkih staza. Glavni ulaz u park otvoren je za posjetitelje tijekom cijele godine, a ulazna recepcija Mala Paklenica od početka svibnja do kraja listopada. Karte je moguće kupiti na ulazu Nacionalni park.

Grafikon 10. Broj posjetitelja NP Paklenica

Izvor: NP Paklenica

Među velebitskim stijenama u zaleđu Starigrada - Paklenice, na 700m visine, nalazi se adrenalinski park „Vaganac“ koji nudi hodanje po čeličnim sajlama, mostovima i penjanje po pravim stijenama. Ljubiteljima ekstremnih sportova još se nudi rafting na brzacima gornjeg toka Zrmanje te vožnja kajacima i kanuima tijekom ljetnih mjeseci.

S obzirom na postojeću ponudu, zapanjujući, jedinstveni reljef ovoga kraja, netaknutu prirodu i čistoću zraka, Općina Starigrad destinacija je velikih potencijala za razvoj avanturističkog turizma. Ovaj resurs je Općina Starigrad prepoznala te je slijedom toga 2013. godine pristupila izradi Studije pred-izvedivosti „Općina

Starigrad – destinacija aktivnog turizma“. Odabrani smjer razvoja turizma Općine Starigrad ima uporište ne samo u resursnoj osnovi područja nego i Strategiji razvoja turizma u Republici Hrvatskoj do 2020. godine te u Glavom planu razvoja turizma Zadarske županije 2013.-2023. godine usvojenom na županijskoj razini. Prioriteti i mjere identificirani spomenutim dokumentima opravdavaju namjernu Općine Starigrad za dugoročno pozicioniranje kao destinacije aktivnog turizma. Tu se tradicionalno okupljaju planinari, alpinisti, znanstvenici te ostali ljubitelji prirode što ujedno utječe na produžetak turističke sezone od ranog proljeća sve do kasne jeseni. Općina Starigrad domaćin je poznatim sportskim manifestacijama iz kategorije ekstremnih sportova.

Međunarodni susret penjača – Paklenica je jedinstveno natjecanje u penjanju koje se tradicionalno održava od 2000. godine. Natjecanje je međunarodnog karaktera, a sudionici se natječu u brzinskom penjanju velikih stijena „Big Wall Speed Climbing“, penjačkom maratonu te brzinskom penjanju za djecu. Tu je i nesportski dio programa koji uključuje zanimljiva predavanja, koncerte i festival penjačkih filmova. Susret se odvija jednom godišnje, u trajanju od tri dana na vikend oko 1. svibnja, a organizator manifestacije je Nacionalni park Paklenica.

Slika 3. Međunarodni susret penjača NP Paklenica 2016. godine

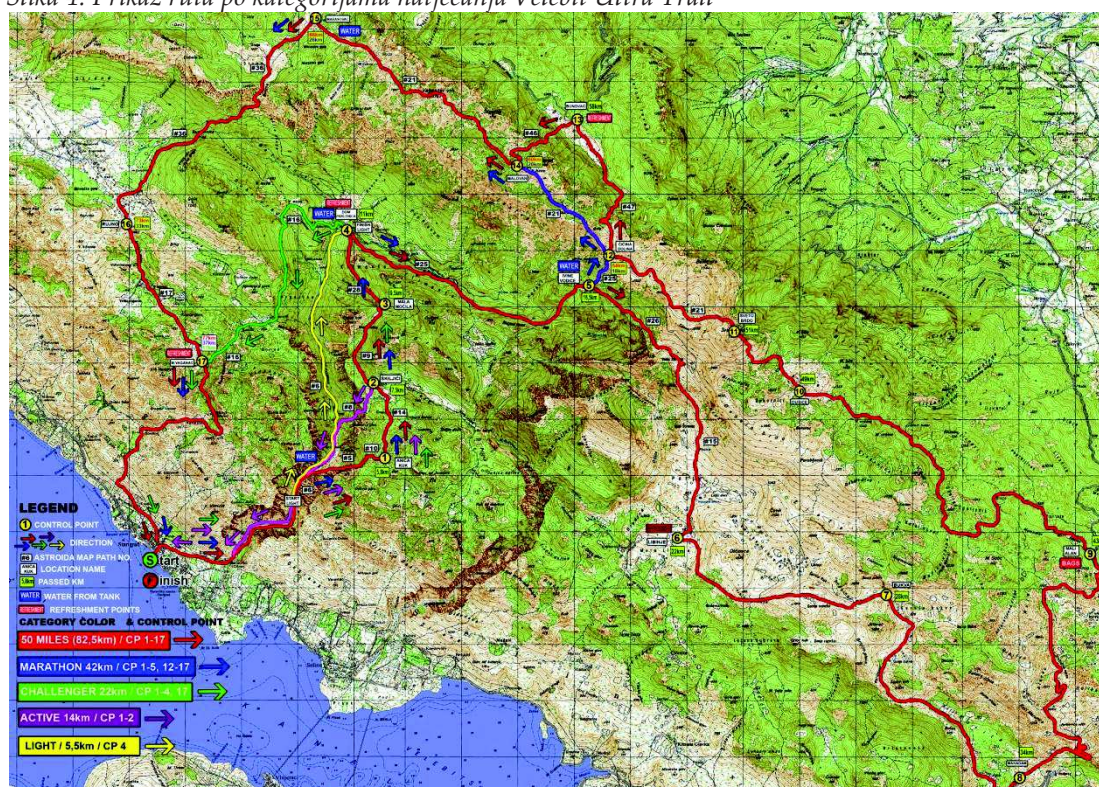
Izvor: tris.com.hr

Paralelno sa međunarodnim susretom penjača od 2013. godine odvija se i Paklenica Trail u organizaciji Mountain Traveller Croatia. Ovo natjecanje u trčanju provodi se kroz tri kategorije prilagođene amaterima, rekreativcima i profesionalnim sportašima. Kategorija Pjeskarica (17 km) prolazi novouređenom edukativnom stazom koja počinje od ulaza u NP Paklenicu. Prilagođena je svim skupinama: rekreativcima, amaterima i profesionalcima. Druga utrka je Paklina, duljine 24 km i

ukupnog uspona od 1300 metara. Najviša točka ove kategorije utrke prolazi jednom od najljepših šuma crnog bora (Crni Vrh 1110 m/nv) na području parka. Ova kategorija je prilagođena trkačima sa boljom fizičkom kondicijom i iskustvom. Treća natjecateljska kategorija jest utrka Tri Kanjona dužine 42 kilometra i ukupnim usponom od 2400 metara. Staza prolazi preko čak tri kanjona i prilagođena je iskusnim trkačima u odličnoj fizičkoj kondiciji i izdržljivošću. Za vrijeme ovih manifestacija Paklenicu u prosjeku posjeti oko 5000 posjetitelja.

Na Velebitu se svakog lipnja još od 2003. godine odvija jedan od najrespektabilnijih sportskih događaja u Europi - Velebit Ultra Trail, međunarodno natjecanje u trail¹³ trčanju. Raspoređeno je u pet kategorija ovisno o dužini i zahtjevima staze pa tako najkraća ruta iznosi 5.5 km, a najzahtjevnija staza ima 82 km duljine i preko 5 km uspona. Natjecanje se odvija jednom godišnje u organizaciji Outdoor.hr.

Slika 4. Prikaz ruta po kategorijama natjecanja Velebit Ultra Trail

Izvor: www.outdoor.hr

¹³ Trail running je sport koji se odvija na označenim stazama u prirodi. Kombinacija je trčanja, planinarenja i trekinga, odnosno hodanja u prirodi a rekreativni nivo se od profesionalnog razlikuje samo u intenzitetu i trajanju. Trail trke se odvijaju u bilo kojem prirodnom okruženju.

Cikloturizam

Pored planinarenja i plivanja, biciklizam je najučestaliji oblik rekreacije ovoga područja. Od godine 2012. svakog rujna u kanjonu rijeke Zrmanje odvija se Velebit MTB Marathon. To je natjecanje u brdskom biciklizmu koje okuplja natjecatelje iz cijele regije u organizaciji Kluba pustolovni sportova Multisport i pored Velebit Ultra Traila, najupečatljivija je sportska atrakcija ovoga područja. Natjecanje se odvija u dvije kategorije : Ultra, dužine 84 kilometra i Challenger dužine 44 kilometra.

Cijeli prostor Općine Starigrad ima potencijal za daljnji razvoj cikloturizma. Razvoj ove destinacije prije svega je temeljem na infrastrukturnom razvoju biciklističkih staza. Potrebno je osigurati sigurnost, ali i raznolikost vožnje, odmorišta za bicikliste, te prateću ponudu koja u sebe mora uključivati i smještajne kapacitete prilagođene ovom obliku turizma. U svrhu toga, Adria Bike Group pokrenula je inicijativu Zadarska županija kao cikloturistička destinacija 2015., cjelokupan projekt brendiranja županije i zaleđa kao destinacije ciklo-turizma. Godine 2015. i 2016. startne su u razvoju brenda biciklističkih staza na području Županije.

Na području Općine Starigrad predviđene su dvije biciklističke staze: brdsko – planinska staza Veliko Rujno koja vodi od naselja Starigrad do platoa Veliko Rujno. Ukupne je dužine 26.7 km, a s nje se pruža panoramski pogled na zadarski arhipelag zatim na NP Paklenica.

Slika 5. MTB staza Veliko Rujno (lijevo) i cestovna staza Paklenica (desno)

Izvor: Zadar kao cikloturistička destinacija 2015.

Druga predviđena ruta jest cestovna biciklistička staza koja vodi od Starigrada do Gračaca, ukupne dužine 52.5 km. Sa staze se pruža panoramski pogled na kanjon Zrmanje i Krupe te sjevernu stranu Velebita, a moguće je posjetiti špilju Modrić te crkvu sv. Jurja.

Na području Općine Starigrad već se nalazi otprilike 40 km postojećih biciklističkih staza, pretežno makadamskih i brdskih koje se protežu kroz atraktivne krajolike i povijesne lokalitete. U nastavku su nabrojane najpoznatije, prema navodima Turističke zajednice Paklenica – Rivijera.

Slika 6. Staza Br. 1 Starigrad – Reljani (Starigrad-Paklenica - Modrič - Starigrad-Paklenica)

Izvor: <http://www.rivijera-paklenica.hr>

Ova ruta polazi iz središta Starigrada i vodi kroz podvelebitska naselja kojima prevladava tradicionalna arhitektura u kamenu i suhozidu. Ovom stazom moguće se uputiti u obilazak NP Paklenica li se spustiti na atraktivnu plažu Kulina poznatu po Večkoj kuli, a cijelom dužinom staze pružaju se atraktivni vidici na more i Velebitski kanal. Od ulaza u NP Paklenica, vožnja se nastavlja glavnom stazom koja je opremljena poučnim panoima „Kratko putovanje kroz prošlost“.

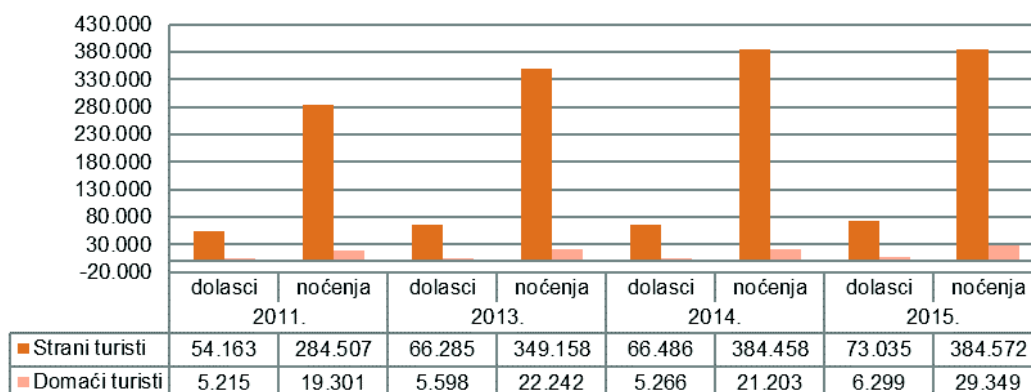
Pješачko - biciklistička staza KRATKO PUTOVANJE KROZ PROŠLOST

Ovo je pješачko-biciklistička staza koja spaja mjesta Starigrad i Seline ukupne dužine oko osam kilometara. Na putu iz Starigrada vožnju biciklom može upotpuniti obilazak planinarske staze Mirila ili posjet etnografskom muzeju i dalmatinskoj konobi u etno kući Marasovići. Stazom se može zaputiti do NP Paklenica ili obići stara naselja i suhozide s pogledom na Velebitski kanal. Iz svakog zaseoka na ovoj stazi moguće se spustiti do morske obale, uživati u čistom moru ili se okrijepiti u nekom od ugostiteljskih objekata. U neposrednoj blizini nalazi se starohrvatska crkva Sv. Petra iz 10. stoljeća.

Analiza smještajnih kapaciteta i dolazaka

O turističkom potencijalu ovoga područja govori podatak o broju dolazaka i noćenja u proteklom razdoblju. U grafikonu 11 analizirani su dolasci i noćenja u Općini Starigradu periodu od 2011. do 2015. godine, s izuzetkom 2012. godine za koju se nije vodila statistika. Vidljivo je da je broj stranih gostiju u konstantnom porastu. Godine 2011. Općinu Starigrad posjetilo je ukupno 59 378 gostiju, a 2015. godine taj broj je narastao za 33.5 % te iznosi 79 334. Povećanje sveukupnog broja dolazaka turista odnosi se i na domaće i strane goste jer su jedni i drugi ostvarili povećanje od oko 22%. Broj noćenja od 2011. do 2015. godine također je u konstantnom porastu. Naime, 2011. godine broj noćenja iznosio je 303 808, a do kraja 2015. godine uvećao se za 35.6 % i iznosi 411 921. Prosječan broj noćenja po turistu u analiziranom periodu bio je 7 dana po domaćem gostu, odnosno 5.3 dana po stranom gostu. Taj broj se nije značajnije mijenjao u periodu od 2011. godine do danas.

Grafikon 11. Dolasci i noćenja stranih i domaćih gostiju u razdoblju od 2011. do 2015.

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

Najveći udio među stranim gostima čine Nijemci sa 25 %. U 2015. godini ostvarili su 15 454 dolazaka i 95 547 noćenja, slijede Slovenci sa 8624 dolaska te Austrijanci, Česi i Poljaci s otprilike 6300 dolazaka. U prosjeku najduže ostaju Česi i Poljaci, 6.3 dana, odnosno dan duže od ostalih gostiju. Detaljna analiza gostiju po državama podrijetla prikazana je u tablici 15. Najveći porast u broju dolazaka s obzirom na 2011. godinu bilježe Nijemci, Slovenci i Amerikanci.

Tablica 15. Dolasci i noćenja turista po zemljama podrijetla

Zemlja / godine	2011.		2012.		2013.		2014.	
	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
Ukupno	53.514	298.980	55.757	332.157	65.844	360.966	66.064	367.315
Austrija	5.833	32.414	5.704	34.342	6.090	36.207	6.389	36.241
Belgija	942	4.571	1.037	4.068	884	3.273	1.083	4.739
Bosna i Hercegovina	631	3.488	568	3.148	940	6.524	1.032	6.761
Češka	5.798	37.561	6.054	40.655	6.618	41.434	6.305	41.786
Danska	539	3.141	815	5.108	415	2.369	319	1.784
Estonija	27	90	92	511	46	190	43	135
Finska	70	148	25	40	96	257	126	270
Francuska	2.114	6.128	2.088	6.135	2.598	6.661	2.379	6.420
Irska	28	98	37	196	47	170	87	360
Italija	2.697	9.732	2.501	9.795	2.559	10.528	2.485	10.121
Litva	713	3.986	627	3.399	1.333	6.716	844	4.943
Luksemburg	15	39	53	217	33	162	54	157
Mađarska	1.008	5.779	1.053	6.404	1.361	6.672	1.431	7.008
Makedonija	26	103	21	76	34	244	60	274
Nizozemska	2.828	18.019	3.607	22.853	3.106	18.753	3.113	19.921
Norveška	88	395	95	347	133	734	161	669
Njemačka	11.829	74.869	12.961	87.191	15.236	91.797	15.454	95.547
Poljska	5.206	32.603	5.495	37.091	7.666	41.792	6.342	39.796
Rumunjska	129	678	131	714	192	991	192	837
Rusija	218	1.644	258	1.859	273	2.360	244	1.875
Slovačka	2.409	15.087	2.470	16.464	2.343	14.912	2.739	17.419
Slovenija	5.646	33.981	6.066	38.278	8.607	51.767	8.624	51.391
Srbija	241	1.585	153	990	201	1.479	167	1.509
Španjolska	367	812	176	444	357	562	575	917
Švedska	285	1.509	420	2.467	434	2.031	568	2.507

Zemlja / godine	2011.		2012.		2013.		2014.	
	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
Švicarska	1.638	5.118	914	2.996	1.509	4.486	1.520	3.759
Ujedinjena Kraljevina	1.365	3.536	1.303	3.652	1.426	4.135	1.455	4.593
Ukrajina	107	575	65	486	75	597	110	664
Ostale europske zemlje	84	199	217	613	141	512	323	1.112
Kanada	100	265	81	196	141	352	135	267
SAD	161	298	204	477	238	838	338	887
Australija	260	363	218	414	297	484	324	660
Novi Zeland	76	96	110	161	105	108	98	143
Ostale izvan europske zemlje	36	70	138	370	310	869	945	1.843

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

Općina Starigrad nudi hotelski turistički smještaj u 3 hotelska objekta:

- Bluesun Hotel Alan - Smješten na slikovitoj primorskoj lokaciji, na samoj plaži i 800 metara od centra Starigrada Paklenice, Bluesun Hotel Alan je idealan za aktivni kao i za opuštajući odmor.
- hotel Rajna- smješten u Starigradu Paklenici na samo 1 km od nacionalnog parka Paklenica. Hotel Rajna je popularan među alpinistima i slobodnim penjačima zbog svoje odlične lokacije. Hotel organizira safarije s mogućnošću fotografiranja u terenskim vozilima.
- hotel Vicko - nalazi se u neposrednoj blizini plaže u Starigradu Paklenici ima restoran koji poslužuje ukusna jela domaće i međunarodne kuhinje, supermarket i besplatno nadzirano parkiralište.

Iz tablice 16. možemo uočiti da se najviše smještajnih kapaciteta nudi u kategoriji od tri zvjezdice. Broj hotelskih ležaja nije se mijenjao u promatranom periodu od 2011. do 2015. godine dok je značajan porast broja ležaja od 35 % ostvaren u kategoriji turističkih apartmana. Na području Općine zabilježeno je tek osam luksuznih soba s pet zvjezdica.

Tablica 16. Smještajni kapaciteti po kategorijama na području Općine Starigrad

Tip smještaja		Hotel	Turistički apartmani	Kampovi	Privatne sobe	Ostalo
1*	2011.	0	90	948	222	0
	2012.	0	90	948	222	0
	2013.	0	90	948	222	0
	2014.	0	90	963	222	0
	2015.	0	90	963	222	0
2*	2011.	40	700	612	540	56
	2012.	40	730	612	550	56
	2013.	40	745	612	575	56
	2014.	40	760	612	590	56
	2015.	40	760	612	593	56
3*	2011.	970	1050	60	590	52
	2012.	970	1110	60	600	52
	2013.	970	1200	60	615	52
	2014.	970	1250	60	650	52
	2015.	970	1301	60	694	52
4*	2011.	0	0	0	42	0
	2012.	0	0	0	42	0

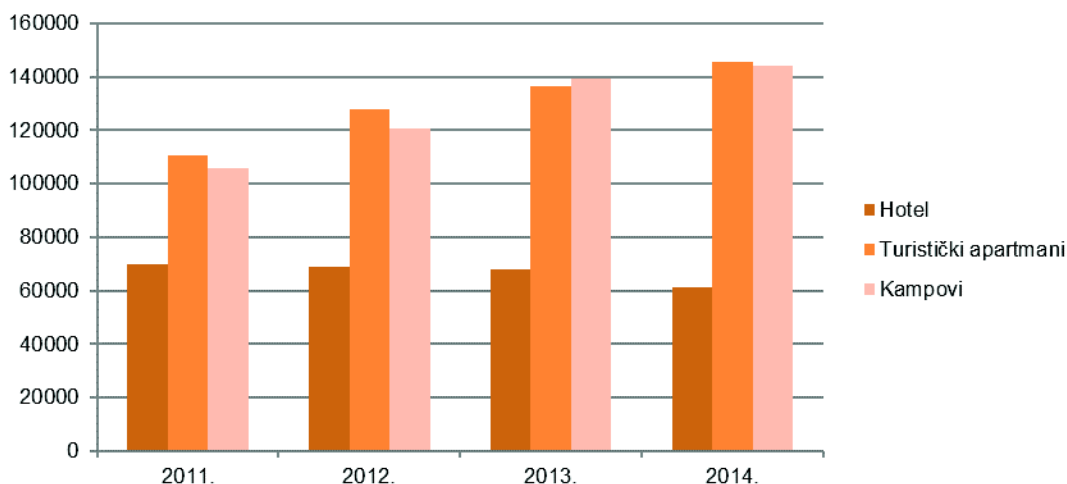

Tip smještaja		Hotel	Turistički apartmani	Kampovi	Privatne sobe	Ostalo
	2013.	0	0	0	42	0
	2014.	0	10	0	42	0
	2015.	0	26	0	53	4
5*	2011.	0	0	0	0	0
	2012.	0	0	0	0	0
	2013.	0	0	0	0	0
	2014.	0	0	0	0	0
	2015.	0	0	0	8	0

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

U grafikonu 12 prikazan je broj ostvarenih noćenja po vrsti smještaja u promatranom periodu od 2011. do 2014. godine. Možemo primijetiti da je hotelski smještaj sve manje atraktivan, dok broj gostiju u apartmanima i kampovima značajno raste. Uzrok tome su povećani apartmanski kapaciteti te profil gostiju naklonjenih prirodi i boravku na otvorenom.

Grafikon 12. Broj ostvarenih noćenja po vrsti smještaja

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

U sklopu dva hotela na raspolaganju stoje kongresni centri i jedan wellness. Dok u Turističkoj zoni Pisak nalazi se autokamp ukupne površine 8.58 ha. U planinskom zaseoku Ljubotić kod mjesta Tribanj – Kruščica se nalazi kamp izletišta Vrata Velebita. Kamp izletišta je smješteno na 300 m nadmorske visine, a udaljeno je od nacionalnog parka Paklenica 15km. Kamp izletišta nudi turistima smještaj i popratne sadržaje u etno kući Podgorka, konobi – kušaonici Kamena galerija i tradicijskoj kući za odmor Degenija.

Smještaj za turiste planinare u Općini Starigrad može se pronaći i u planinarskom domu Paklenica koji se smjestio na 480 m nadmorske visine. Sadrži 40 ležajeva te je otvoren od lipnja do rujna stalno, a ostale mjeseci po najavi. Pored navedenog planinarskog doma, tu su još planinarska skloništa na većim nadmorskim visinama koji nude smještaj do 15 ležajeva:

- planinarsko sklonište Tatkova koliba na 960 m nadmorske visine. Sadrži 12 ležajeva te je otvoreno tijekom cijele godine.

- planinarsko sklonište na Zavrati koje je smješteno na 750 m nadmorske visine. Sadrži 10 ležajeva te je otvoren tijekom cijele godine.
- planinarsko sklonište na Strugama je najviše planinarsko sklonište u zadarskom dijelu Parka prirode Velebit. Smješteno je na 1400 m nadmorske visine. 15 ležajeva je dostupno posjetiteljima tijekom cijele godine.
- planinarsko sklonište Ivine vodice na 1250 m nadmorske visine. Broji 10 ležajeva te je otvoreno tijekom cijele godine.
- planinarsko sklonište Vlaški grad na 1280 m nadmorske visine. Sadrži 10 ležajeva te je otvoreno tijekom cijele godine.
- planinarsko sklonište Crnopac na 1140 m nadmorske visine. Najmanje planinarsko sklonište s 8 ležajeva koji su dostupni turistima tijekom cijele godine.

Na području Općine Starigrad 2015. godine zabilježeno je 20 restorana, tri konobe i jedna pizzerija. Taj broj nije se značajno mijenjao od 2011. godine.

U Županijskoj razvojnoj strategiji Zadarske županije navodi se pet ugostiteljsko – turističkih zona od koji je najveća Turistička zona Bucića podi rasprostranjena na 71.19 ha. Slijede Milovac – Grabovača (13,5 ha), Marasovići (8.2 ha), uvala Prčine (7.57 ha), te Šibuljina (3.65 ha).

Kapacitet marine Starigrad – Paklenica iznosi 60 vezova dok suhих vezova ima ukupno 30.

Na području Općine Starigrad djeluju dva Turistička informativna centra te dvije turističke agencije.

2.4. Tržište rada

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području Općine Starigrad zaposleno je bilo 478 stanovnika, dok je prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje iste godine nezaposleno bilo 122 stanovnika.

U poglavlju 1.5. Demografska analiza, tablica 1. moguće je zaključiti kako je broj radno sposobnog stanovništva između dva popisa porastao s obzirom da je prema popisu stanovništva iz 2011. godine na tom području bilo evidentirano 1171 radno sposobne osobe, a prema prethodnom popisu stanovništva 2001. godine 1051 osoba. Uzrok tome je povećanje radnog vijeka žena do 65 godine života.

Zaposleno stanovništvo

Tablica 17. prikazuje zaposlenih strukturu stanovnika na području Općine Starigrad prema njihovom položaju u zaposlenju i prema njihovoj starosnoj dobi (podaci za

2011. godinu). Statistika ukazuje da je 2011. godine najviše zaposlenih bilo u dobi od 35 do 39 te od 45 do 49 godine. Najveći su udio stanovništva prema položaju zaposlenja 2011. godine činili zaposlenici, njih oko 86 % (411 osoba). Od ukupnog broja zaposlenika ovoga područja, samozaposlenih je bilo oko 12% (62 osobe).

Tablica 17. Broj zaposlenih stanovnika prema starosti i položaju u zaposlenju na području Općine Starigrad (Popis stanovništva, 2011.)

Starost	Ukupno	Zaposlenici	Samozaposleni		Pomažući članovi obitelji	Ostale zaposlene osobe	Nepoznat o
			poslodavci	osobe koje rade za vlastiti račun			
Ukupno	478	411	43	19	1	1	3
15-19	3	2	-	-	-	-	1
20-24	23	23	-	-	-	-	-
25-29	56	54	2	-	-	-	-
30-34	76	68	5	3	-	-	-
35-39	78	62	12	3	-	-	1
40-44	63	50	8	5	-	-	-
45-49	78	68	6	2	1	-	1
50-54	63	49	9	5	-	-	-
55-59	23	23	-	-	-	-	-

Izvor: DZS

Analizirajući zaposlenost Općine Starigrad prema područjima djelatnosti može se zaključiti da su najzastupljenije djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane koji broje ukupno 119 zaposlenika, zatim slijede trgovina na veliko i malo te popravak motornih vozila i motocikala ukupno 85 zaposlenih u djelatnosti. Javna uprava i obrana broje 44 zaposlenika, a slijede usluge prijevoza i skladištenja. Detaljna analiza zaposlenog stanovništva prema starosti i području djelatnosti prikazana je u tablici 18.

Tablica 18. Broj zaposlenih prema područjima djelatnosti i starosti na području Općine Starigrad (Popis stanovništva, 2011.)

Područje djelatnosti	Ukupno	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više
Ukupno	478	3	23	56	76	78	63	78	63	23	14	1
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6	-	-	-	3	1	-	1	-	-	1	-
B Rudarstvo i vađenje	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
C Prerađivačka industrija	12	-	-	2	-	1	3	1	5	-	-	-
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	14	-	-	-	2	2	3	3	1	2	1	-
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	19	-	1	3	3	2	-	3	4	2	1	-
F Građevinarstvo	26	-	2	2	1	2	3	7	7	-	2	-
G Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	85	-	5	17	11	19	16	7	9	1	-	-
H Prijevoz i skladištenje	40	-	1	3	7	5	1	7	8	6	2	-
I Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	119	2	8	10	23	19	16	16	16	6	3	-
J Informacije i komunikacije	6	-	-	1	1	-	-	3	1	-	-	-
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	4	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-
L Poslovanje nekretninama												
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	4	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	11	-	1	2	2	2	-	2	1	1	-	-
O Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	44	-	5	4	8	8	8	7	1	1	2	-
P Obrazovanje	28	-	-	3	2	6	2	8	3	3	1	-
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	12	-	-	2	3	-	2	1	4	-	-	-
R Umjetnost, zabava i rekreacija	35	-	-	4	5	7	6	9	2	1	1	-
S Ostale uslužne djelatnosti	10	-	-	2	2	1	2	1	1	-	-	1
T Djelatnosti kućanstava kao poslodavca, djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
U Djelatnost izvan teritorijalnih organizacija i tijela	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nepoznato	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

Izvor: DZS

Godine 2015. najviše stanovnika Općine Starigrad bilo je zaposleno kod pravnih osoba (217). Statistički podatci ukazuju da je broj osiguranika 2015. godine porastao isključivo kod zaposlenika upravnih osoba, dok je u ostalih osiguranika pao ili ostao nepromijenjen.

Tablica 19. Osiguranici mirovinskog osiguranja za području Općine Starigrad

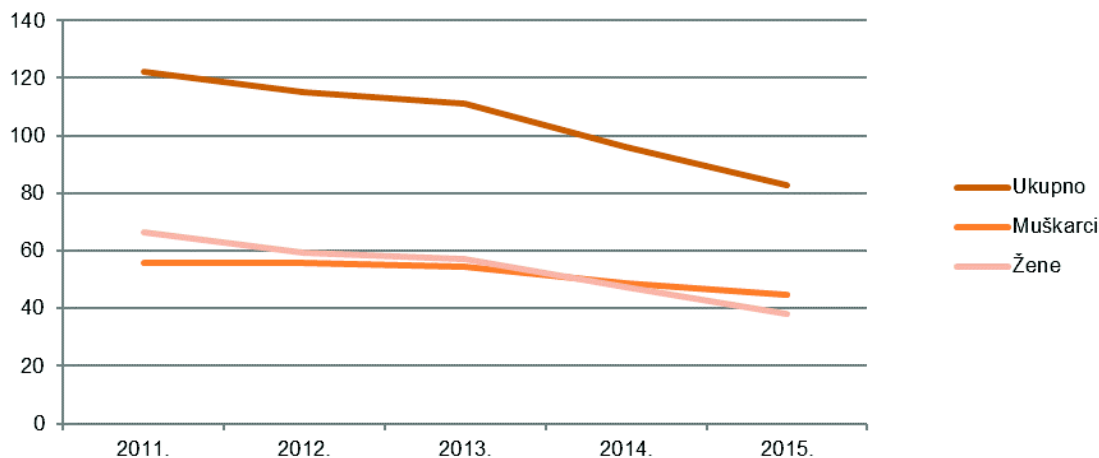
Kategorije	2012.	2013.	2014.	2015.
Radnici kod pravnih osoba	162	177	198	217
Radnici kod fizičkih osoba	52	57	42	51
Obrtnici	52	53	52	51
Poljoprivrednici	4	3	4	4
Samostalne profesionalne djelatnosti	11	8	10	8
Produženo osiguranje	3	3	2	2
Ukupno	289	301	308	333

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Nezaposleno stanovništvo

Broj nezaposlenih 2011. godine iznosio je 122 osobe da bi se ta brojka 2014. godine smanjila na 83. U 2011. godini na području Općine Starigrad stopa nezaposlenosti kojem se iskazuje omjer nezaposlenog i radno sposobnog stanovništva iznosila je 10%. U grafikonu 13 vidljivi su trendovi kretanja nezaposlenog stanovništva po spolu.

Grafikon 13. Nezaposleno stanovništvo prema spolu na području Općine Starigrad u razdoblju od 2011. do 2015. godine

Izvor: HZZ

Iz grafikona 13 vidljivo je da je 2011. godine bilo nezaposleno više žena nego muškaraca, a od 2013. do 2015. godine ta situacija se mijenja. Najmanje nezaposlenih s obzirom na stupanj obrazovanja čine osobe bez završene osnovne škole, ali to se može objasniti činjenicom da je udio tih osoba u društvu najniži. Slijede osobe sa završenim stručnim studijem i fakultetom. Najviše nezaposlenih osoba završilo je četverogodišnju srednju školu i gimnaziju. Detaljna struktura nezaposlenog stanovništva prema razini naobrazbe prikazana je u tablici 20.

Tablica 20. Nezaposleno stanovništvo prema stupnju obrazovanja na području Općine Starigrad

Kategorija	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Bez OŠ	0	1	0	0	0
OŠ	26	24	15	11	10
SŠ sa zanimanja do 3. god i škola za KV i VKV radnike	58	51	50	45	37
SŠ sa zanimanja u trajanju od 4 i više godina i gimnazija	84	74	65	56	47
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	4	6	6	4	5
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	6	8	7	7	6

Izvor: HZZ

Prema podacima popisa stanovništva iz 2011. godine, najveći postotak stanovnika živi bez prihoda, čak njih 695. Ako od te broje oduzmemo djecu i maloljetnike koji većinom nemaju prihode, dolazimo do brojke od 391 odrasle osobe koje žive bez ikakvih prihoda. Od starosnih i ostalih mirovina živi 578 stanovnika, odnosno 30 % ukupnog stanovništva. Prihode od stalnog rada navodi tek 407 osoba odnosno 21 % stanovnika. Prema tablici izvora financiranja evidentna je spolna nejednakost u Općini Starigrad. Čak 50 % više žena živi bez ikakvih prihoda.

Tablica 21. Izvori financiranja za život stanovništva Općine Starigrad 2011. godine

Glavni izvori sredstava za život	svi	m	ž
Ukupno stanovništvo	1.876	933	943
Prihodi od stalnog rada	407	242	165
Prihodi od povremenog rada	101	49	52
Prihodi od poljoprivrede	3	1	2
Starosna mirovina	416	236	180
Ostale mirovine	162	104	58
Prihodi od imovine	13	7	6
Socijalne naknade	41	15	26
Ostali prihodi	17	5	12
Povremena potpora drugih	57	16	41
Bez prihoda	695	277	418
Nepoznato	1	1	-

Izvor: DZS

Prema podacima Hrvatskog mirovinskog osiguranja 2015. godine u Općini Starigrad starosnu mirovinu primalo je 482 ljudi u prosječnom iznosu od 2123,59 kn. Muškarci u prosjeku imaju šest godina više staža i 19 % veći iznos mirovine. Vojnu mirovinu primalo je 88 muškaraca i 22 žene, u prosječnom iznosu od 4222,11 kune. U tablici 22. prikazani su korisnici starosnih i vojnih mirovina za period od 2013. do 2015. za koje su dostupni podaci.

Tablica 22. Korisnici starosnih, vojnih i ostalih mirovina na području Općine Starigrad

	2013.	2014.	2015.
Korisnici starosne mirovine	445	465	482
Korisnici vojnih i ostalih mirovina	102	108	110

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

3. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

3.1. Socijalna skrb

Na području Općine Starigrad nedostaje dom za starije i nemoćne osobe te je Prostornim planom, odnosno njegovim dopunama i izmjenama iz 2011. godine, predviđena njegova izgradnja. Općina Starigrad nema vlastiti ogranak Centra za socijalnu skrb te spada pod nadležnost Centra za socijalnu skrb u Zadru, na adresi Andrije Hebranga 1. Godine 2015. minimalnu naknadu primalo je 11 osoba s područja Starigrada te je osam osoba primilo jednokratnu pomoć u tekućoj godini. Broj korisnika socijalnih usluga nije se značajno mijenjao u promatranom periodu, a detaljna struktura korisnika socijalne skrbi prikazana je u tablici 23.

Tablica 23. Korisnici socijalne skrbi prema vrstama potpore

Kategorija/godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Minimalna naknada	15	15	10	21	11
Naknada za osobne potrebe korisnika smještaja	3	3	3	3	3
Jednokratna naknada (ukupno u tekućoj godini)	4	6	0	12	8
Naknade u vezi s obrazovanjem	3	4	0	0	0
Osobna invalidnina	3	3	4	6	6
Doplatak za pomoć i njegu	38	38	32	35	32
Status roditelja njegovatelja ili njegovatelja	0	1	1	1	1
Naknada do zaposlenja	0	1	1	0	0
Socijalne usluge (ukupno u tekućoj godini)	264	284	212	328	252
Broj djece - korisnika prava na privremeno uzdržavanje	0	3	2	4	2

Izvor: Centar za socijalnu skrb Zadar

Općina Starigrad svake godine izdvaja otprilike 1.2 % svog proračuna za socijalnu skrb i pomoć građanima.

Tablica 24. Proračunska sredstva izdvojena za socijalnu skrb i pomoć po godinama

Kategorija / Godina	2013.	2014.	2015.	2016.
Sredstva izdvojena za financiranje socijalne zaštite	126.842,14 kn	200.500,00 kn	195.000,00 kn	195.000,00 kn
Ukupni rashodi	7.565.511,00 kn	16.566.000,00 kn	15.840.000,00 kn	16.361.686,00 kn
Udio u ukupnim rashodima	1,68%	1,21%	1,23%	1,19%

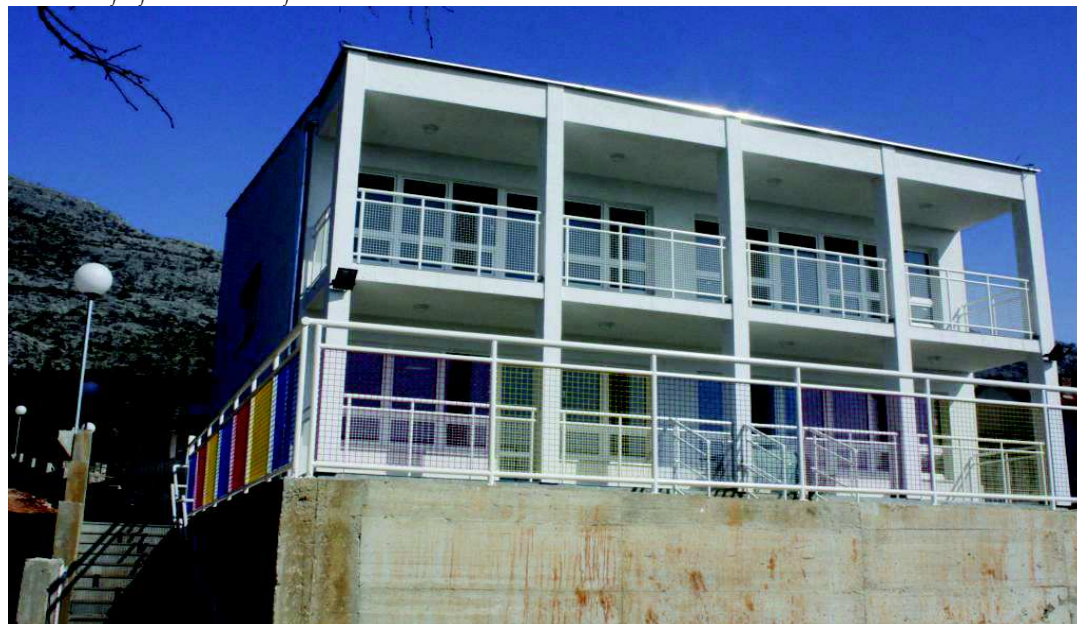
Izvor: Proračun Općine Starigrad

3.2. Odgoj i obrazovanje

Predškolski odgoj

Analizom posljednja dva popisa stanovništva iz 2001. i 2011. godine utvrđeno je da se broj djece u dobi do 6 godina smanjio za 22 % i iznosi ukupno 103 djece. Također se smanjio broj djece osnovnoškolskog uzrasta u dobi do 6 do 14 godina i 2011.godine on iznosi 138 djece, odnosno 20 % manje u usporedbi s popisom stanovništva iz 2001. godine.

Slika 7. Dječji vrtić "Osmjeh"

Izvor: www.opcina-starigrad.hr

Na djecu predškolskog uzrasta omogućen je boravak u javnom Dječjem vrtiću „Osmjeh“ osnovanom 2010. godine. U pedagoškoj godini 2015./2016. u redovnom programu zbrinuto je 39 djece vrtićkog uzrasta, što je za troje manje u odnosu na pedagošku godinu 2011./2012. Rad u vrtiću provodi se u dvije odgojne vrtićke skupine kroz petosatni i desetosatni program. Jaslička skupina za sada nije formirana jer za nju ne postoji dostatan interes. U analiziranom petogodišnjem razdoblju zaposleno je šest djelatnika, a vrtić kapacitetom zadovoljava potrebe Općine. U tablici 25. prikazana su predviđena proračunska sredstva namijenjena predškolskom odgoju. Godine 2016. planirano je ulaganje od 110 000 kn u sanaciju građevinskog objekta Dječjeg vrtića Osmijeh.

Tablica 25. Predviđena proračunska sredstva za predškolski odgoj po godinama

Kategorija / Godina	2013.	2014.	2015.	2016.
Sredstva izdvojena za financiranje predškolskog odgoja	641.020,00 kn	636.520,00 kn	662.880,00 kn	882.885,00 kn
Ukupni rashodi	12.495.000,00 kn	16.566.000,00 kn	15.840.000,00 kn	16.361.686,00 kn
Udio u ukupnim rashodima	5,13%	3,84%	4,18%	5,40%

Izvor: Proračun Općine Starigrad

Osnovnoškolsko obrazovanje

Na području Općine Starigrad od 1948. godine djeluje Osnovna škola Starigrad. Matična škola smještena je u naselju Starigrad, a područni odjel u Tribnju Kruščici. Rad škole je organiziran kroz devet razrednih odjela raspoređenih u dvije smjene. Školu je akademskoj god. 2010./2011. pohađalo ukupno 138 učenika, a završilo ju je njih 22, dok u školskoj godini 2015./2016. školu pohađa 120 učenika, a završava njih 15. U školi je zaposlen 21 nastavnik, 4 stručna suradnika i ravnateljica, kao i administrativno - tehničko osoblje. U jednom razrednom odjelu provodi se nastava po posebnom programu. U školi nije zaposlen ni jedan asistent u nastavi, a objekt nije prilagođen osobama s invaliditetom.

Stanje objekta također ne zadovoljava propisane standardne struke, dok su sredstva za rad zadovoljavajuća. Škola je opremljena kuhinjom, knjižnicom te vanjskim igralištem, a nedostaju kabineti za informatiku, kemiju, biologiju, glazbenu i likovnu kulturu. Školska knjižnica je organizirana zbirka knjižne i ne knjižne građe koja kroz djelatnost knjižničnog osoblja nabavlja, obrađuje, čuva i daje na korištenje građu radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba korisnika i cjeloživotnog obrazovanja.¹⁴Trenutni kapacitet osnovne škole ne zadovoljava potrebe zajednice te se planira nadogradnja matične škole i izgradnja školske sportske dvorane.

Tablica 26. Predviđena proračunska sredstva za javne potrebe u školstvu po godinama

Kategorija / Godina	2013.	2014.	2015.	2016.
Sredstva izdvojena za javne potrebe u školstvu	230.000,00 kn	240.000,00 kn	259.000,00 kn	290.000,00 kn
Od toga za OŠ Starigrad	80.000,00 kn	80.000,00 kn	79.000,00 kn	110.000,00 kn
Ukupni rashodi	10.460.812,00 kn	17.019.533,00 kn	12.498.168,00 kn	14.593.880,00 kn

Izvor: Proračun Općine Starigrad

Općina Starigrad dodjeljuje studentske stipendije u visini od 500,00 kn mjesečno kroz 10 mjeseci te se u tu svrhu svake godine izdvaja 100 000 kuna iz općinskog proračuna. Broj dodijeljenih stipendija ovisi o prijavi na Natječaj za stipendiranje te je on 2015./2016. godine iznosio 20 stipendista, a 2014./2015. 16 stipendista. Svake godine odvaja se 80 000 kn iz Proračuna za subvenciju učeničkog prijevoza.

U Općini ne postoji srednjoškolsko obrazovanje te većina školaraca srednju školu pohađa u Zadru. Tamo se ujedno nalazi i najbliža visokoobrazovna ustanova pod Sveučilištem u Zadru.

3.3. Kultura i zaštita kulturne baštine

Današnji Starigrad nastao je na temeljima antičkog grada Argyruntuma te je uvršten u popis naselja čiji su stanovnici stekli rimsko građansko pravo. Grad je bio smješten na malenom poluotoku ukupne površine 3.5ha i omeđen bedemima o čemu svjedoči jedan epigrafski spomenik. Po njemu je utvrđeno da je Argyruntum dobio rang municipija za vrijeme cara Tiberija (31.-35.g.). Pretpostavlja se da je u gradu postojao pravilan raster ulica sa decumanusom i cardom¹⁵. Istraživanje antičke nekropole pružilo je brojna svjedočanstva o visokom kulturnom i civilizacijskom nivou stanovnika toga grada pa je tako pronađeno razno stakleno i keramičko posuđe, koštani, metalni i jantarni nakit, uljanice, oruđe i dr. Za istaknuti je vrijednost jantarnog nakita – od jednostavnih perli do prstenja s portretima žena i bogato ukrašenih kutijica, kao i veliki broj uljanih svjetiljki – lucerni.¹⁶Zbirka antičkog stakla

¹⁴ Izvor: www.os-starigrad-paklenica.skole.hr

¹⁵ Cardo i decumanus su glavne ulice u antičkim gradovima Sijeku se okomito i dijele grad na približno četiri jednaka dijela

¹⁶ Izvor: Turistička zajednica Rivijera - Paklenica

izložena je u Arheološkom muzeju grada Zadra. Povijest Općine Starigrad detaljnije je obrađena u poglavlju 1.3. Povijest i kulturna baština.

Konzervatorski odjel u Zadru izradio je konzervatorsku podlogu u kojoj su navedena sva nepokretna kulturna dobra na području općine Starigrad, a koja obuhvaćaju: arheološke lokalitete (prapovijesne, antičke i nedefinirane ostatke), graditeljsku baštinu i etnografski značajne lokalitete (mirila, mlinovi, zaseoci i stari bunari). Kulturna baština Općine Starigrad obuhvaća osam kulturnih dobara. Sedam su ih nepokretna i jedno nematerijalno kulturno dobro koje se odnosi na posmrtno običaje vezane uz mirila.

Mirila su pogrebna spomen znamenja izrađena u kamenu i smještena na velebitskim uzvisinama i čistinama. Nastajala su u razdoblju od 17. do 20. stoljeća te su vjeran pokazatelj života u velebitskim zaseocima kada se preživljavalo isključivo od stočarstva. Čuvaju uspomenu na pokojnike preminule na planinskim obroncima, koje se moralo prenositi do seoske crkve i do groblja na kojem ih se pokapalo. Na tom teškom putu bilo je dopušteno zaustaviti se, odmoriti i pokojnika spustiti na tlo samo na jednom mjestu - na tom mjestu nastajalo je mirilo - mjera (mira) pokojnika označena uzglavnim i podnožnim kamenom, popločenjima između njih, te simbolima u plitko urezanom reljefu uzglavnog kamena. Štovala su se i posjećivala više od samog groba u kojem je tek "tijelo, bez duše koja je ostala na mirilu". Mistični likovni prikazi na uzglavnicama, među kojima su najčešći križ i solarni krug, upućuju na kontinuitet umjetničkog ukrašavanja od pretpovijesnih kultura, preko ranog kršćanstva i ikonografije stećaka, dok su natpisi rijetki i pripadaju novijem vremenu.¹⁷

Tablica 27. Registrirana kulturna dobra Općine Starigrad

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
Z-1203	Starigrad	Crkva sv. Petra	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-1205	Starigrad	Ostaci crkve sv. Jurja na groblju	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
P-4766	Starigrad	Pastirski stan u Dokožama	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-3613	Starigrad	Posmrtni običaji vezani uz mirila ili počivala	Nematerijalno kulturno dobro
Z-4591	Starigrad	Ruralna cjelina Marasovići	Nepokretno kulturno dobro - kulturno – povijesna cjelina
Z-1204	Starigrad	Većka kula	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-6113	Tribanj	Arheološka zona Sveta Trojica	Nepokretno kulturno dobro - kulturno – povijesna cjelina
Z-6277	Tribanj	Crkva Sv. Marije Magdalene (Mandaline) u zaseoku Sv. Marija Magdalena (Mandalina)	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno

Izvor: Registar kulturnih dobara

Crkva Sv. Petra potječe iz srednjeg vijeka te je smještena uz samu Jadransku magistralu između naselja Starigrad i Selina. Oko crkve nalazi se groblje u koje datira od sredine 13. stoljeća. Sačuvani su upečatljivi nadgrobni spomenici u obliku masivnih kamenih ploča mjestimično ukrašenih jednostavnim, plitkim reljefnim prikazima, koji potječu iz 14-16. stoljeća. Crkva je izgrađena u predromaničkom starohrvatskom stilu, vjerojatno na prijelazu iz 9. u 10. stoljeće. Uz crkvicu se nalazi i manji objekt za koji se pretpostavlja da je

¹⁷ Izvor: www.dw.com/hr/mirila-velebitski-spomenici-du%25%A1ama-mrtvih/a-6473610

služio kao krstionica. Posljednjih nekoliko godina na crkvi su vršena arheološka istraživanja te je u cijelosti obnovljena.

Slika 8. Crkva sv. Petra u Starigradu

Izvor: www.wish.hr

Utvrda Sv. Trojice smještena oko 6km zapadno od Starigrada, u blizini mjesta Tribanj - Šibuljine. To je jedna od najvećih utvrda iz 6.stoljeća kakve su do sada poznate od Mljeta do Istre.

Etno kuća Marasović nalazi se u Starigradu, u zaseoku Marasovići, neposredno prije ulaza u NP Paklenica. Tu se nalazi kolekcija sačuvanih kućanskih, stočarskih, poljodjelskih i drugih pribora, alata i namještaja, koji prikazuju dio duge, bogate prošlosti, način života, običaje i vjerovanja ljudi starigradskog kraja. U kući se nalazi i mali info-centar s etno-suvenirnicom. U autohtonom ambijentu konobe etno-kuće Marasović, u gastronomskoj ponudi mogu se okušati tradicionalna jela ovoga kraja.¹⁸

---

¹⁸ Izvor: paklenica.hr

Slika 9. Etno kuća Marasović

Izvor: paklenica.hr

Večka kula smještena je na rubu Večkog polja u Starigradu. Podignuta je u 16. stoljeću te pripada nizu mletačkih utvrda u Podvelebitskom kanalu koje su služile u obrani od Turaka. Imala je strateški značaj omogućujući pregled plovidbe Podvelebitskim kanalom. Pretpostavlja se da je kulu okruživalo pravokutno dvorište koje je danas dijelom pod morem. Sama kula bila je uzidana od uslojenih klesanaca, a na unutrašnjem su licu vidljiva ležišta za podne grede. Pretpostavlja se da je kula bila visoka tri kata. Na najvišem katu se još uvijek mogu uočiti uski prozori – puškarnice jako zakošenih bočnih usjeka. Kula je, skupa s crkvom Sv. Petra, pripadala selu Veće koje se prvi put spominje 1508. godine, no danas nema nikakvih tragova njegova postojanja. U drugoj polovici 17. stoljeća u izvorima se spominje Večki porat kao glavna luka za izvoz drva posječenih u Paklenici. Pretpostavlja se da je selo Veče nestalo pod udarima turskih provala, a kula porušena ili napuštena.¹⁹

Pored registriranih kulturnih dobara, Općina Starigrad obiluje prapovijesnim arheološkim lokalitetima koji uključuju brojne gradine i grobne humke. Prostornim su planom uređenja Općine Starigrad kao važna kulturna baština izdvojena još i:

- Nekropola na ravnom zemljištu: Nekropola na ravnom zemljištu podno (jugoistočno) gradine Kneževići, Kneževići, Malo Libinje.
- Ostaci antičkog Argyruntuma – starigradska Punta, nekropola antičkog Argyruntuma, Antički vezovi Tribanj-Šibuljina
- Podmorski lokaliteti: Uvala Kusača, Tribanj Šibuljina, obalni prostor na potezu od uvale Kusače do Tribanjske jaruge, Uvala Šilježetarica, Tribanj Šibuljina, Šilježetarica (antički brodolom) Starigrad, ostaci antičkih zidova u moru s južne strane starigradske Punte.
- Utvrde: Kasnoantička utvrda poviše crkve Sv. Trojice, Kasnoantička utvrda na gradini Modrič
- Spomenici graditeljstva (graditeljska baština): Tribanj, Crkva Sv. Marije Magdalene u Mandalini, Crkva Sv. Trojice (Parohijska pravoslavna crkva iz 17. st. - vjerojatno na mjestu srednjovjekovne građevine), u Tribanj Šibuljina, Crkva Gospe od Zdravlja u Lisarici, Crkva Sv. Ante u Ljubotiću, Crkva Sv. Jurja iz 1850. godine, ostaci crkve Sv. Marije na Malom Libinju, ostaci crkve Sv. Ivana Glavosjeka na Malom Libinju

---

¹⁹ Izvor: rivijera-paklenica.hr

- Seline, Crkva Sv. Jakova, Utvrda Paklarić

Manifestacije

U Općini Starigrad svake godine se odvija šest manifestacija, pretežito sportskih, koje su detaljnije opisane u cjelini 2.3. Turizam. Osim navedenih manifestacija vezanih uglavnom za pustolovni sport, svake godine u lipnju održava se Tradicionalni susret ljubitelja Karla Maya i filmova o Winnetouu. Čak 7 od ukupno 11 filmova iz serijala o Winnetouu snimano je u neposrednoj blizini Starigrada koji je bio domaćin prvog organiziranog susreta ljubitelja Karla Maya pod nazivom Winnetou konvencija održane u svibnju 2007. godine. Godine 2016. susret je trajao od 04.06 do 11.06. čime je postao sedmodnevna manifestacija. U sklopu programa sudionici posjećuju brojna mjesta snimanja poput NP-a Paklenica i PP Velebit, Crvene luke i Draga, Raštevica i Obrovca, ali i druge destinacije kao što su grad Zadar i NP Kornati. Na taj način turisti upoznaju i manje posjećivana mjesta širom Zadarske regije.

Slika 10. Tradicionalni susret ljubitelja Karla Maya i filmova o Winnetou

Izvor: www.rivijera-paklenica.hr

Svake godine povodom blagdana Velike Gospe organizira se tradicionalno hodočašće na Veliko Rujno, najveću visoravan Velebita (900 m/nv). Nakon jutarnjeg misnog slavlja u crkvi Majke Božje slijedi procesija, a u večernjim satima u središtu Starigrada održava se veliko pučko slavlje.

Iz tablice 28. vidljivo je da Općina Starigrad svake godine sve više sredstava ulaže u javne potrebe u kulturi. Tako je u Planu proračuna za 2016. godinu predviđen izdatak od 50 000 kn za reizdanje monografije Starigrada, 15 000 kn za snimanje filma o Anti Gotovini te 50 000 kn za organizaciju kulturnih manifestacija i ostalih projekata u organizaciji Turističke zajednice Starigrad.

Tablica 28. Proračunska sredstva izdvojena

Kategorija / Godina	2013.	2014.	2015.	2016.
Sredstva izdvojena za financiranje javnih potreba u kulturi	134.000,00 kn	107.000,00 kn	97.000,00 kn	182.000,00 kn
Ukupni rashodi	12.495.000,00 kn	16.566.000,00 kn	15.840.000,00 kn	16.361.686,00 kn
Udio u ukupnim rashodima	1,07%	0,65%	0,61%	1,11%

Izvor: Proračun Općine Starigrad

3.4. Zdravstvo

Na području Općine Starigrad nalaze se četiri zdravstvene ustanove:

- Dom zdravlja Zadar, ambulanta Starigrad
- Zavod za hitnu medicinu, ispostava Starigrad
- Turistička ambulanta Starigrad
- Stomatološka ordinacija Starigrad
- Ljekarna Farmacia

Javna zdravstvena ustanova ambulanta Starigrad osnovana je od strane Zadarske županije te je prvi i najčešći oblik kontakta stanovništva sa zdravstvenom službom. Prema razini zaštite spada u ustanovu primarne zdravstvene zaštite što podrazumijeva sveobuhvatnu skrb za zdravlje, provedbu preventivnih i kurativnih mjera, zdravstveni odgoj te suradnju sa svim organizacijama i ustanovama koje mogu pridonijeti boljem zdravlju stanovništva. S radom je počela 1970. godine. U ordinaciji je zaposleno ukupno pet djelatnika i taj broj je konstantan u posljednjih pet godina. Uslugu patronaže na području Općine Starigrad obavlja patronažna sestra na temelju ugovora s Domom zdravlja u Zadru.

Godine 2012. Općina Starigrad dobiva stalnu ispostavu hitne medicinske službe smještenu u naselju Selina. Rezultat je to pozitivnog odgovora Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi na zahtjev Općine Starigrad, Zadarske županije i Zavoda za hitnu medicinu Zadarske županije da se podno Velebita uz obalu mora i blizini NP Paklenice te PP Velebit osnuje stalni punkt za hitnu medicinu. Troškovi uređenja stare školske zgrade u Silinama iznosili su 510.000 kuna. Novčana sredstva za rad ispostave osigurana su ugovorom s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje.

Uz Biograd na Moru, Gračac i Benkovac, Starigrad Paklenica je četvrta stalna ispostava Županijskog zavoda u kojem djeluje pet timova s ukupno deset zaposlenika. Ovom ispostavom znatno je unaprijeđena kvaliteta pružanja hitne medicinske skrbi svim građanima, ali i turistima za koje se obronci Velebita i NP Paklenica pokažu kobni. Upravo u ljetnim mjesecima broj intervencija hitne medicinske službe povećava se za 50 %. S obzirom na broj posjetitelja tijekom ljetnih mjeseci, u zgradi hitne medicinske pomoći djeluje i Turistička ambulanta koja s radom počinje oko 1. svibnja i djeluje do 1. rujna.

Slika 11. Zgrada današnje Hitne medicinske službe u Selinima.

Izvor: Zadarski list, 2012.

Najbliža sjedišta Hrvatske gorske službe spašavanja nalaze se u Zadru te Gospiću. S obzirom na učestalost intervencija na području NP Paklenica i širem području PP Velebit, u svrhu što efikasnijeg pronalaženja i spašavanja unesrećenih osoba, pretežno planinara, djelomično je izrađeno heliodromsko pristanište na samom rubu NP Paklenica.

Ljekarna Farmacia u naselju Seline jedna je od šest Farmacijinih ljekarni na području Zadarske županije. Ljekarna je djelovala u sklopu gradskih ljekarni Zadarske županije, a privatizirana je 1996. godine. Obavlja ljekarničku djelatnost u sklopu koje izdaje lijekove na recept, a u redovnoj ponudi nalaze se i lijekovi bez recepata, medicinski proizvodi, dječja hrana, dijetetski dodaci prehrani, kozmetički preparati, dermokozmetika, ortopedska pomagala, medicinska obuća itd. Ostale djelatnosti Ljekarne Farmacia obuhvaćaju izradu farmaceutskih proizvoda, savjetovanje u svezi propisivanja i pravilne primjene lijekova, medicinskih i dijetetskih proizvoda te besplatno savjetovanje o samoliječenju, savjetovanje o zaštiti zdravlja, te povremenih besplatnih preventivnih zdravstvenih kontrola.

Na području Općine nema ni jedne veterinarske ordinacije. Veterinarske usluge za kućne ljubimce i domaće životinje s područja Općine Starigrad obavljaju veterinarske ustanove u Zadru.

Prema posljednjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku 2014. godine na području Općine Starigrad zabilježena su 23 smrtna slučaja. Najveći postotak umrlih stariji je od 75 godina, ukupno njih 73 %. Najčešći uzroci smrti su bolesti cirkulacijskog sustava, a nakon njih novotvorenine (neoplazme) baš kao i na županijskoj i državnoj razini.

U tablici 29. prikazana su proračunska sredstva izdvojena za pomoć za rad zdravstvenih službi. Od 2014. godine ta sredstva su povećana zbog početka rada dodatne hitne službe tijekom turističke sezone.

Tablica 29. Proračunska sredstva izdvojena za pomoć za rad zdravstvenih službi

Kategorija / Godina	2013.	2014.	2015.	2016.
Sredstva izdvojena za sufinanciranje zdravstvene djelatnosti	80.000,00 kn	60.000,00 kn	60.000,00 kn	60.000,00 kn
Ukupni rashodi	12.495.000,00 kn	16.566.000,00 kn	15.840.000,00 kn	16.361.686,00 kn
Udio u ukupnim rashodima	0,64%	0,36%	0,38%	0,37%

Izvor: Proračun Općine Starigrad

3.5. Sport i rekreacija

Na području Općine Starigrad prema registru udruga Ministarstva uprave, registrirana su sljedeća sportska društva:

- Malonogometni klub „Paklenica“
- Košarkaški klub „Starigrad“
- Športsko ribolovno društvo „Kanal“
- Planinarsko društvo „Veliko Rujno –Starigrad“
- Nogometni klub „Paklenica“
- Karate klub "Velebit"
- Planinarsko društvo "Starigrad Paklenica"

Predviđena su sredstva iz proračuna za 2016. godinu za udruge MNK „Paklenica“ i Karate klub „Velebit“ te 57.000,00 kn za sportske manifestacije.

Sportski objekti poput teniskih terena, fitness centra, terena za odbojku, mali nogomet, košarku, rukomet, stolni tenis, mini golf i boćalište dostupni su u sklopu Blusun hotela Alan. Planom proračuna za 2016. godinu planira se financiranje izrade projektne dokumentacije za Športsko rekreativni centar „Kruškovac“.

U tablici 30. prikazana su proračunska sredstva predviđena za sport i sportske manifestacije.

Tablica 30. Proračunska sredstva predviđena za javne potrebe u sportu po godinama

	2013.	2014.	2015.	2016.
Sredstva izdvojena za financiranje javnih potreba u sportu	89.000,00 kn	93.500,00 kn	65.000,00 kn	286.500,00 kn
Ukupni rashodi	12.495.000,00 kn	16.566.000,00 kn	15.840.000,00 kn	16.361.686,00 kn
Udio u ukupnim rashodima	0,71%	0,56%	0,41%	1,75%

Izvor: Proračun Općine Starigrad

3.6. Religija

Općina Starigrad može se opisati kao izrazito katoličko područje. Na zadnjem popisu stanovništva 2011. godine 95,26 % stanovnika se izjasnilo katolicima, za 7 % više od prosjeka Zadarske županije. Ukupno 47 ljudi se izjasnilo pravoslavicima, dok ih se 18 smatra agnosticima, skepticima i ateistima. Detaljna struktura stanovništva po religijskoj pripadnosti prikazana je u tablici 31.

Tablica 31. Broj stanovnika prema vjerskoj pripadnosti na području Zadarske županije i Općine Starigrad

Vjerska pripadnost	U Zadarskoj županiji	U Općini Starigrad
Katolici	151 862	1.787
Pravoslavci	8 236	47
Protestanti	212	2
Ostali kršćani	390	-
Muslimani	1 207	7
Židovi	8	-
Istočne religije	57	1
Ostale religije, pokreti i svjetonazori	73	-
Agnostici i skeptici	902	3
Nisu vjernici i ateisti	3 915	15
Ne izjašnjavaju se	2 246	11
Nepoznato	909	3

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.

U Općini Starigrad u svakom od tri naselja djeluje katolička crkva otvorena za vjernike te se u njima održavaju redovna misna slavlja. Župna crkva Sv. Jurja osnovana je 1690. godine i nalazi se Starigradu. U naselju Seline od 1700. godine djeluje župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije, a u Tribanju Župa sv. Ante Padovanskog.

Tijekom 2014. godine od sveukupno 12 sklopljenih brakova, 10 ih je vjerskih, a dva su bila građanska, odnosno 12 %, što je u postotku manje građanskih brakova od prosjeka Zadarske županije koji iznosi 53.6 %.

Tablica 32. Građanski i vjerski brakovi sklopljeni 2014. godine u Zadarskoj županiji i Općini Starigrad

Kategorija / Područje	U Zadarskoj županiji	U Općini Starigrad
Građanski brakovi	265	2
Vjerski brakovi	494	10

Izvor: Državni zavod za statistiku, Prirodno kretanje stanovništva 2014.

3.7. Mjere zaštite ljudi i imovine

Općina Starigrad spada pod nadležnost Policijske postaje Obrovac (postaja III kategorije) koja se nalazi u sastavu PU zadarske i to u njezinom središnjem dijelu. Pokriva područje od 679 km kvadratnih, 21 km autoceste te 233 kilometra državnih, županijskih i lokalnih cesta. Prema popisu stanovnika iz 2001. godine ovo je područje naseljeno sa 6 609 stanovnika. Također na području koje teritorijalno pokriva PP Obrovac nalaze se dijelovi Karinskog i Novigradskog mora, Podvelebitskog kanala te korito rijeke Zrmanje do Jankovića Buka gdje se odvija pomorski i riječni promet ribarskog i turističkog karaktera.

Na području svoje teritorijalne nadležnosti obavlja poslove temeljne, kriminalističke policije, upravnih poslova (prijave promjene prebivališta i boravišta, izdavanje osobnih iskaznica, putovnica i vozačkih dozvola, rješavanje statusnih pitanja stranaca, državljanstva i dr.), dok se za građane i pravne osobe iz navedenih mjesta koja teritorijalno pripadaju ovoj policijskoj postaji poslovi izrade prometnih dozvola i registracije vozila obavljaju u zgradi sjedišta Policijske uprave u Zadru. U policijskoj postaji organizirano je 24-satno operativno dežurstvo. Temeljna policija obavlja poslove ophodnje postajnog područja, održavanja povoljnog stanja javnog reda i mira, prevencije kaznenih djela te hvatanja počinitelja

kaznenih djela i prekršaja, interveniranja prema dojavama građana, poslove u svezi asistencija, osiguranja i zaštite te nadzor i upravljanje cestovnim prometom i druge. Kriminalistička policija bavi se otkrivačkom djelatnošću i razrješavanjem kaznenih djela odnosno otkrivanjem počinitelja kaznenih djela na postajnom području.²⁰

Za prekršaje prvog stupnja i poslove pravne pomoći u Općini Starigrad ne postoji organizirana služba. Ostale jedinice za zaštitu građana i njihove imovine poput zatvora, Državnog odvjetništva, zaštitarske djelatnosti te uprave za zaštitu i spašavanje nisu organizirane i smještene na području Općine. Najbliži sud i državno odvjetništvo nalazi se u Zadru.

Također nije formirana javna vatrogasna postrojba, ali tu djeluje Dobrovoljno vatrogasno društvo – DVD Starigrad koje je osnovano 1982. godine. Nalazi se na području Zadarske županije u Starigrad-Paklenici. U sklopu svoje djelatnosti obavljaju sljedeće:

- zaštita od požara
- tehničke intervencije
- prijevoz vode
- pranje cesta
- pomaganje pri poplavama

DVD Starigrad - Paklenica zapošljava dva stalna i tri sezonska djelatnika. U periodu od 2011. do 2015. izašli su na ukupno 39 požarišta te 36 tehničkih intervencija.

3.8. Stanovanje i javne zgrade

Prema podacima iz Popisa stanovništva 2011. godine napravljena je sljedeća tablica analize stanovanja na području Općine Starigrad:

Tablica 33. Stanovanje i javne zgrade u Zadarskoj županiji i Općini Starigrad

		U Zadarskoj županiji	U Općini Starigrad
Ukupno stanova		134.247	3.401
Ukupna površina stanova u m ²		10.125.651	314.872
Instalacije u nastanjenim stanovima	Vodovod	59.428	672
	Kanalizacija	59.369	672
	Električna energija	59.832	679
	Plin	885	11
Stanovi za stalno stanovanje	Ukupno	84.448	1.016
	Nastanjeni	59.954	684
	Privremeno nenastanjeni	21.531	186
	Napušteni	2.963	146
Stanovi koji se koriste povremeno	Za odmor i rekreaciju	39.939	2251
	Ukupna površina stanova za odmor i rekreaciju u m ²	2.766.490	206.791
	U vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	300	4
Stanovi u kojima se samo obavlja djelatnost	Iznajmljivanje turistima	9138	114
	Ostale djelatnosti	422	16

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis 2011.

²⁰ Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine na području Općine nalazi se 3401 stambenih jedinica, od čega je stalno nastanjenih 684, odnosno 20 % stanova. Sveukupni broj stambenih jedinica Općine Starigrad čini 2.5% svih stanova Zadarske županije.

Prosječna površina stana analiziranog područja je 92.5 m², što je za 20 kvadrata više od županijskog prosjeka. Na području Općine Starigrad 2251 stambenih jedinica koristi se za odmor i rekreaciju, stoga je u povremenom korištenju čak 66 % svih stambenih površina, a prosječna veličina takvih stanova iznosi 91.8 m², što je više od županijskog prosjeka koji iznosi 69.2 m². Instalaciju vodovoda i kanalizacije posjeduje 98 % stalno naseljenih stanova, a plinske instalacije tek 11 od 684 stanova, odnosno 1.6 %.

4. ZAŠTITA OKOLIŠA I INFRASTRUKTURA

4.1. Zaštita okoliša

4.1.1. Upravljanje otpadom

Za zbrinjavanje otpada na području Općine Starigrad zadužena je tvrtka Čistoća d.o.o Zadar. Od dana 01. srpnja 2012. godine komunalni otpad se više ne odlaže na odlagalištu Samograd, već se isti odlaže na odlagalište Diklo. Odlagalište Samograd sanirano je i u procesu zatvaranja zbog izrazite blizine centra Starigrada (2.5 km) te NP Paklenica. Na odlagalište Samograd još uvijek se odlaže isključivo otpad građevinskog podrijetla poput betona, crijepova te određenih tipova keramike i pločica, a operater odlagališta je Argyruntum d.o.o. Za sanaciju odlagališta Samograd u tijeku je izrada projektne dokumentacije te će se po ishodovanju potrebnih dozvola sanacija realizirati uz potporu EU fondova uz suradnju s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Odlagalište Diklo nalazi se u blizini Zadra. Ukupnog je kapaciteta 3 500 000 m³, a na odlagalištu se vrši monitoring kvalitete zraka.

Usluge odvoza otpada koriste 2322 fizičkih te 160 pravnih osoba. Otpad se prikuplja u posudama zapremnine 120 litara (586 komada) i 240 litara (735 komada). Za pravne osobe osigurani su kontejneri zapremnine 2500 i 1100 litara.

U posljednjih nekoliko godina koncept odvojenog skupljanja otpada u Zadarskoj županiji provodi se uz sudjelovanje privatnog i javnog sektora. Na taj se način postupno razvijaju sustavi odvojenog skupljanja papira, kartona, ambalažnog otpada (staklo, PET, metali), otpada iz vrtova i parkova, starih baterija, lijekova, ulja, auto guma, metalnog glomaznog i građevnog otpada. Istovremeno su na više mjesta uspostavljena reciklažno dvorišta i „zeleni otoci“. Na području Županije skupljeni otpad prevozi se izravno na postojeća aktivna neusklađena odlagališta. Prema raspoloživim podacima u Zadarskoj županiji redovno se skupljaju i obrađuju papir, PET, staklo, željezo, bakar, mjed, aluminijski, akumulatori i olovo.²¹ U Općini Starigrad na javnim mjestima uz kante za komunalni otpad nalaze se plave i žute kante za razvrstavanje plastike i papira. Razvrstani otpad otprema se na reciklažno dvorište odlagališta Diklo.

4.1.2. Zaštita prirodnih bogatstava i upravljanje prirodnim resursima

Na području Općine Starigrad prema Zakonu o zaštiti prirode nalaze se slijedeće zaštićene vrijednosti prirodne baštine:

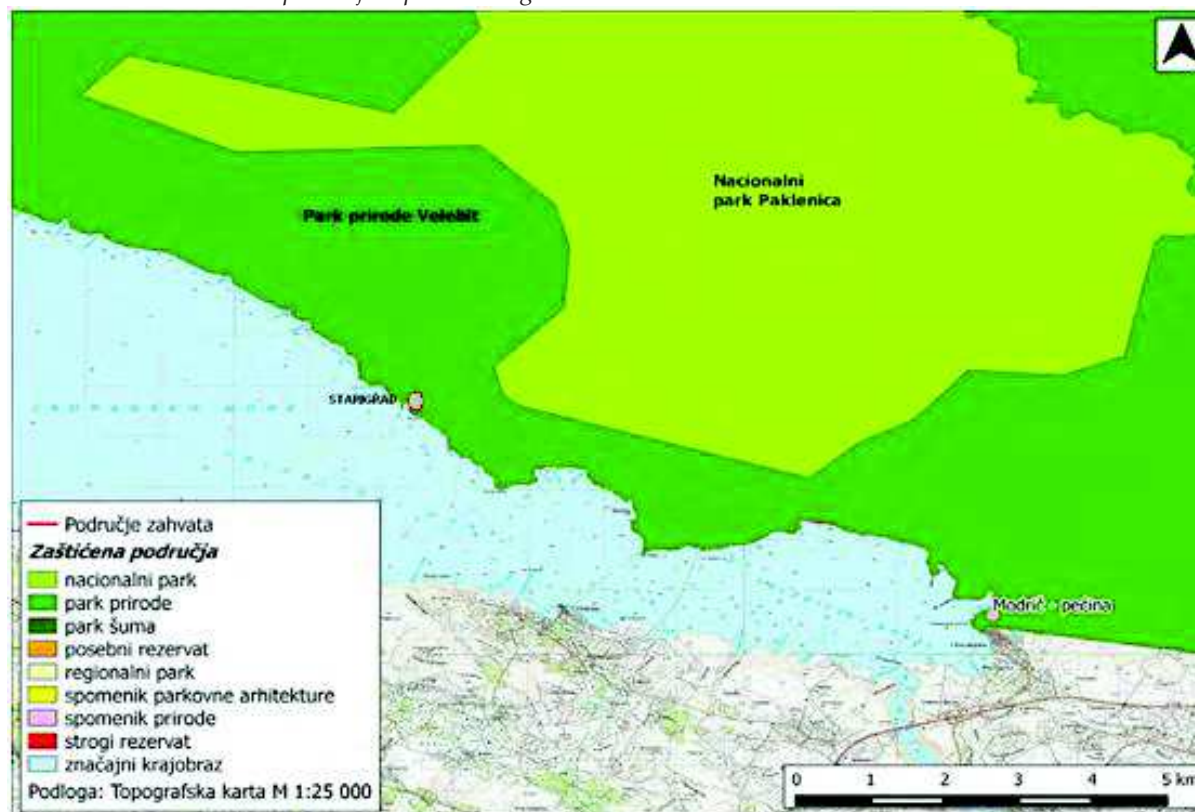
- Nacionalni park Paklenica
- Park prirode Velebit

---

²¹ Plan gospodarenja otpadom Zadarske županije

Najveće prirodno bogatstvo Općine Starigrad je Nacionalni park Paklenica. Zbog svoje jedinstvene prirodne osnove, izuzetnih geomorfoloških oblika i veličanstvenih šuma, prostor Velike i Male Paklenice već je 1949. g. proglašen nacionalnim parkom kao područje očuvanja značajno za vrste i stanične tipove. Područjem upravlja Javna ustanova Nacionalni park Paklenica. Obuhvaća područje južnog Velebita na površini od 95 km² od čega se 65 km² nalazi na površini Općine Starigrad i predstavlja jedan od najvećih i najočuvanijih šumskih područja južne Hrvatske. Glavna su mu atrakcija dva impresivna klanca Velike i Male Paklenice usječena u planinu od mora do najviših vrhova Velebita, Vaganskog vrha (1757m) i Svetog brda (1753 m). Park obiluje neobičnim krškim formama, poput špilja, jama i škrapa te iznimnom raznolikošću flore i faune. Na području Parka nalazi se oko 90 speleoloških objekata, među kojima se veličinom i bogatstvom podzemnih ukrasa ističu špilja Manita peč i jama Vodarica. Raznolikost živog svijeta uvjetovana je klimatskim karakteristikama, ali i bogatom i raznolikom geološkom prošlosti. Prepoznatljiva obilježja Nacionalnog parka Paklenica su autohtone šume crnog bora te nekoliko tipova bukovih šuma.²²

Slika 12. Karta zaštićenih područja Općine Starigrad i bliže okolice

Izvor: WMS/WFS servis Državnog zavoda za zaštitu prirode, 2015.

Park prirode Velebit obuhvaća cjelokupnu površinu Općine. Najznačajnije je endemsko čvorište flore i kopnene faune u Hrvatskoj. Područje je zaštićeno pod Naturom 2000 kao područje očuvanja značajno za vrste i stanične tipove (pSCI) te područje očuvanja značajno za ptice (POP). Na Velebitu su zabilježene 1854 biljne svojte, od kojih je 79 endema. Najpoznatija među endemima svakako je velebitska degenija (*Degenia velebitica*), zatim

²² www.paklenica.hr

hrvatska sibireja (*Sibiraea altaiensis* ssp. *Croatica*), velebitski zvončić (*Campanula velebitica*), prozorski zvončić (*Campanula fenestrellata*), kitajbelov jaglac (*Primula kitaibeliana*) ili velebitski klinčić (*Dinthus velebiticus*). Prevladavaju šumska staništa. Livade i pašnjaci posebno su važni jer su čuvari biološke raznolikosti. Najviše je bukovih šuma s velikom mrtvom koprivom (*Lamio orvalae – Fagetum*) i to na područjima ispod 900 metara nadmorske visine. Na nadmorskim visinama iznad 800 metara prevladavaju bukovo-jelove šume (*Omphalodo Fagetum*). Iznad 1000 metara primorska je bukova šuma s jasenskom šašikom (*Seslerio autumnalis-Fagetum*) i raste na kamenim platoima. Od tih visina do vrhova na 1650 metara pretplaninske su šume bukve i gorskog javora (*Polystycho lonchitis-Fagetum*).

Slika 13. Nacionalni park Paklenica

Izvor: Turistička zajednica Rivijera Paklenica

Među 50-ak zabilježenih vrsta sisavaca, najraznovrsniji su šišmiši (16 vrsta), a najbrojniji puhovi i vjeverice. Velebit je stanište zaštićenog mrkog medvjeda (*Ursus arctos*), vuka (*Canis lupus*), risa (*Lynx lynx*) i vidre (*Lutra lutra*). Tu su i gnjezdilišta ugroženih vrsta ptica poput vrtne strnadice (*Emberiza hortulana*), tetrijeba gluhana (*Tetrao urogallus*), malog ćuka (*Glaucidium passerinum*, planinskog ćuka (*Aegolius funereus*) i planinskog djetlića (*Dendrocopos leucotos*). Zbog svoje rijetkosti, od posebne su važnosti ptice grabljivice kao npr. suri orao (*Aquila chrysaetos*), orao zmijar (*Circetus gallicus*), jastreb (*Accipiter gentilis*), kobac (*Accipiter nisus*), vjetruša (*Falco tinnunculus*), škanjac (*Buteo buteo*) i ostale, stoga je ovaj teritorij izdvojen kao područje očuvanja značajno za ptice – POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica).

Paklenica i Velebit sačinjeni su od vodo topivog vapnenca i dolomita te obiluju krškim fenomenima poput špilja i jama. Na području PP Velebit do sada je zabilježeno i istraženo oko 90 speleoloških objekata. U nekima od njih pronađeni su ostaci špiljskog medvjeda (*Urus spelaus*) te fragmenti keramike i kostiju za koje se pretpostavlja da datiraju iz bakrenog i brončanog doba (3000 – 1000 g. pr. Kr.) Lokalno stanovništvo koristilo je špilje kao zaklon sve do prije nekoliko desetaka godina o čemu nam svjedoče ostaci u špiljama Babušnja, Špilja kod Kneževića, Marasovića pećina i dr. Poseban oblik speleoloških objekata predstavljaju snježnice i ledenice u vršnim dijelovima Velebita u kojima se led i snijeg zadržava tokom

cijele godine te su zbog toga korištene kao izvor pitke vode tijekom ljetne ispaše. Od posebnog je značaja podzemna fauna koja se odlikuje brojnim endemima poput endemskog pauka (*Histopona egonpretneri*), račića (*Bogidiella sketi*), kornjaša (*Astagobius angustatus*) i dr.

Unutar Parka prirode Velebit, u relativnoj blizini Općine Starigrad nalaze se sljedeća zaštićena područja: uvala Zavratnica, Velnačka glavica, Hajdučki kukovi, Rožanski kukovi, Cerovačke pećine, posebni rezervat šumske vegetacije Štirovačka, botanički rezervat Zavižan – Balinovac – Velika kosa.

Vodotoci

Potoci Mala i Velika Paklenica jedini su stalni vodeni tokovi na području Južnog Velebita. Potok Male Paklenice izvire ispod naselja Vlaškograd. Izvor nije jedinstven već se vodotok formira iz više pojedinačnih izvora. Tok je ukupne dužine 12.5 km, s tim da donji dio toka (ispod odvojka staze za Njive Lekine) presušuje. Lijevi bujični pritok Male Paklenice naziva se Orljača i također ljeti presušuje. Dolina Velike Paklenice duga je 14.5 km, a voda u koritu prisutna je tijekom cijele godine. Velika Paklenica također ima više izvora od čega je najbujnije vrelo Ivine vode na nadmorskoj visini od oko 1200 m, zatim Kontinovo vrilo na 870 m, Crno vrilo na 780 m i Jukića vrilo na 600 m. Iznad Ramića je izvor Vratrovac, a izvor povremenog vodotoka Brezimenjače je na otprilike 1000 m. Na istoj je visini izvorište Suhe drage.²³

Šumarstvo

Gospodarska jedinica Starigrad nalazi se na području Uprave šuma Split, Šumarije Zadar.²⁴ Šume ove gospodarske jedinice svrstane su u gospodarske i šume posebne namjene. Ukupna šumska površina gospodarske jedinice Starigrad iznosi 8165,12 ha s ukupnom drvnom zalihom od 36855 m³. Razdijeljena je na 147 odjela s prosječnom površinom od 55,70 ha i 280 odsjeka s prosječnom površinom od 29,24 ha. Najzastupljenije su šume crnoga bora (23 217 m³), obične bukve (6654 m³) te alepskog bora (3610 m³). Nešto manje su zastupljeni crni grab (2809 m³) i obični čempres (565 m³). Na području Općine ne postoji pogon za preradu drvne mase.

4.2. Infrastruktura

4.2.1. Prometna infrastruktura

Prema Zakonu o javnim cestama (NN 100/96, 76/98 i 27/01 180/04, 138/06, 146/08 i 38/09), Uredbi o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN 63/99 57/07) i Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN 79/99, 111/00 i 98/01 122/08,13 /09, 13/09 i 104/09) sve javne ceste na području Republike Hrvatske dijele se na: državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste.

---

²³ Izvor: www.paklenica.hr

Općina Starigrad ima najbliži priključak na autocestu A1 (Zagreb – Split – Dubrovnik) preko čvorišta "Maslenica" udaljen 14 kilometara.

Na području općine Starigrad najznačajniju prometnu ulogu ima državna javna cesta D8 (Jadranska turistička cesta ili Jadranska magistrala) koja prolazi obalnim rubom duž cijelog područja Općine Starigrad te međusobno povezuje gradove Rijeku, Zadar, Split i Dubrovnik.

Karakter županijske javne ceste na području Općine Starigrad ima cesta koja se u naselju Starigrad odvaja od državne ceste D8 i vodi u Nacionalni park "Paklenica". Dužina ove ceste je 3,1 km i ima oznaku Ž 6008. Kolnik od asfalta je širine 3,0-4,0 m.

Lokalne javne ceste na području općine Starigrad su:

- L 63025 koja se kod naselja Tribanj odvaja od državne ceste D 8 i vodi do zaseoka Bristovac preko Ljubotića. Dužina ove ceste je 3,7 6,7 km.
- L 63153 koja se u naselju Starigrad odvaja od državne ceste D 8 i vodi u Nacionalni park „Paklenica“ (Ramići). Dužina ove ceste je 8,0 km. Ova cesta ima asfaltni kolnik do Mali Vaganac - Jatara, a dalje je makadamski put zaseoka Dokoze, a dalje do zaseoka Ramići makadamski kolnik. Ova cesta po svojim po tehničkim karakteristikama cesta ima karakter planinske ceste, širina kolnika je 4,0-5,0 m.
- L 63190 - od Luga Paripova do Ljubotića (L63025), dužine 0,6 km.
- L 63192 - od zaseoka Katalinići do L 63153, dužine 1,0 km.
- L 63193 - od zaseoka Jovići do državne ceste D8, dužine 3,5 km
- L 63195 - od zaseoka Adžići do ceste L 63193 u zaseoku Redine, dužine 0,8 km
- L 63200 - od državne ceste D8 do zaselaka Jukići i Bučići, pa nazad do državne ceste D8, dužine 2,7 km
- L 63201 - od državne ceste D8 do zaselaka Dadići i Jusupi, pa nazad do državne ceste D8, dužine 2,7 km
- L 63202 - od lokalne ceste L 63153 do županijske ceste Ž 6008 u Marasovićima, pa na Velebitsku ulicu, dužine 1,3 km

Dio postojećih izgrađenih javnih cesta na području Općine Starigrad ima dotrajalu postojeću kolničku konstrukciju, čak i bez suvremenog kolničkog zastora, neodgovarajuće širine poprečnih profila, a dijelom i nepovoljne horizontalne i vertikalne tehničke elemente. Duž kolnika javne državne ceste D8 u naselju Starigrad i naselju Seline djelomično su izgrađeni su nogostupi, a ova dionica je o proteklih nekoliko godina rekonstruirana. Prometnim planom Općine Starigrad planira se izgraditi adekvatna zaobilaznica najvećih naselja: Seline i Starigrad, koja će preuzeti prometnu ulogu ove državne ceste.²⁵

Na području Općine registrirano je ukupno 795 vozila. U razdoblju od 2011. do 2015. godine broj osobnih automobila na području Općine porastao je za 8.8 % i 2015. godine iznosi 656 osobnih automobila.

---

²⁵ PPUO Starigrad, Izmjene i dopune, 2011.

Tablica 34. Broj registriranih vozila u Općini Starigrad

			2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Broj registriranih motornih vozila	Mopedi	u JLS-u	71	59	59	59	58
		u Županiji	5022	4524	4543	4430	4387
	Motocikli	u JLS-u	16	19	15	15	21
		u Županiji	2195	2127	2185	2297	2374
	Osobni automobili	u JLS-u	603	619	631	641	656
		u Županiji	55901	55351	56449	58003	59460
	Teretni automobili	u JLS-u	58	55	54	52	52
		u Županiji	6457	6123	6190	6212	6410
	Traktori	u JLS-u	1	1	2	2	2
		u Županiji	491	466	542	615	690
	Ostala motorna vozila	u JLS-u	3	3	2	6	6
		u Županiji	1137	1031	1058	1153	1215

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Pomorski promet na području Općine Starigrad uglavnom se odnosi na promet manjih plovila za potrebe lokalnog stanovništva, kao i izletničkih plovila koja prolaze duž akvatorija Velebitskog kanala. Luka Starigrad povezana je pomorskim putem s lukom Ražanac nasuprot Velebitskog kanala. Unatoč činjenici da u Starigrad ne pristaju plovila javnog pomorskog prometa, pristanište ima značaj luke otvorene za javni promet. Luke u Selinama i u Tribnju, okategorizirane su kao nerazvrstane jer su izgradnjom duž obalne prometnice izgubile funkciju luke otvorene za javni promet. Uvale Mandalina, Lisarica, Obočaj, Paripovača, Trebanj-Šibuljna, te Mala i Vela Kruščica imaju status lučica. Pomorskim prometom upravlja Lučka kapetanija Starigrad.²⁶

Općina Starigrad nema željezničku infrastrukturu, međutim prostorom Općine predviđena je alternativna trasa buduće brze željezničke pruge (Jadranska željeznica). Ova trasa temelji se na Strategiji prometnog razvoja RH i idejnom rješenju HŽ-a. Širina potencijalnog koridora od 100 m određena je prema propisima o zaštitnom pojasu željezničke pruge.

Najbliža zračna luka je Zadar – Zemunik, udaljena od Općine Starigrad 52. kilometara što je i stalni međunarodni granični zračni prijelazi I. kategorije.²⁷

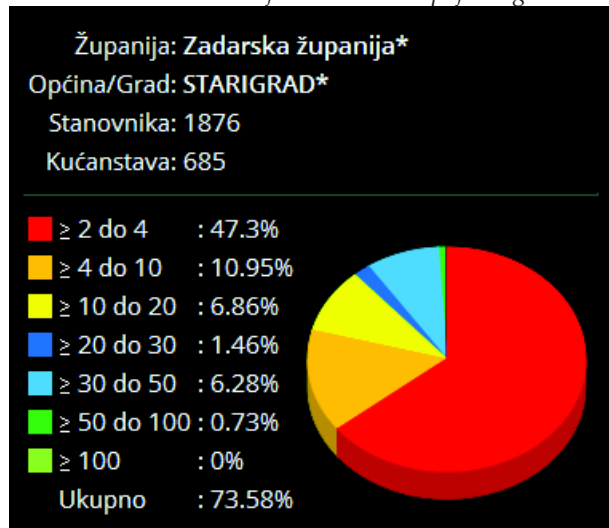
U naselju Starigrad, uz granicu NP „Paklenica“ između zaseoka Marasovići i Škiljići djelomično je uređen heliodrom za potrebe traganja i spašavanja što je kvalitetna nadopuna ukupnog prometnog sustava u smislu prometne povezanosti.

Uz potporu Ministarstva turizma na području Općine Starigrad je tijekom 2013. godine uspostavljen te 2014. godine unaprijeđen sustav besplatnog pristupa internetu HotSpot Croatia Free. Pristup je moguć u centru naselja Starigrad, Selina i Tribnja. Broj kućanstva s pristupom širokopojasnom internetu i brzinom prometa prikazani su na slici 14.

²⁶ Izvor: PPUO Starigrad, Izmjene i dopune, 2011.

²⁷ Granični prijelaz I. kategorije je prijelaz za međunarodni promet na kojem se neprekidno obavljaju poslovi iz nadležnosti policije i carine, a sanitarni, veterinarski, fitosanitarni, prometni i poslovi tržišne inspekcije na način propisan zakonom i međudržavnim sporazumom.

Slika 14. Prikaz korištenja brzina širokopojsnog interneta (u Mbit/s)

Izvor: HAKOM

4.2.2. Energetska infrastruktura

Područje Općine Starigrad je u sklopu jedinstvenog elektroenergetskog sustava Zadarske županije. Područje se opskrbljuje električnom energijom zračnim dalekovodom 35kV iz TS 35/10(20) kV SELINE 2×8MVA kojim upravlja HEP ODS d.o.o.. Rasplet visoki napon u Općini Starigrad najvećim dijelom izveden je zračnim dalekovodom na drvenim stupovima 10(20)kV, a manjim dijelom 20kV podzemnim kabelom. Na području Općine Starigrad postoje trafostanice Viniština, Mandalena, Lisarica, Običaj, Paripovača, Kruščica 1 i 2, Redine, Korita, Ljubotić, Lug, Bristovac, Kopovine, Šibuljina, Klačine, Kozjača 1 i 2, Šiljožetarica, Laden porat, Milovac, Kojići, Starigrad 1-6, Starigrad Hotel, Marasovići, NP Paklenica, Jaz, Seline, RS Seline, Seline istok, Bucići, Goli brig, Reljani i Modrič.

Broj spojenih kućanstava na sustav opskrbe električnom energijom na području Općine Starigrad iznosi 3440 u 2015. godini. Ukupno je registrirana jedna privatna solarna elektrana iskoristivosti 9 kW.

U budućnosti će trebati izvršiti rekonstrukciju ovoga sustava kako je to utvrđeno dugoročnom energetsom strategijom Republike Hrvatske. Dugoročno strateško opredjeljenje jest korištenje alternativnih izvora energije kao što su sunce i vjetar, za koje na prostorima podno Velebita postoje dobri uvjeti.²⁸

²⁸ PPUO Starigrad, Izmjene i dopune, 2011.

4.2.3. Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura jedinice lokalne samouprave obuhvaća:

- vodoopskrbni sustav
- odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda
- održavanje javnih površina i
- održavanje groblja.

Na području Općine Starigrad pruža se vodoopskrbni sustav kojim upravlja Vodovod Zadar. Duljina vodoopskrbnog sustava na dan 31. prosinca 2015. godine iznosila je 74,41 km. Prema pogonskom režimu to je tlačno gravitacijski vodoopskrbni sustav sa zatvorenom vodoopskrbom. Potrošnja vode po stanovniku za potrebe kućanstva u prethodnoj je godini bila 0,252 m³dnevno, a za potrebe industrije 0,091 m³. Postoje četiri površinska izvorišta ovog vodoopskrbnog sustava: Jukića vrelo I i II, Vratrovac i Kneževića vrelo, a vodozahvat se obavlja na površinskom izvorištu. Vodovod ima dva vodospreme, Seline i Starigrad. Vodoopskrbna mreža sastoji se od lijevano-željeznih (76 %), pocinčanih (20 %), čeličnih (3 %) i PHD cijevi (1 %). Na vodoopskrbni sustav Starigrada 2015. godine bilo je spojeno 1903 kućanstava što je 128 kućanstava više u odnosu na 2011. godinu. U tablici 35 prikazan je ukupna i prosječna potrošnja vode po kućanstvima i privredi.

Tablica 35. Potrošnja vode po kućanstvima i privredi u 2015. godini

	Potrošnja vode[m3]	Broj stanovnika	Potrošnja po stanovniku/dan
Kućanstva	172.616,73	1876	0,252091
Privreda	62.387,39	1876	0,091111

Izvor: Vodovod d.o.o. Zadar

Sustav ne zadovoljava u potpunosti potrebe Općine Starigrad. Potrebna je djelomična rekonstrukcija i izgradnja vodovodne mreže u naselju Starigrad i Seline kako bi se osigurala normalna vodoopskrba potrošača u višim zonama naselja. Sjeverozapadni (viši) predio naselja Starigrad, Kojići, te cijelo zapadno područje Općine Starigrad, uključujući naselje Tribanj nema izgrađenu vodovodnu mrežu za koju je potrebno produžiti magistralni cjevovod. Potrebna je izgradnja nove vodospreme u Starigradu i procrpne postaje Kruškovac. Vodovod Zadar je već izradio studiju koja će dati prijedlog najboljeg rješenja osiguranja vodoopskrbe potrošača tog područja (produljenje magistralnog cjevovoda ili izgradnja desalinizatora).²⁹

Tablica 36. Proračunska sredstva izdvojena za opskrbu pitkom vodom

Kategorija/godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Sredstva izdvojena za građenje objekata i uređaja za opskrbu pitkom vodom	50.000,00	0	24.646,06	794.060,46	84.290,54
Ukupni rashodi	12.449.374,71	9.808.439,78	7.482.326,63	15.166.075,21	8.778.362,45

Izvor: Proračun Općine Starigrad

²⁹ Izvor: Općina Starigrad

Dosadašnji način upravljanja otpadnim vodama na području Općine Starigrad nije u skladu s ekološkim standardima te bi mogao uzrokovati negativne promjene u okolišu ukoliko se način njihovog zbrinjavanja ne promijeni naročito ako se uzme u obzir porast broja stanovnika u Općini te planirani razvoj turizma. Neke od potencijalnih opasnosti neadekvatnog zbrinjavanja su pogoršanje kvalitete mora, povećanje opasnosti za ljudsko zdravlje, smanjenje vrijednosti građevinskog zemljišta, gubitak prihoda od turizma zbog smanjenja kvalitete kupališta te smanjenje prihoda od ribarstva. U svrhu rješavanja problematike zbrinjavanja otpadnih voda do sada je izrađena sljedeća dokumentacija:

- „Ocjena o potrebi procjene utjecaja zahvata sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda“ izrađena u svibnju 2015. godine od strane Olkon d.o.o. Instituta za primijenjenu ekologiju
- "Studija zaštite voda na području Zadarske županije", izrađena od "Hidroprojekt-ing" d.o.o. iz Zagreba i "Hidroing" d.o.o. iz Osijeka 2005. godine³⁰
- idejno rješenje "Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda općine Starigrad", izrađeno od "Hidroprojekt-ing" d.o.o. iz Zagreba 2006. godine.

Tim dokumentima predloženo je rješenje kojom se odvodnja i pročišćavanje urbanih otpadnih voda rješava preko dva zasebna javna sustava odvodnje: Starigrad i Tribanj. Zahvat se sastoji od izgradnje složene građevine čiji su osnovni sastavni dijelovi gravitacijski kanali s pripadnim revizijskim oknima, crpne stanice, tlačni cjevovodi, podmorski ispust i uređaj za pročišćavanje. Prikupljene otpadne vode transportirale bi se gravitacijskim kolektorima do najbliže crpne postaje odakle se tlačnim cjevovodom prepumpavaju do uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Kod oba uređaja pročišćene otpadne vode ispuštaju se podmorskim ispustom u Velebitski kanal.

---

³⁰ Izvor: PPUO Starigrad, Izmjene i dopune 2011.

Slika 15. Kartografski prikaz planiranog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

Izvor: Ocjena o potrebi procjene utjecaja zahvata sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Općine Starigrad na okoliš

Do izgradnje javnih sustava odvodnje na području Općine Starigrad postojeće građevine rješavaju odvodnju urbanih (fekalnih) otpadnih voda sakupljanjem u sabirnim jamama koje bi trebale biti u potpunosti vodonepropusne, bez ispusta i preljeva. Sabirne jame prazne se autocisternama isključivo na deponiju određenom od strane nadležne sanitarne službe. Većina otpadnih voda s područja Općine Starigrad još uvijek se disponira direktno u tlo ili obalno more. Sakupljaju se u takozvanim „crnim jamama“ koju su u potpunosti vodo propusne i u znatnoj mjeri zagađuju podzemlje i obalno more. To naročito dolazi do izražaja za vrijeme turističke sezone kada se količina otpadnih voda višestruko povećava. Oborinske krovne vode i vode s prometnih površina također se direktno procjeđuju u tlo, odnosno slijevaju najkraćim putem u obalno more.³¹

Općina Starigrad 2015. godine izdvojila je sredstva za gradnju objekata i uređaja za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda u iznosu od 83 750 kn.³²

³¹ Izvor: PPUO Starigrad, Izmjene i dopune, 2011.

³² Izvor: PPUO Starigrad, Izmjene i dopune, 2011.

Održavanje javnih površina

Općina Starigrad obuhvaća ukupno 26 386 m² javne površine za čije je održavanje zadužena tvrtka Argyruntum d.o.o. koja također upravlja T. D. Argyruntum d.o.o. Sveukupan broj prodajnih mjesta na tržnicama iznosi 10.

Javna rasvjeta

U Općini Starigrad nalazi se 815 rasvjetnih tijela s LED tehnologijom . Od 2014. godine Općina je uložila 2 670 000, 00 kn u modernizaciju javne rasvjete u svrhu dugoročne uštede električne energije, uz financiranje sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te Ministarstva gospodarstva.

Održavanje groblja na području Općine Starigrad

Površina groblja na području Općine Starigrad iznosi 22 768 m². Na groblju nema više slobodnih mjesta. Subjekt koji upravlja grobljem na području Općine također je Argyruntum d.o.o.

5. INSTITUCIJE

5.1. Institucije regionalne i lokalne samouprave

Ustav Republike Hrvatske u Glavi VI. (članci 133. – 138.) utvrdio je pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi uređuju se jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, njihov djelokrug i ustrojstvo, način rada njihovih tijela, nadzor nad njihovim aktima i radom te druga pitanja od značenja za njihov rad.

Općina je jedinica lokalne samouprave koja se osniva, u pravilu, za područje više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu, te koja su povezana zajedničkim interesima stanovništva. Jedinice lokalne samouprave u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se odnose na:

- uređenje naselja i stanovanje
- prostorno i urbanističko planiranje
- komunalno gospodarstvo
- brigu o djeci
- socijalnu skrb
- primarnu zdravstvenu zaštitu
- odgoj i osnovno obrazovanje
- kulturu, tjelesnu kulturu i sport
- zaštitu potrošača
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša
- protupožarnu i civilnu zaštitu
- promet na svom području
- ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj i Statutom Općine Starigrad određen je naziv općine: Općina Starigrad, a njeno sjedište je naselje Starigrad Paklenica. Statutom jedinica lokalne samouprave osnovani su mjesni odbori kao oblik neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima. Mjesni odbori u Općini Starigrad su:

- MO Starigrad Paklenica
- MO Seline
- MO Tribanj

Dan Općine Starigrad slavi se 15. kolovoza. Općina ima svoj grb i zastavu. Grb je polukružni štit na plavom polju. S desne i lijeve strane prikazane su srebrno bijele strme stijene, odnosno stjenoviti klanac, a gore u sredini grba nalazi se starorimska staklena posuda. Zastava je jednobojne plave boje, dimenzije omjera dužine i širine; 2:1, u skladu sa

zakonom. U sredini zastave, na sjecištu dijagonala nalazi se grb općine, obostrano, obrubljen zlatnom trakom

Slika 16. Zastava s grbom Općine Starigrad

Izvor: www.opcina-starigrad.hr

Tijela Općine Starigrad su:

- općinsko vijeće
- općinski načelnik

Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana Općine koje donosi akte u okviru prava i dužnosti Općine te obavlja poslove u skladu s Ustavom, zakonom i Statutom Općine. Općinsko vijeće ima 11 vijećnika od kojih dvojica moraju biti Hrvati. Načelnik Općine zastupa Općinu i nositelj je izvršne vlasti.

Jedinstveni upravni odjel Općine Starigrad ima djelokrug i ovlasti u neposrednom izvršavanju i osiguravanju provedbe zakona, odluka, općih i pojedinačnih akata Općinskog vijeća i načelnika. On neposredno izvršava poslove državne uprave prenijete u djelokrug Općine, prati stanje u područjima iz svog djelokruga i o tome izvještava načelnika, priprema nacрте odluka i akata koje donosi Općinsko vijeće ili načelnik i pruža stručnu pomoć građanima. Radna tijela Općine Starigrad su Mandatna komisija i Odbor za izbor i imenovanje.

U Općini Starigrad zaposlena su četiri službenika i jedan namještenik u Jedinstvenom upravnom odjelu. Načelnik profesionalno obavlja svoju dužnost.

Prihodi Općine razmjerni su poslovima koje Općina obavlja u skladu sa zakonom i svojim Statutom. Financira se iz vlastitih izvora (prihodi od vlastite imovine, općinskim porezima, novčanim kaznama, pristojbama te raznim naknadama), zajedničkim porezima i prohodima te donacijama iz državnog i županijskog proračuna.

Javna priznanja Općine Starigrad su:

- Počasni građanin Općine Starigrad
- Nagrada Općine Starigrad za životno djelo

- Nagrada Općine Starigrad
- Grb Općine Starigrad.

Dokumenti Općine Starigrad

Općina Starigrad do 2016. godine izradila je sljedeće dokumente važne za razvoj Općine:

- Prostorni plan uređenja Općine Starigrad, donesen 2006. godine te izmjenjen i dopunjen 2011. i 2016. godine.
- Plan zaštite i spašavanja iz 2011. g. te Plan zaštite od požara donesen 2013. g., mijenjaju se ili nadopunjuju sukladno zakonskim izmjenama, tj. ne odnose se na određeno razdoblje.
- Plan gospodarenja otpadom Općine Starigrad izrađen je za razdoblje do 2015. godine, a izrada novog započet će nakon što se Plan gospodarenja otpadom donese na državnoj razini zbog starteške usklađenosti.
- Urbanistički planovi kojima se utvrđuje temeljna organizacija prostora, zaštita prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti te korištenje i namjena površina: UPU Milovci - Čavići, UPU Kod Hotela Alan, UPU Kruškovac, UPU Pisak, UPU Šibuljina rt, UPU Središnji obalni pojas, UPU Milovci - Grabovača

Članstva i partnerstva

Općina Starigrad članica je LAG – a Bura, zajedno s općinama Jasenice, Novigrad, Ražanac, Posedarje, Poličnik, Vrsi i Zemunik Donji te Gradom Obrovac. To je područje od 1312,63 km² i 26 018 stanovnika. Zadatak im je izrada lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore.

Općina Starigrad također je članica FLAG-a „Tri mora“ – lokalne inicijative u ribarstvu koja uz Starigrad obuhvaća još i područje Grada Obrovca te Općina Jasenice, Novigrad, Poličnik, Posedarje i Ražanac. Osnovna djelatnost udruge jest priprema strateških dokumenata vezanih za ribarstvo, marikulturu, preradu i marketing ribljih proizvoda, održivi razvoj područja i zajednica koji ovise o ribarstvu, jačanje kapaciteta zapošljavanja, poticanja zapošljavanja i povećanja broja radnih mjesta, razvoj ribarstva, marikulture i komercijalno kopnenog ribarstva, te ostalih djelatnosti određenih statutom.

Ustanove i trgovačka društva s vlasničkim udjelom Općine Starigrad

Općina Starigrad ima vlasnički udio od 100 % u jednoj odgojno – obrazovnoj ustanovi – Dječjem vrtiću „Osmijeh“.

Tablica 37. Popis ustanova s vlasničkim udjelom Općine Starigrad

Naziv ustanove	Dječji vrtić "Osmijeh"
Pravni oblik	Odgojno - obrazovna
Godina osnivanja	2010.
NKD 2007	Predškolsko obrazovanje
Ukupni temeljni kapital trgovačkog društva (u kn)	50.000,00

Naziv ustanove	Dječji vrtić "Osmijeh"
Vrijednost udjela (u kn)	50.000,00
Udio u vlasništvu u postotku	100%
Broj zaposlenika 31.12. prethodne godine	6

Izvor: Općina Starigrad

Općina Starigrad ima udio od otprilike 1.5 % u tri trgovačka društva, te udio od 100% u komunalnom poduzeću Argyruntum. Detalji tvrtki u kojim Općina ima vlasnički udio prikazani su u tablici 38.

Tablica 38. Popis trgovačkih društava s vlasničkim udjelom Općine Starigrad

Naziv trgovačkog društva	Čistoća	Argyruntum	Liburnija	Vodovod
Pravni oblik	d.o.o.	d. o. o.	d. o. o.	d.o.o.
Godina osnivanja	1996.	2006.	1996.	1996.
NKD 2007	Skupljanje otpada	Djelatnosti sanacije okoliša te ostale djelatnosti gospodarenja otpadom	Ostali kopneni prijevoz putnika	Skupljanje. Pročišćavanje i opskrba vodom
Ukupni temeljni kapital trgovačkog društva (u kn)	9.239.600,00 kn	867.100,00 kn	22.810.800,00 kn	159.483.800,00 kn
Vrijednost udjela (u kn)	140.000,00 kn	867.100,00 kn	351.300,00 kn	2.344.400,00 kn
Udio u vlasništvu u postotku	1,52%	100,00%	1,54%	1,47%
Broj zaposlenika 31.12. 2015. godine	306	8	250	285

Izvor: Općina Starigrad

5.2. Civilno društvo

Prema registru udruga Ministarstva uprave na području Općine Starigrad trenutno je aktivno 12 udruga civilnog društva, od čega je najviše sportskih (njih 5), po jedna braniteljska i kulturna te DVD Paklenica, a ostale su različitog područja djelovanja. U tablici 39. prikazana je količina izdvojenih sredstava iz proračuna za financiranje rada udruga u periodu od 2011. do 2015. godine.

Tablica 39. Udio financiranja projekata i programa organizacija civilnog društva iz Proračuna Općine Starigrad

Kategorija/ godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Broj udruga koje se financiraju iz proračuna JLS-a	12	18	18	18	22
Ukupan iznos potpora udrugama (u kn)	492.731,00	425.839,23	414.418,58	414.786,11	442.867,43
Rashodi JLS-a (u kn)	12.531.127,68	9.890.795,60	7.565.511,61	15.249.877,74	9.362.840,60
Udio potpora u rashodima (%)	3,900 %	4,300 %	5,500 %	2,700 %	4,700 %

Izvor: Proračun Općine Starigrad

U 2016. godini planirana se financirati ukupno 19 udruga koji su prikazani u tablici 40. Osim navedenih udruga u proračunu postoji prostor i za druge udruge pod stavkama: ostale donacije građanima, ostale donacije u sportu i ostale donacije u kulturi.

Tablica 40. Popis udruga koje se financiraju iz proračuna Općine Starigrad

Naziv udruge	Područje
Hrvatski crveni križ Gradsko društvo Crvenog križa Zadar	Humanitarna djelatnost
Udruga slijepih Zadarske županije	Socijalna djelatnost, ljudska prava
Udruga Prvi hrvatski redarstvenik	Branitelji i stradalnici
Udruga roditelja poginulih branitelja domovinskog rata Zadarske županije	Branitelji i stradalnici
Udruga dragovoljaca i branitelja 7. domobranske pukovnije Zadar	Branitelji i stradalnici
Bojna kralj Tomislav	Branitelji i stradalnici
Počasni Bleiburški vod	Branitelji i stradalnici
Lovačko društvo Diana, lovna jedinica Starigrad	Gospodarstvo, lovstvo
LAG Bura	Održivi razvoj, razvoj ruralnih područja
DVD Starigrad	Zaštita i spašavanje
HGSS Zadar	Zaštita i spašavanje
KUD Podgorac	Kultura i umjetnost
NK Paklenica	Sport
MNK Paklenica	Sport
PD Starigrad Paklenica	Sport
Karate klub Velebit	Sport
Udruga pripadnika središta gardijskog za specijalističku obuku dočasnika D.T.Gavran Zadar	Sport, branitelji i stradalnici
HAK sv. Ante	Sport
Mountain traveller Croatia	Sport

Izvor: Ministarstvo uprave - Registar udruga

SWOT ANALIZA

Gospodarstvo

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznatljivost i vrijednost Nacionalnog parka Paklenica koji se nalazi na području Općine • Trend pada nezaposlenosti • Klimatski uvjeti pogodni za razvoj turizma • Velik broj registriranih OPG-ova • Tradicija stočarstva na području Općine • Prepoznatljiva turistička destinacija za aktivni odmor • Bogatstvo kulturnih dobara • Bogatstvo prirodnih resursa na području Općine • Prolazak Jadranske magistrale D8 cijelom dužinom Općine • Porast dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista • Prirodna bogatstva Općine u svrhu razvijanja turizma • Bogatstvo biciklističkih i pješačkih staza • Kontinuirani rast broja dolazaka i noćenja 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak javnog pomorskog prijevoza • Loša povezanost javnim prijevozom sa Zadrom • Nepovoljna dobna struktura stanovništva Općine, negativan prirodni prirast • Nediverzificiranost obrtnih djelatnosti • Nepostojanje zadružnog poslovanja • Nepostojanje gospodarske zone • Nepostojanje poslovne infrastrukture i mjera u svrhu razvoja poduzetništva • 90 % poljoprivrednika (prema ARKOD-u) raspolaže s manje od 0.7 ha polj. zemljišta i parcelama manjim od 0.15 ha • Nepovoljna dobna struktura nosioca OPG – ova • Siromašno tlo i nedostatak navodnjavanja • Nepostojanje luksuznog smještaja • Nepostojanje srednjoškolskih obrazovnih institucija • Neriješen sustav odvodnje otpadnih i oborinskih voda
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Blizina 5 od 8 nacionalnih parkova i tri parka prirode • Konkurentne zemlje u turizmu su u lošoj situaciji • Rastući trend Hrvatske kao turističke zemlje • Sportski turizam produžuje sezonu u proljeće i jesen • Moguć razvoj poljoprivrede u sklopu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) • Nezagađenost prirodnih bogatstava za razvoj turizma, ekološke poljoprivrede, naročito stočarstva i pčelarstva • Usklađivanje poljoprivredne proizvodnje s potrebama u turizmu čime se stvara pozitivna sinergija u gospodarskom razvoju • Članstvo u LAG-u Bura • Europska i nacionalna sredstva namijenjena razvoju ruralnog prostora 	<ul style="list-style-type: none"> • Gospodarsko poduzetništvo uglavnom orijentirano na turizam • Nedostatak željezničke infrastrukture • Smanjenje količine ribe u akvatoriju • Trend opadanja broja stanovništva te bilježenje starenja stanovništva • Izgradnja gospodarske infrastrukture koja može negativno utjecati na okoliš (zagađenje mora, zraka...) • Promjena globalnih trendova na području turizma, pojava novih destinacija • Opasnosti od terorizma, mogući teroristički napadi mogu djelovati negativno na turizam • Sve izraženije klimatske promjene koje mogu nepovoljno djelovati na poljoprivredu i turizam • Nametnici koji napadaju poljoprivredne urode, što može voditi prisilnoj uporabi pesticida koji nisu prihvatljivi ekološkoj proizvodnji • Ukidanje letova iz glavnih emitivnih zemalja • Prirodne katastrofe, potres, požar... • Opsežan birokratski aparat na svim razinama (problem za investicije)

Društvene djelatnosti

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivan migracijski trend • Postojanje vrtića i osnovne škole • Na području Općine postoji 7 zaštićenih kulturnih dobara • Iskustvo i tradicija u međunarodnim natjecanjima u eksteremnim sportovima • Postojanje primarne zdravstvene usluge, turističke ambulante, hitne službe i stomatološke ordinacije • Znamenito povijesno i kulturno nasljeđe 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje programa i ustanova socijalne skrbi na području Općine • Nepostojanje mjera i programa za brigu o stanovništvu treće životne dobi • Nedostatak asistenata u nastavi za djecu s posebnim potrebama • Loše stanje objekta osnovne škole • Nepostojanje heliodroma • Nepostojanje adekvatnog sportskog centra • Nepostojanje srednje škole i znanstvenih ustanova • Velik broj korisnika mirovina i socijalne pomoći • Nepostojanje muzeja (arheološkog i prirodoslovnog) • Nemogućnost dodatnog i dopunskog (cjeloživotnog) obrazovanja
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Promoviranje Općine kroz organizaciju sportskih događaja • Raspoloživost nacionalnih i europskih fondova • Valorizacija znamenitosti kulturnih dobara i tradicije na području Općine • Povezivanje s drugim jedinicama lokalne samouprave u svrhu unaprjeđenja kulturne ponude (LAG Kamen i more) • Trend rasta potražnje za aktivnim odmorom i turističkim proizvodima baziranim na prirodnim resursima • Gravitiranje posjetitelja iz turističkih destinacija u okruženju i tranzitnih gostiju zahvaljujući prometnoj povezanosti • Zajedničko djelovanje i jačanje suradnje s predstavnicima civilnog sektora • Financiranje projekata društvene infrastrukture putem fondova EU (osobito za ruralni prostor) 	<ul style="list-style-type: none"> • Propadanje kulturnih i arheoloških spomenika zbog neadekvatne brige o istima • Nedostatak predškolskog odgoja (jaslice) može nepovoljno djelovati na demografske pokazatelje i osnovno obrazovanje djece • Udaljenost srednjih škola pridonosi odljevu stanovništva • Sve manje upisane djece u vrtić i osnovnu školu

Zaštita okoliša i infrastruktura

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Općina se nalazi u Parku prirode Velebit • Na području Općine nalazi se Nacionalni park Paklenica • Područje Općine je dio NATURA 2000 mreže, označeno kao POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa) • Stanište 1854 biljne vrste od čega 79 endema • U neposrednoj blizini Općine nalazi se 90 speleoloških objekata • Unutar Parka prirode Velebit, u relativnoj blizini Općine nalaze se sljedeća zaštićena područja: uvala Zavratnica, Velnačka glavica, Hajdučki kukovi, Rožanski kukovi, Cerovačke pećine, posebni rezervat šumske vegetacije Štirovačka, botanički rezervat Zavižan – Balinovac – Velika kosa • Izrađen Plan upravljanja otpadom 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje adekvatnog sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda • Nepostojanje prirodoslovnog muzeja i edukativnog prirodoslovnog centra • Neiskorištavanje obnovljivih izvora energije • Nepostojanje vodovodne infrastrukture u više od 30 % stambenih prostora na području Općine • Neriješeni imovinsko-pravni odnosi pojedinih infrastrukturnih cjelina ključnih za razvoj Općine • Nedostatak infrastrukture koja bi podržala ekološki prihvatljivo odlaganje i razvrstavanje otpada • Prisutnost ilegalnih odlagališta otpada
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Sanacija odlagališta otpada Samograd • Odlični preduvjeti za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (sunce i vjetar) • Blizina pet nacionalnih parkova i tri parka prirode. • Dostupnost eksternih sredstava za razvoj infrastrukture • Raspoloživa sredstva za financiranje infrastrukture putem sredstava za ruralni razvoj 	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje kakvoće mora u Velebitskom kanalu zbog lošeg upravljanja otpadnim vodama susjednih naselja • Ugrožavanje zaštićenih područja masovnim turizmom • Početak eksploatacije nafte i plina u Jadranskom moru (potencijalna ekološka katastrofa) • Ograničene ovlasti lokalne samouprave za razvoj i implementaciju projekata unaprjeđenja komunalne infrastrukture • Ekološko zagađenje mora

VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI

VIZIJA OPĆINE STARIGRAD

Općina Starigrad smještena je na sjeveru Dalmacije i cijelom svojom površinom leži u zaštićenom dijelu Parka prirode Velebit te Nacionalnog parka Paklenica. Vizija Općine Starigrad predstavlja temeljni okvir za određivanje strateških razvojnih smjernica za petogodišnje razdoblje. Kontinuirano, kroz navedeni period od 2016. do 2020. godine, Općina će se razvijati na temeljima strateških ciljeva proisteklih iz vizije koja se referira na prethodno identificiranim lokalnim resursima Općine. Koordinator dokumenta je u suradnji s predstavničkim tijelima Općine infiltrirao jezgru na kojoj treba počivati razvoj Općine Starigrad do završetka 2020. godine, a ona glasi:

**Općina Starigrad - mjesto aktivnog i ugodnog života, središte regije
pustolovnog i sportskog turizma**

Vizija Općine posljedica je detaljne analize trendova i stanja na osnovu kojih se definirao smjer u kojemu se ovo područje treba razvijati u nadolazećem periodu. U izradi analize stanja sudjelovali su brojni dionici analiziranog područja, dok je na radnim skupinama svaki sudionik, predstavljajući sektor iz kojeg dolazi, iznio svoju viziju razvoja Općine. Također je detaljno preispitan sadržaj Analize stanja koji pruža detaljan uvid u demografiju, gospodarstvo, društvene djelatnosti, infrastrukturu i zaštitu okoliša Općine. Na temelju SWOT analize izdvojene su točke koje zbog svoje važnosti i težine predstavljaju osnovu za daljnji razvoj analiziranog područja i njegove okoline. Pri izradi ovog dokumenta pomno su proučene ideje svih dionika jer je participativni pristup planiranju jamstvo za kreiranje ispravne strateške vizije.

Vizija Općine Starigrad sadrži racionalne i emocionalne elemente kojima se nastoji udovoljiti potrebama lokalnog stanovništva. Oni se naročito odnose na razvoj pustolovnog i sportskog turizma te poboljšanje društvene i komunalne infrastrukture s posebnim naglaskom na vodoopskrbu i odvodnju, odnosno izgradnju kanalizacijskog sustava. Petogodišnjom vizijom osigurat će se razvoj Općine Starigrad na području gospodarstva, naročito turizma, društvenih djelatnosti, infrastrukture i zaštite okoliša s naglaskom na rješavanje problema gospodarenja otpadom.

STRATEŠKI CILJEVI OPĆINE STARIGRAD

Strateški ciljevi predstavljaju pravac u kojem će se jedinica lokalne samouprave (JLS) razvijati u narednom petogodišnjem razdoblju. Oni su definirani kao očekivana stanja koje JLS nastoji ostvariti uz racionalnu uporabu dostupnih resursa. Strateški ciljevi definirani su na radnim skupinama i temelje se na sagledavanju uvjeta u okruženju te spoznaja iz izrađene analize stanja. Strateškim se ciljevima naglašava mogućnost unaprjeđenja prosperitetnih djelatnosti, kao i valorizacija nedovoljno iskorištenih potencijala ove jedinice lokalne samouprave.

Temeljem izrađene analize stanja, odrađenih radnih skupina i definiranja SWOT analize u Općini Starigrad definirana su četiri strateška cilja (SC):

SC 1: Razvoj pustolovne i sportske turističke infrastrukture
SC 2: Razvoj gospodarskih grana baziranih na resursima mikroregije
SC 3: Razvoj društvene infrastrukture u svrhu unaprijedenja kvalitete života
SC 4: Očuvanje prirodnih resursa i unaprjeđenje infrastrukture Općine

STRATEŠKI CILJ 1: Razvoj pustolovne i sportske turističke infrastrukture

Općina Starigrad cijelom svojom površinom leži unutar zaštićenog područja Parka prirode Velebit te obuhvaća 2/3 Nacionalnog parka Paklenica što predstavlja izniman resurs za razvoj turističke djelatnosti. Na ukupno 170,09 km² površine obuhvaćen je morski pojas s pripadajućim plažama te dio južnog Velebita s planinskim obilježjima i kanjonima Male i Velike Paklenice. Takva reljefna jedinstvenost i šarolikost čine izvrsnu osnovu za aktivan odmor. Općina Starigrad se prethodnih godine opredijelila za razvoj pustolovnog turizma usmjeravajući svoje resurse prema unaprjeđivanju ponude adrenalinskih sportova te razvoju infrastrukture za aktivan odmor. Starigrad je prepoznat kao destinacija pogodna za slobodno penjanje zbog atraktivne penjačke stijene Anića kuk. U težnji da se prepoznatljivost Starigrada kao destinacije aktivnog turizma (ne samo penjačkog) razvije na navedenim osnovama Općina Starigrad se 2012. godine odlučila na izradu Studije razvoja Općine Starigrad kao AAA destinacije u Hrvatskoj. U svrhu dostizanja statusa regionalnog središta u adrenalinskom sportu i aktivnom odmoru, nužan je razvoj dopunske turističke ponude bazirane na iskorištavanju postojećih prirodnih potencijala. Ona je osnovni preduvjet za povećanje broja posjetitelja i prosječne potrošnje turista.

Ostvarenjem strateškog cilja 1 unaprijedit će se infrastruktura za pustolovne aktivnosti u Općini Starigrad i time nastaviti razvoj u pravcu stjecanja statusa destinacije izvrsnosti u pustolovnom i sportskom turizmu. To uključuje proširenje ponude adrenalinskih sportova te unaprjeđenje postojećih i otvaranje novih sportskih objekata poput zatvorenog penjališta i adrenalinskog centra.

Kako bi se maksimalno iskoristio postojeći turistički i sportski kapacitet Općine nužno je ulagati u informiranje pa je jedan o prioriteta ovoga strateškog cilja povećanje vidljivosti, odnosno informiranje o mogućnostima boravka i aktivnostima u Općini Starigrad. Nizom mjera obuhvaćenima ovim strateškim ciljem nastojat će se široj javnosti i pretežno stranim posjetiteljima u Republici Hrvatskoj približiti mogućnosti odmora i aktivnosti u Općini Starigrad u svrhu povećanja broja posjetitelja.

Za postizanje visokih sigurnosnih standarda posebna pažnja posvetit će se unaprjeđenju zdravstvene i sigurnosne infrastrukture Općine Starigrad, odnosno poduzimanju preventivnih mjera u svrhu kompletne zaštite korisnika sportske infrastrukture i ostalih posjetitelja.

STRATEŠKI CILJ 2: Razvoj gospodarskih grana baziranih na resursima mikroregije

Gospodarska djelatnost s najvećim potencijalom, s obzirom na resurse mikroregije, predstavlja turizam, no to nipošto nije jedina gospodarska grana koja se kroz ovu razvojnu strategiju nastoji unaprijediti. Strateškim ciljem 2 stvara se temelj za ulaganje u sektore poljoprivrede, ribarstva, marikulture i ostalih djelatnosti.

Ovim se strateškim ciljem nastoji povećati broj smještajnih kapaciteta u Općini Starigrad. Iz Analize stanja vidljivo je kako su smještajni kapaciteti maksimalno popunjeni u visokoj sezoni stoga je nužno povećati broj dodatnih turističkih objekata. Nizom mjera nastojat će se maksimizirati broj ležaja do mjere dok se ne ugrožava održiv razvoj Općine te zaštita prirode i lokalnog stanovništva.

Područje Općine Starigrad djelomično je pogodno za poljoprivrednu proizvodnju koja je važan izvor drugog dohotka. Iako ukupna raspoloživost poljoprivrednog zemljišta nije velika i iznosi 940 hektara, realizacijom strateškog cilja 2 doprinijet će se razvoju poljoprivrednih aktivnosti na već postojećim resursima. Poljoprivrednike će se uz određene aktivnosti poticati na ekološku proizvodnju te iskorištenje EU fondova što će rezultirati izravnim doprinosom u ponudi i kvaliteti proizvoda koji se mogu integrirati u gastronomsku ponudu Općine. Jednako tako, kroz ovaj strateški cilj poticat će se udruživanje poljoprivrednika te njihova suradnja s poljoprivrednim institucijama kako bi poljoprivrednici iz Općine Starigrad držali korak s inovacijama i trendovima u poljoprivrednoj struci. Veća primjena znanja i tehnologija višestruko je korisna kako za gospodarstvo tako i za ekologiju koja je od neizmjerne važnosti za ovaj kraj. S obzirom na status zaštićenog prirodnog područja Općine Starigrad ekološkim će se uzgojem stvoriti dodana vrijednost poljoprivrednim proizvodima. Nizom mjera poljoprivrednicima će se omogućiti maksimalno iskorištavanje kapaciteta u specifičnim uzgojnim uvjetima i poticat će se prerada primarnog poljoprivrednog proizvoda. Naglašavanje diversifikacije poljoprivrednih proizvoda ključno je kod revitalizacije ruralnog područja. Posebna će se pozornost obratiti revitalizaciji ribarstva na području Općine Starigrad koja zadnjih pet godina bilježi negativan trend u količini ulovljene ribe te marikulture. Ostvarenjem strateškog cilja 2 nastojat će se obnoviti ribarska flota i iskrcajne luke te kroz FLAG udružiti ribare i uzgajivače ovoga područja.

Preduvjet pokretanja gospodarskog razvoja i investicijske aktivnosti na području Općine Starigrad te poboljšanja gospodarskog, ekonomskog i socijalnog stanja stanovništva otvaranje je novih radnih mjesta. Kroz strateški cilj 2 predviđeno je ulaganje u razvoj poslovne infrastrukture, prvenstveno gospodarske zone u Reljanima, odnosno unaprijediti komunalnu i prometnu infrastrukturu gospodarske zone.

STRATEŠKI CILJ 3: Razvoj društvene infrastrukture u svrhu unaprjeđenja kvalitete života

Kvaliteta društvene infrastrukture iznimno je važna za vitalnost ruralnog kraja jer je dostupnost usluga i izvršavanje osnovnih funkcija ključno u razvoju određenog naselja i njegovom gospodarskom rastu. Utjecaj društvene infrastrukture na kvalitetu života u ruralnim sredinama obično se smatra marginalnim čimbenikom poboljšanja kvalitete života. Međutim, upravo je ona važna za razvoj i poboljšavanje sveukupne demografske slike ruralnih krajeva. U tom segmentu Općina namjerava uložiti svoje napore u razvoj i odgoj najmlađih stanovnika izgradnjom nove zgrade Osnovne škole u Starigradu te sanacijom dječjih igrališta u naseljima Seline i Tribanj. U nadolazećem periodu planira se obnova postojećih kapaciteta Osnovne škole u Selinama, sanacija Doma kulture i Društvenog doma u naselju Starigrad. Ovim će se mjerama razvoj Općine usmjeriti na poticanje društvenih djelatnosti. Učenje, razvoj i odgoj mladih u pozitivnom ozračju motivirat će stanovnike na osobno napredovanje od najmlađih dana, a novim sadržajima potaknut će se ostanak mladih obitelji na području Općine Starigrad.

Ovim strateškim ciljem, osim razvoja sadržaja za djecu, obuhvaćen je dovršetak projektne dokumentacije za potrebe izgradnje športsko-rekreacijskog centra Kruškovac te početak njegove izgradnje. Osim toga planira se i izgradnja i opremanje vatrogasnog doma za potrebe Dobrovoljnog vatrogasnog društva Starigrad.

Jedan od prioriteta ovoga strateškog cilja jest očuvanje kulturne i povijesne baštine Općine Starigrad. Infrastrukturnim povijesno-kulturnim resursima prvenstveno se smatraju ranokršćanski objekti pa je tako predviđena sanacija stare predromaničke crkve Sv. Petra zaštićene kao kulturno dobro na razini Republike Hrvatske. Također, Općina Starigrad planira ulaganje u obnovu stare župne zgrade iz 1874. koja je kompletno spaljena u II. svjetskom ratu te obnovljena 1970. godine. Iako se objekt ne nalazi na listi zaštićene kulturne baštine, župna će kuća po završetku provedbe projekta biti osposobljena za primanje posjetitelja i postat će dio kulturne ponude destinacije. Obnovom kulturnih dobara nastoji se doprinijeti održivom društvenom i gospodarskom razvoju te indirektno demografskom oporavku, odnosno stabilnosti Općine Starigrad.

STRATEŠKI CILJ 4: Očuvanje prirodnih resursa i unaprjeđenje infrastrukture Općine

Strateškim ciljem 4 unaprijedit će se javna infrastruktura Općine Starigrad u svrhu poboljšanja kvalitete života stanovnika i zaštite prirodnih bogatstava.

Jedan od prioriteta jest postići energetske održiv razvoj koji će se očitovati u obnovi energetske infrastrukture, odnosno unaprjeđenju energetske učinkovitosti na području Općine Starigrad. Zamjenom rasvjetnih tijela i uvođenjem daljinskog upravljanja, Općina će smanjiti intenzitet javne rasvjete čime će se dugoročno osigurati značajna ušteda energije i direktno će se doprinijeti održivom korištenju prirodnih resursa te strateškim prioritetima višeg reda. Tijekom provedbe aktivnosti povezanih s poboljšanjem energetske učinkovitosti Općina će poštovati definirane smjernice EU-a, Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i drugih relevantnih institucija.

Za rješenje problema sanacije odlagališta otpada Samograd potrebno je izraditi projektnu dokumentaciju. Po izradi dokumentacije započet će se sa sanacijom odlagališta čime će se dati direktan doprinos zaštiti Nacionalnog parka Paklenica koji se nalazi u neposrednoj blizini.

Na području Općine Starigrad nije svim stanovnicima omogućeno korištenje vodovodne infrastrukture stoga je u svrhu postizanja osnovnih uvjeta za život potrebno izraditi projektnu dokumentaciju za vodovode Podvelebitski pravac i Magistralni vodovod. Pristupit će se izgradnji vodospreme Starigrad s pripadajućim cjevovodom te sanaciji postojeće vodovodne mreže. Projekt će prvenstveno doprinijeti povećanju kvalitete komunalnih usluga u Općini Starigrad, a na taj način i povećanju kvalitete života tamošnjeg stanovništva.

Ovim strateškim ciljem Općina će pristupiti rješavanju problema rekonstrukcije nerazvrstanih cesta kao i formiranju protupožarnih puteva i pristupne ceste kanjonu V. Kroz predstojeće petogodišnje razdoblje Općina Starigrad planira uložiti sredstva u sanaciju groblja te izgradnju mrtvačnice u naslju Seline.

Kroz prioritet komunalne infrastrukture predviđena je izgradnja i opremanje dužobalnog pojasa te uređenje plaže Jaz Kulina te ostali projekti u svrhu podizanja životnog standarda stanovnika Općine Starigrad.

PRIORITETI, MJERE I I NDIKATORI

U prethodnom poglavlju predstavljena je vizija Općine Starigrad za buduće petogodišnje razdoblje iz koje su izvedena ukupno četiri strateška cilja. U ovom poglavlju razradit će se prioritete za navedene strateške ciljeve te mjere razvoja koje je definirala Općina.

U nastavku je prikazana shema vizije, ciljeva i prioriteta Općine Starigrad.

Vizija								
Općina Starigrad – mjesto aktivnog i ugodnog života, središte regije pustolovnog i sportskog turizma								
Ciljevi	1.	Razvoj pustolovne i sportske turističke infrastrukture	2.	Razvoj gospodarskih grana baziranih na resursima mikroregije	3.	Razvoj društvene infrastrukture u svrhu unaprjeđenja kvalitete života	4.	Očuvanje prirodnih resursa i unaprjeđenje infrastrukture Općine
Prioriteti	1.1.	Izgradnja infrastrukture za razvoj pustolovnog i sportskog turizma	2.1.	Izgradnja infrastrukture za ostale oblike turizma	3.1.	Očuvanje kulturne i povijesne baštine	4.1	Zaštita okoliša i upravljanje otpadom
	1.2.	Podizanje razine prepoznatljivosti destinacije Starigrad kao središta regije	2.2.	Razvoj ribarstva i marikulture	3.2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture na području Općine	4.2	Unaprjeđenje prometne cestovne i pomorske infrastrukture
	1.3.	Kreiranje sigurnosne infrastrukture za posjetitelje i korisnike	2.3.	Razvoj i unaprjeđenje poljoprivrednih i nepoljoprivrednih djelatnosti na PG-ovima			4.3	Poboljšanje energetske učinkovitosti javne infrastrukture
			2.4.	Razvoj gospodarske infrastrukture u svrhu poticanja MSP-a ³³			4.4.	Izgradnja i unaprjeđenje vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
							4.5.	Unaprjeđenje ostalih oblika komunalne infrastrukture

Naredni korak u strateškom planiranju nakon definiranja prioriteta jest razrađivanje mjera koje će rezultirati uspješnom provedbom prioriteta, odnosno kojima će se ostvariti strateški ciljevi. Mjere razvoja definirane su na temelju dostupnih resursa; ljudi, vremena, novaca i prostora, one usmjeravaju izvedbu razvojnog programa te su jedan od najvažnijih dijelova

³³ MSP - malo i srednje poduzetništvo

Strategije razvoja. S obzirom na potrebe detaljne razrade svake projektne mjere pojedinačno, u komunikaciji s vodstvom Općine Starigrad dogovorene su sve relevantne informacije vezane za svaku mjeru pojedinačno. Svaka pojedina mjera razvoja unesena je u softver na način da se formira baza projektnih ideja koja Općini može koristiti kao pomoć pri predlaganju projekata na javne pozive i natječaje. Takvim načinom upravljanja projektnim idejama omogućava se njihovo sistematizirano praćenje te jednostavno ažuriranje i nadopunjavanje podataka.

Općina Starigrad uvrstila je u svoju strategiju ukupno 29 projektna prijedloga razvrstana u četiri strateška cilja, odnosno 13 prioriteta.

Kako bi se postigla mjerljivost određenih ciljeva, prioriteta i mjera, definirani su indikatori s ciljem praćenja provedbe i stupnja realiziranosti Strateškog razvojnog programa Općine Starigrad. U nastavku su navedene ciljane vrijednosti indikatora svake pojedinačne mjere i prioriteta u svrhu ocjenjivanja uspješnosti provedbe.

Strateški cilj 1 Razvoj pustolovne i sportske turističke infrastrukture		
Prioriteti	Mjere	Indikatori
1.1. Izgradnja infrastrukture za razvoj pustolovnog i sportskog turizma	1.1.1. Uređenje i opremanje trekning staza	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj kilometara uređenih pješačkih staza ✓ Broj vidikovaca ✓ Broj odmorišta
	1.1.2. Uređenje i opremanje MTB staza	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj kilometara uređenih brdskih biciklističkih staza ✓ Broj izgrađenih biciklističkih skakaonica
	1.1.3. Izgradnja i opremanje zatvorenog adrenalinskog centra	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrađena projektna dokumentacija za AAA destinaciju ✓ Broj kvadratnih metara uređenih rekreacijskih zona ✓ Broj članova/posjetitelja adrenalinskog parka
1.2. Podizanje razine prepoznatljivosti destinacije Starigrad kao središta regije	1.2.1. Izgradnja i opremanje info - centra	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izgrađen info centar ✓ Opremljen info centar
	1.2.2. Podizanje kvalitete postojećih sportskih natjecanja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj natjecanja umreženih s međunarodnim sportskim natjecanjima ✓ Rast broja natjecatelja na sportskim natjecanjima ✓ Rast broja posjetitelja sportskih natjecanja
	1.2.3. Uvrštavanje Starigrada u IFSC kalendar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Održano IFSC međunarodno natjecanje ✓ Porast dolazaka sportskih penjača u Starigrad
1.3 Kreiranje sigurnosne infrastrukture za posjetitelje i korisnike	1.3.1. Izgradnja i opremanje heliodroma za noćno slijetanje	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izgrađen heliodrom ✓ Opremljen heliodrom za noćno slijetanje ✓ Broj slijetanja na heliodrom
	1.3.2. Nabava SAR helikoptera	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nabavljen SAR helikopter ✓ Broj intervencija obavljenih uz pomoć SAR helikoptera

Strateški cilj 2 Razvoj gospodarskih grana baziranih na resursima mikroregije		
Prioriteti	Mjere	Indikatori
2.1. Izgradnja infrastrukture za ostale oblike turizma	2.1.1 Stvaranje preduvjeta za izgradnju novih i obnovu postojećih turističkih i ugostiteljskih objekata	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Riješeni imovinsko-pravni odnosi na postojećim i potencijalnim turističkim zonama ✓ Definiranje novih turističkih zona ✓ Broj dolazaka rekreativnih posjetitelja i izletnika na području Općine ✓ Broj objekata registriranih za obavljanje ugostiteljske djelatnosti ✓ Broj kreveta registriranih u turističkoj ponudi
	2.1.2. Izgradnja kamenog labirinta	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrađena projektna dokumentacija i ishođene dozvole ✓ Broj metara kvadratnih izgrađenog labirinta
	2.1.3. Razvoj zdravstvenog turizma	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj zdravstvenih ustanova ✓ Broj liječnika na području O. Starigrad ✓ Broj zubnih terapeuta na području O. Starigrad ✓ Broj farmaceuta na području O. Starigrad
	2.1.4. Obnova i stavljanje u funkciju starih kuća u ruralnim jezgrama (zaseocima)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj starih kuća s riješenim imovinsko-pravnim odnosom ✓ Broj obnovljenih starih kuća ✓ Broj metara kvadratnih obnovljenih okućnica u zaseocima
2.2. Razvoj ribarstva i marikulture	2.2.1. Izgradnja i opremanje otpremnog centra u svrhu razvoja ribarstva i marikulture	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrađena projektna dokumentacija za izgradnju otpremnog centra ✓ Izgrađen otpremni centar ✓ Opremljen otpremni centar
2.3 Razvoj i unaprjeđenje poljoprivrede proizvodnje	2.3.1. Unaprjeđenje turističke djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj OPG-ova s ugostiteljskim gastro uslugama ✓ Broj OPG-ova s uslugama smještaja
	2.3.2. Izgradnja i uređenje zelene tržnice	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj metara kvadratnih izgrađene zelene tržnice ✓ Broj prodajnih štandova
	2.3.3. Promocija okolišno održive poljoprivrede	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj polaznika organiziranih edukacija za poljoprivredu. ✓ Broj registriranih ekoloških poljoprivrednika
	2.3.4. Izgradnja i opremanje objekta pršutane	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrađena projektna dokumentacija ✓ Izgrađena pršutana ✓ Opremljena pršutana
2.4 Razvoj gospodarske infrastrukture s ciljem unaprjeđenja MSP-a	2.4.1. Izgradnja komunalne i prometne infrastrukture u gospodarskoj zoni Reljane	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj metara kvadratnih izgrađene prometne infrastrukture ✓ Izgrađena komunalna infrastruktura u gospodarskoj zoni ✓ Broj poduzeća na 1000 stanovnika ✓ Prihodi poduzeća po zaposlenom (kn)

Strateški cilj 3 Razvoj društvene infrastrukture s ciljem unaprijeđenja kvalitete života			
Prioriteti	Mjere	Indikatori	
3.1. Sanacija kulturno povijesnih objekata	3.1.1. Sanacija kulturno povijesnih objekata	✓	Obnovljena i uređena crkva sv. Petra
	3.1.2. Obnova i rekonstrukcija srednjovjekovne Večke kule na plaži Kulina	✓	Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za obnavljanje
		✓	Obnovljena i rekonstruirana Večka kula
3.2. Unaprjeđenje društvene infrastrukture na području Općine	3.2.1. Izgradnja zgrade nove osnovne škole	✓	Izrađena projektna dokumentacija
		✓	Izgrađena zgrada nove OŠ
		✓	Broj djece upisan u osnovnu školu
	3.2.2. Obnova objekata javne namjene na području Općine Starigrad	✓	Obnovljen Dom kulture
		✓	Opremljen Dom kulture
		✓	Pribavljene dozvole i izrađena dokumentacija
		✓	Obnovljen objekt stare škole Seline (prenamjena)
		✓	Izrađena dokumentacija za radove poboljšanja energetske učinkovitosti javnih zgrada
		✓	Broj zgrada javne namjene obuhvaćenih mjerama energetske učinkovitosti
3.2.3. Sanacija zgrade Društveni dom Starigrad Paklenica	✓	Broj metara kvadratnih sanirane zgrade	
	✓	Broj posjetitelja Društvenog doma Starigrad Paklenica	
3.2.4. Izgradnja sportsko - rekreativnog centra	✓	Izrađena projektna dokumentacija	
	✓	Izgrađen sportsko-rekreativni centar	
	✓	Broj novonastalih sportskih klubova.	
	✓	Broj novo upisanih članova u sportske klubove	
	✓	Broj korisnika sportsko rekreacijske zone	
3.2.5. Izgradnja vatrogasnog doma	✓	Izrađena projektna dokumentacija za vatrogasni dom	
	✓	Izgrađen vatrogasni dom u Starigradu	
	✓	Broj dobrovoljnih vatrogasaca	
	✓	Broj vatrogasnih intervencija	
3.2.6. Uređenje plaže Jaz	✓	Ishođene dozvole za uređenje plaže Jaz	
	✓	Uređena plaža Jaz	
	✓	Broj posjetitelja plaže Jaz	
3.2.7. Uređenje igrališta na području Općine Starigrad	✓	Broj kvadrata uređenih igrališta na području Općine	
	✓	Broj kvadrata uređenog dječjeg igrališta u Selinama i Tribnju	
3.2.8. Uređenje centra mjesta Punta (jezgra)	✓	Ishođenje dozvola i dokumentacije za uređenje centra mjesta Punta	
	✓	Broj saniranih fasada u centru mjesta Punta	
3.2.9. Izgradnja i opremanje doma za starije i nemoćne osobe	✓	Izgrađen dom za starije i nemoćne	
	✓	Opremljen dom za starije i nemoćne	
	✓	Ukupan broj korisnika usluga doma za starije i nemoćne osobe	

Strateški cilj 4 Očuvanje prirodnih resursa i unaprijeđenje infrastrukture Općine		
Prioriteti	Mjere	Indikatori
4.1. Zaštita okoliša i upravljanje otpadom	4.1.1. Izgradnja protupožarnih puteva	✓ Broj kilometara uređenog protupožarnog puta
	4.1.2. Sanacija odlagališta Samograd	✓ Dovršena dokumentacija za sanaciju odlagališta Samograd ✓ Dovršena sanacija odlagališta Samograd
	4.1.3. Sanacija ilegalnih odlagališta	✓ Broj kvadratnih metara saniranih divljih odlagališta
4.2. Unaprijeđenje prometne cestovne i pomorske infrastrukture	4.2.1. Izgradnja pristupne ceste u kanjon Velike Paklenice	✓ Izrađena dokumentacija za izgradnju pristupne ceste ✓ Broj kilometara izgrađene ceste ✓ Broj posjetitelja kanjona Velike Paklenice
	4.2.2. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne cestovne infrastrukture	✓ Broj kilometara rekonstruiranih lokalnih cesta ✓ Broj kilometara izgrađenih lokalnih i nerazvrstanih cesta
	4.2.3. Uređenje parkirnih površina	✓ Broj metara kvadratnih novoizgrađenih parkirnih površine ✓ Broj novoizgrađenih parkirnih mjesta
	4.2.4. Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne pomorske infrastrukture	✓ Pribavljene dozvole i dokumentacija za uređenje pomorske infrastrukture ✓ Broj izgrađenih vezova ✓ Rekonstruirana lučica
4.3. Poboljšanje energetske učinkovitosti javne infrastrukture	4.3.1. Izgradnja javne rasvjete	✓ Broj novoinstaliranih rasvjetnih tijela
	4.3.2. Modernizacija javne rasvjete	✓ Postotak uštede potrošnje električne energije javne rasvjete ✓ Broj rasvjetnih mjesta kojima su primijenjene poticajne mjere ulaganja u energetske učinkovitost ✓ Postotak smanjenja emisija CO2
4.4. Izgradnja i unaprijeđenje vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	4.4.1. Sanacija, izgradnja i unaprijeđenje vodoopskrbne infrastrukture	✓ Rekonstruirana lokalna (mjesna) vodovodna mreža Starigrad i Seline ✓ Izgrađen podvelebitski pravac vodovoda od Starigrada do Sv. Marije Magdalene i sanacija postojećeg ✓ Broj kućanstava i poslovnih objekata priključenih na novu/obnovljenu javnu vodoopskrbnu mrežu ✓ Broj kilometara saniranih cjevovoda vodoopskrbnog sustava ✓ Postotak smanjenja gubitka u potrošnji vode
	4.4.2. Izgradnja infrastrukture za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda	✓ Izgrađena infrastruktura za odvodnju otpadnih voda ✓ Izgrađena infrastruktura za pročišćavanje otpadnih voda ✓ Broj kućanstava spojenih na kanalizacijski sustav
4.5. Unaprijeđenje ostalih oblika	4.5.1. Izgradnja i uređenje dužobalnog pojasa	✓ Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za izgradnju i uređenje dužobalnog pojasa

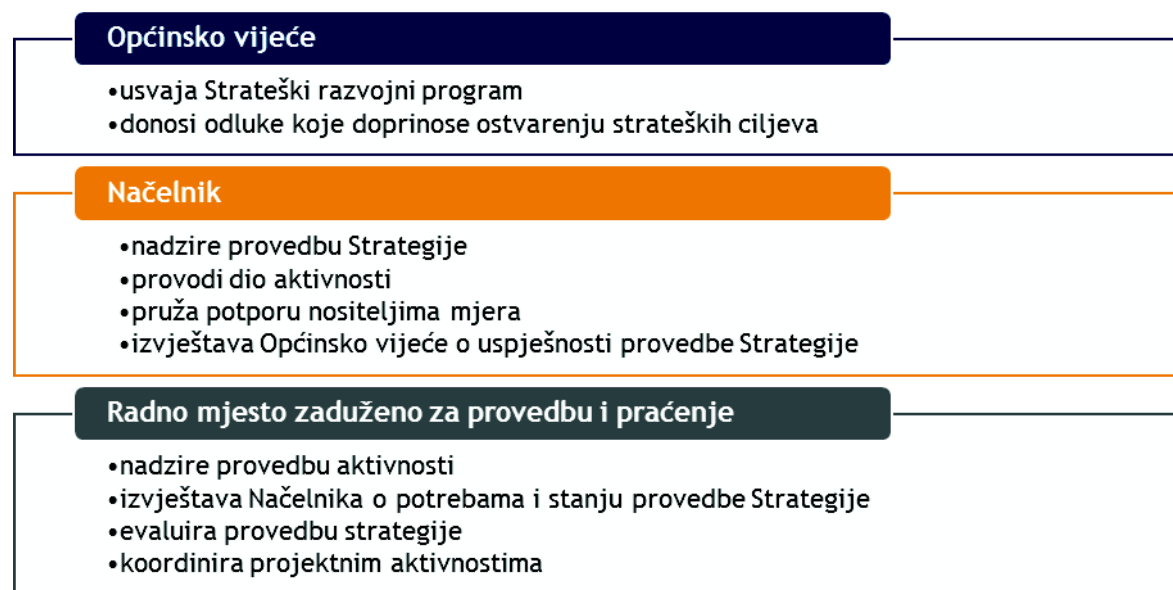
Strateški cilj 4 Očuvanje prirodnih resursa i unaprijeđenje infrastrukture Općine		
Prioriteti	Mjere	Indikatori
komunalne infrastrukture		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izgrađen dužobalni pojas ✓ Uređen dužobalni pojas
	4.5.2. Uređenje trgova na području Općine Starigrad	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pribavljene dozvole i izrađena dokumentacija za uređenje Trga Tome Marasovića, Trga Stjepana Radića te Trga Marasovića ✓ Broj kvadrata uređene javne površine Trga Tome Marasovića, Trga Stjepana Radića te Trga Marasovića
	4.5.3. Uređenje i gradnja groblja na području Općine Starigrad	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Broj kvadrata uređenog groblja na području Općine (3 groblja) ✓ Broj novih grobnih mjesta ✓ Broj prodanih grobnih mjesta
	4.5.4. Uređenje središnjeg obalnog pojasa	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za uređenje središnjeg obalnog pojasa ✓ Broj metara kvadratnih uređenog središnjeg obalnog pojasa
	4.5.5. Nabava višenamjenske čistilice	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pribavljena višenamjenska čistilica ✓ Broj osoba obučениh za upravljanje višenamjenskom čistilicom
	4.5.6. Uređenje obalne šetnice	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za uređenje obalne šetnice ✓ Broj metara kvadratnih uređene obalne šetnice
	4.5.7. Uređenje šetnice Mala Krušćica i Duboka Krušćica	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za uređenje šetnice Mala Krušćica ✓ Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za uređenje šetnice Duboka Krušćica ✓ Broj metara kvadratnih uređene šetnice Mala Krušćica ✓ Broj metara kvadratnih uređene šetnice Duboka Krušćica

PROVEDBA STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA

Strateški razvojni program Općine Starigrad spada u javne dokumente te će biti objavljen na službenim stranicama Općine nakon usvajanja od strane Općinskog vijeća. U svrhu povećanja dostupnosti ovoga dokumenta, Strateški razvojni program bit će prosljeđen svim poduzećima, ustanovama i institucijama u vlasništvu Općine. Po usvajanju razvojnog programa, dokument će se predstaviti javnosti putem javnog priopćenja kako bi se svi dionici upoznali s njegovim sadržajem te mogućnostima nadopune. Nakon objave na web-stranicama Općine Starigrad, javnost će biti u mogućnosti komentirati i predlagati nove ideje čime će se dodatno osigurati sudjelovanje svih građana, poduzetnika, djelatnika javnih službi i svih ostalih zainteresiranih dionika.

Preduvjet za uspješno provođenje Strateškog razvojnog programa Općine Starigrad jest uspostava kvalitetne provedbene strukture koja će snositi odgovornost za uspješnu realizaciju Strategije. O provođenju Strategije razvoja Općine Starigrad redovno će se razgovarati na Načelničkim kolegijima, a o napretku će se izvještavati Općinsko vijeće i javnost. Pri izradi proračuna i proračunskih akata kreirat će se poveznice sa Strategijom razvoja. Za provedbu Strategije razvoja odgovorna je Općina Starigrad, a provedba obuhvaća sve upravne odjele u Općinskoj upravi ovisno o vrsti razvojnog projekta. Unutar Općine imenovat će se osoba koja će biti zadužena za ažuriranje razvojnih projekata unutar baze projekata te za sastavljanje redovnih izvješća o provedbi razvojnih projekata. Također, za svaki će se razvojni projekt unutar Jedinostvenog upravnog odjela Općine, ovisno o naravi, imenovati odgovorna osoba koja će pratiti napredak pojedinog razvojnog projekta i o tome će se izvještavati osobu zaduženu za ažuriranje razvojnih projekata.

Slika 17. Zaduženja za implementaciju

POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE

Po usvajanju Strateškog razvojnog programa pristupa se njegovoj implementaciji kroz konkretnu provedbu ovdje predloženih razvojnih mjera. Implementacija će biti višegodišnji proces i tražiti će kontinuirani monitoring kako bi se pravodobno procijenilo da li i u kojoj mjeri implementacija mjera doprinosi realizaciji vizije i strateških ciljeva.

U tu svrhu će se organizirati postupak praćenja provedbe i implementirati će se nekoliko osnovnih instrumenata:

- Definiranje i uspostava internog tima za monitoring i evaluaciju;
- Uspostava sustava izvještavanja;
- Periodična evaluacija;
- Ex-post evaluacija.

Za provedbu strateških projekata biti će zadužen interni tim Općine. U okviru njega će se imenovati voditelji projekata i osobe zadužene za koordinaciju projektnih aktivnosti. Oni će biti u obvezi redovno se sastajati, pripremati izvješća o progresu projekata za koje su zaduženi te pravodobno informirati načelnika i druge odgovorne o statusu projekata.

Kako bi se pripremile podloge za izvještavanje, praćenje implementacije strategije i nesmetano odvijanje procesa praćenja i kasnije evaluacije neophodno će biti implementirati sustav izvještavanja u okviru kojeg će se redovito unositi podaci o procesu projekata. Sustav informacije će se zahtijevati redovne evidencije o promjenama projiciranih troškova, odgovornosti, aktivnosti, rokova, drugih resursa i projektnih obilježja. Obveza evidentiranja informacija o projektu će biti delegirana na svakog voditelja projekta te će se sastojati od redovnih unosa u sustav po nastanku promjene, te od priprema redovnih godišnjih izvještaja o statusu na kraju svake kalendarske godine.

Članovi projektnog tima će biti obvezni sudjelovati i u interim evaluacijama odnosno periodičnim evaluacijama koje će se provoditi u svrhu ocjene usklađenosti provedenih aktivnosti s postavljenim planskim vrijednostima iz strategije te u odnosu na postavljene indikatore. Vodeći se najboljim praksama internim evaluaciju bi trebalo provesti "na polovici puta" implementacije i napraviti detaljnu ocjenu stupnja ispunjenja ciljeva i realizacije indikatora. U ovisnosti o nalazima internim evaluacije, odnosno o procjenama veličina i snage odstupanja ostvarenih učinaka u odnosu na planirane vrijednosti, izraditi će se mjere i prijedlozi modifikacije narednih aktivnosti. Za postupke provedbe interim evaluacije uobičajava se angažman eksternih stručnjaka kako bi se postigla objektivnom i neovisnost u procjenama.

Sličan pristup se predlaže i u provedbi ex-post evaluacija koje se provode po završetku razdoblja na koje se strategija odnosi. Ta evaluacija će imati za cilj ocijeniti uspješnost implementacije ove strategije to jest procijeniti koji projekti su realizirani i u kojoj mjeri su

doprinijeli razvojnim ciljevima i viziji. Važnost ove evaluacije proizlazi i iz šireg konteksta kojeg ona promatra. Naime, njome će se promotriti i doprinos implementacije projekta i strategije na strateške ciljeve višeg reda specificirane u regionalnim i nacionalnim strategijama odnosno operativnim dokumentima ukoliko je provedba projekata financirana EU sredstvima.

USKLAĐENOST S DRUGIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Za provedbu Strateškog razvojnog programa Općine Starigrad za razdoblje 2015. – 2020. nužna je usklađenost sa strateškim ciljevima EU-a i relevantnim nacionalnim okvirom Republike Hrvatske. U nastavku su prikazani ključni strateški dokumenti višeg reda s kojima je usklađen Strateški razvojni program Općine Starigrad.

Europa 2020 - Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast

Krovna strategija na razini EU-a – Europa 2020 - usmjerena je na stimuliranje pametnog, održivog i uključivog rasta kroz poticanje ulaganja u obrazovanje, energetska učinkovitost i obnovljive izvore energije te smanjenje siromaštva. Razvojni ciljevi Općine Starigrad u potpunosti su usklađeni s europskim prioritetima uspostavljenima ovim dokumentom. Strateški cilj 1 razvojnog programa Općine Starigrad usmjeren je na ekonomsku aktivnost u sinergiji s prirodnim resursima kroz pustolovni turizam, dok je strateški cilj 2, između ostalog, usmjeren na razvoj ekstenzivne poljoprivrede, ribarstva i marikulture čime se direktno pridonosi održivom razvoju i zelenoj ekonomiji. Vrijednostima održivog razvoja doprinosi i strateški cilj 4 usmjeren na zaštitu prirode i poboljšanje energetske učinkovitosti Općine Starigrad te unaprjeđenje komunalne infrastrukture Općine u svrhu smanjenja negativnog utjecaja na okoliš. Budući će prva dva cilja doprinijeti i povećanju zapošljavanja te smanjenju siromaštva među lokalnim stanovništvom, može se reći da su u potpunosti usklađeni i s trećim prioritetom EU-a zasnovanim na uključivom rastu. Direktni doprinos uključivom rastu daje i treći strateški cilj postavljen na općinskoj razini, budući da je orijentiran na unaprjeđenje društvene infrastrukture. On je osim s uključivim rastom povezan i s pametnim rastom budući da će se kroz obrazovanje unaprijediti ljudski potencijal i postojeću razinu znanja i kompetencija.

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.

Svi ciljevi Strateškog razvojnog programa Općine Starigrad usklađeni su s Programom ruralnog razvoja 2014. - 2020. Direktna povezanost postignuta je s prioritetima 1., 2., 4. i 6. Ostvarenju prioriteta 1. Programa ruralnog razvoja koji se odnosi na poticanje cjeloživotnog učenja i stručne izobrazbe u sektorima poljoprivrede i šumarstva, poticanje inovacija, suradnje i razvoja baze znanja u ruralnim područjima te poboljšano upravljanje okolišem direktno pridonose prioriteti 2.2., 2.3. i 2.4. lokalne razvojne strategije Općine Starigrad. Također, navedeni prioriteti doprinose ostvarenju prioriteta 2. Programa ruralnog razvoja koji za cilj ima poboljšanje održivosti i konkurentnosti poljoprivrede te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja. Strateški cilj 4 Strateškog razvojnog programa Općine Starigrad direktno je povezan s prioritetom 4 Programa ruralnog razvoja RH, a odnosi se na obnovu, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s

poljoprivrednom i šumarstvom, naročito u segmentu boljeg upravljanja vodama, odnosno fokusnom području 4B. Ostvarenju prioriteta 6. Programa ruralnog razvoja koji se odnosi na promicanje uključenosti i gospodarskog razvoja te suzbijanje siromaštva u ruralnim područjima direktno pridonose strateški ciljevi 2. i 3. lokalne razvojne strategije Općine Starigrad.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.

Ciljevi koji su definirani razvojnom strategijom Općine Starigrad u skladu su s ciljevima Operativnog programa konkurentnost i kohezija za razdoblje 2014. - 2020. Direktna usklađenost postignuta je kroz prioritete 3., 6. i 9.

Strateški cilj 2. razvojne strategije Općine Starigrad direktno se naslanja na tematski cilj 3. OPKK-a Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EPFRR) i sektora za ribarstvo i akvakulturu (za EFPR). Sva četiri prioriteta 2.1., 2.2., 2.3. i 2.4. lokalne strategije Općine Starigrad odnose se na promicanje poduzetništva, poticanje stvaranja novih poduzeća te podupiranje kapaciteta MSP-ova i razvoja poljoprivrede i ribarstva što u potpunosti odgovara tematskom cilju 3 OPKK-a, odnosno njezinim investicijskim prioritetima 3a i 3d.

S tematskim ciljem 6. OPKK-a koji se temelji na zaštiti okoliša i održivosti resursa u potpunosti je usklađen prioritet 4.1. Zaštita okoliša i upravljanje otpadom lokalne razvojne strategije Općine Starigrad. Naročita povezanost postignuta je s investicijskim prioritetima 6i koji se odnosi na sektor otpada, a usklađenost s OPKK-om postignuta je i povezivanjem prioriteta 4.3. lokalne strategije s investicijskim prioritetom 6ii Ulaganje u sektor vodnog gospodarstva.

Iako za tematski cilj 9. OPKK nisu predviđeni projektni prijedlozi čiji bi nositelj bila jedinica lokalne samouprave samostalno, ova strategija ipak se na njega naslanja putem ciljeva 1. i 2. kojima se nastoji unaprijediti gospodarstvo Općine Starigrad te na taj način utjecati na smanjenje siromaštva i socijalne isključivosti.

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.

Glavni cilj Operativnog programa učinkoviti ljudski potencijali jest pridonosenje rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Strategija Općine Starigrad svoj će doprinos ostvarivanju ovih ciljeva dati usklađivanjem prioriteta Strategije s tematskim ciljevima, odnosno prioritetima OPULJP-a. Direktna usklađenost Strategije Općine Starigrad postignuta je s investicijskim prioritetima 8ii, 9iv, 9v, 10iii i 11i.

Strateški ciljevi 1. i 2. lokalne razvojne strategije na indirektan način, poticanjem gospodarstva, pridonose ostvarenju investicijskih prioriteta 8ii i 9v OPLJUP-a.

Doprinos postizanju investicijskog prioriteta 9iv dat će mjere uključene u realizaciju prioriteta 3.2. Unaprjeđenje društvene infrastrukture Strateškog razvojnog programa Općine Starigrad te mjere prioriteta 1.3. koje direktno utječu na unaprjeđenje zdravstvene skrbi na području Općine. Također, prioritet 3.2. u skladu je i sa investicijskim prioritetom 10iii OPULJP-a koji naglašava potrebu provedbi mjera radi povećanja sudjelovanja u cjeloživotnom učenju.

Kroz svoj redovan rad i provođenje svakodnevnih aktivnosti, tijela lokalne samouprave na indirektan način sudjelovat će u ostvarenju investicijskog prioriteta 11i OPULJP koji naglasak stavlja na povećanje vještina kadrova javne uprave na lokalnoj razini i jačanju administrativnih kapaciteta koji su pretpostavka ostvarenja promjena i napretka na lokalnoj razini.

Strategija energetskeg razvoja Republike Hrvatske

Razvoj energetske politike u Hrvatskoj obilježen je procesom pristupanja EU-u, stoga su njihovi ciljevi usklađeni s ciljevima definiranim na razini EU-a. Glavni ciljevi energetske politike RH su *sigurnost opskrbe energije, konkurentnost energetskeg sustava i održivost ekonomskog razvoika*. Strategija energetske politike ima za cilj izgraditi sustav uravnoteženog razvoja odnosa između sigurnosti opskrbe energijom i konkurentnosti i očuvanja okoliša, koji će građanima i gospodarstvu omogućiti kvalitetnu, sigurnu, dostupnu i dostatnu opskrbu energijom. Takva opskrba energijom preduvjet je gospodarskog i socijalnog napretka³⁴. SC 4 „Očuvanje prirodnih resursa i unaprjeđenje infrastrukture Općine“ usklađen je s ciljevima Strategije energetskeg razvoja Republike Hrvatske. Strateškim ciljem Općine potaknut će se energetska učinkovitost kroz mjere modernizacije javne rasvjete i sustava upravljanja.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.

Definirani strateški ciljevi i prioriteti Općine Starigrad direktno se naslanjaju na strateške ciljeve Strategije razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine. U njoj su definirana tri strateška cilja: SC 1 Brži gospodarski rast temeljen na integraciji tržišta i institucionalnim reformama, SC 2 Viša stopa zaposlenosti i SC 3 Promicanje održivog razvoja. Provođenjem mjera unutar prioriteta 1.1. i 2.1. Strategije Općine direktno se pridonosi diversifikaciji turističke ponude, poboljšanju turističke infrastrukture i potiče se razvoj specifičnog oblika turizma - pustolovnog i sportskog. Razvojem turizma pokrenut će se otvaranje radnih mjesta induciranih turističkom aktivnošću i stvorit će se dodatne mogućnosti za plasiranje domaćih (lokalnih) proizvoda što će doprinijeti ciljevima navedenima u Strategiji razvoja turizma Republike Hrvatske.

---

³⁴ Strategija energetskeg razvoja RH

Županijska razvojna strategija Zadarske županije

Strateški razvojni program Općine Starigrad u potpunosti je usklađen sa sva četiri strateška cilja Županijske razvojne strategije Zadarske županije i njihovim pripadajućim prioritetima. Tako se prioritet 2.4. lokalne strategije direktno odnosi na Prioritet 1.3. županijske strategije. SC2 „Razvoj konkurentnog poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva“ Strategije razvoja ZŽ u skladu je sa SC2 „Razvoj gospodarskih grana baziranih na resursima mikroregije“ lokalne razvojne strategije.

Prioriteti 3.2. i 4.1. u potpunosti su usklađeni s Prioritetom 3.1. županijske strategije, a odnose se na očuvanje prirodnih resursa i kulturne baštine.

SC 4 županijske strategije „Unapređenje zaštite okoliša i kvalitete života“ orijentiran je na poboljšanje i razvoj komunalne infrastrukture (gospodarenje otpadnim vodama i otpadom, racionalizaciju vodnih resursa), povećanje kvalitete života, razvoj društvene i socijalne infrastrukture i usluga (jačanje sustava obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi) te razvoj i unapređenje prometne infrastrukture i usluga. Njegovu ostvarenju direktno pridonosi cjeloviti SC 4 razvojne strategije Općine Starigrad te prioritet 3.2. koji se odnosi na razvoj društvene infrastrukture. Može se zaključiti da su ova dva strateška dokumenta u potpunosti usklađena.

Strategija razvoja turizma Zadarske županije

Prioritet 1.1. Unaprjeđenje sustava upravljanja destinacijom usmjeren je na jačanje kapaciteta za upravljanje razvojem turističke destinacije i na stvaranje preduvjeta za aktiviranje državne imovine u turističke svrhe te je direktno podržan kroz prioritete 1.2. i 2.1. lokalne razvojne strategije. Nadalje, SC 2. Smanjenje sezonalnosti razvojem konkurentnog turističkog sektora podržan je kroz SC 1 strategije razvoja Općine Starigrad i odnosi se na razvoj infrastrukture za pustolovni turizam.

Prioritet 2.4. lokalne strategije u skladu je sa prioritetom 2.2. županijske strategije, a oba se odnose se na razvoj poduzetničkog okruženja.

Na prioritet 2.6. Stvaranje turističke destinacije izvrsnosti u cijelosti se naslanja SC 1 Strateškog razvojnog programa Općine Starigrad kojim se nastoje stvoriti preduvjeti za stjecanje titule AAA destinacije.

Ostvarenju prioriteta 3.1. Razvoj turističke infrastrukture i usluga direktno pridonose SC 1 lokalne razvojne strategije te prioritet 2.1. Izgradnja infrastrukture za ostale oblike turizma.

Prioritet 3.3. Unaprjeđenje zaštite okoliša i povećanje energetske učinkovitosti u potpunosti je usklađen sa SC 4 lokalne strategije i njegovim pripadajućim prioritetima.

RAZVOJNE MJERE

Starigrad

Uređenje i opremanje trekking staza

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	sportsko-rekreacijska zona ,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	500.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na uređenje i opremanje trekking staza na području općine. Cilj je oformiti staze koje će proći zadanom rutom definiranom obilaznim točkama, koje su ujedno karakteristični objekti u prirodi, odnosno mjesta na kojima se obavljaju određeni zadaci; predstavlja potpuno novi koncept zabave namijenjene svim uzrastima, koji povezuje fizičke aktivnosti, team building, otkrivanje tajni, zagonetki, itd. Može se provesti: odabir terena/lokacija, markiranje i opremanje staza, nabavka GPS uređaja; pratitelji timova mogu biti: djelatnici HGSS-a, djelatnici NP Paklenica, zaposlenici Centra za penjanje. Aktivnosti predviđene razvojnom mjerom uključuju: uređenje staze na dionici Penjački stadion - Opuvani Dolac - Zavitrenik - Koin Dolac - Bristovac - Županov Dolac - Gradić - Veliki Vaganac - Samograd</p>

Starigrad

Uređenje i opremanje MTB staza

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	sportsko-rekreacijska zona ,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	100.000,00 Kn

7. Opis projekta

U skladu s ciljem razvoja općine Starigrad da postane jedna od najpoznatijih destinacija aktivnog turizma u Europi, važno je razvijati sve prateće sadržaje i infrastrukturu pomoću kojih će se isti plan i ostvariti.

Starigrad

Izgradnja i opremanje zatvorenog adrenalinskog centra

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	mala sportska dvorana (površine manje od 405 m2) ,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	10.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na izgradnju dvorane za sportsko penjanje u Općini Starigrad. Realizacijom ove mjere općina Starigrad bi postala jedna od rijetkih destinacija koja na svom području ima dvoranu za sportsko penjanje koja omogućava odvijanje natjecanja u lošim vremenskim uvjetima. Navedena dvorana bila bi polivalentna što podrazumijeva da bi osim penjačke infrastrukture bila opremljena za svakodnevne sportske aktivnosti.</p>

Starigrad

Izgradnja i opremanje info-centra

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	sportsko-rekreacijska zona ,
2.	Gospodarska kategorija	turizam,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	5.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Projekt se odnosi na uređenje infopunktova na području općine s ciljem promoviranja aktivnog turizma, prezentacija sadržaja i infrastrukture, promoviranje cjelokupne ponude Rivijere Paklenica te podrške EU samoj provedbi projekta.</p>

Starigrad

Podizanje kvalitete postojećih sportskih natjecanja

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	program za promociju sporta ,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u pravo,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Ovim razvojnom mjerom želi se podići kvaliteta i dati nova svježina već postojećim sportskim natjecanjima u općini Straigrad kroz proširenje prateće ponude te podizanje kvalitete provedbe natjecanja. To se prvenstveno odnosi na Međunarodni susret penjača , Velebit Ultra Trail te Velebit MTB Marathon kao najpoznatija sportska natjecanja na ovome području. Cilj je povećati broj natjecanja umreženih s međunarodnim sportskim natjecanjima, te povećati broj natjecatelja i posjetitelja na sportskim događajima na prostoru općine Starigrad.</p>

Starigrad

Uvrštavanje destinacije Starigrad u IFSC kalendar

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	marketinške aktivnosti u turizmu,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na uvrštavanje penjačkih natjecanja koja se organiziraju odnosno koja bi se organizirala u budućnosti na području općine Starigrad u kalendar Međunarodne penjačke organizacije IFSC. Uspješnom realizacijom aktivnosti ove razvojne mjere omogućio bi se kontinuiran dolazak natjecatelja tijekom cijele godine.</p>

Starigrad

Izgradnja i opremanje heliodroma za noćno slijetanje

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	plan zaštite i spašavanja,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.750.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na izgradnju heliodroma na prostoru Općine Starigrad te njegovo opremanje za slijetanje u noćnim uvjetima. Lokacija heliodroma je predviđena na gradnici K.O Starigrad te K.O. Seline. Zbog turističke orijentiranosti općine Starigrad te izrazito velikog broja aktivnih turista s posebnim naglaskom na penjače izrazito je povećana mogućnost ozljeđivanja. Upravo iz tog razloga nužna i izgradnja heliodroma te njegovo potpuno opremanje za dnevno i noćno slijetanje. Do sada je za potrebe ovog projekta izvedeno grubo izravnavanje površine cca 400 m².</p>

Starigrad

Nabava SAR helikoptera

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	plan zaštite i spašavanja,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	30.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na nabavu helikoptera za potrebe traganja i spašavanja te prevoženje unesrećenih osoba do obližnjih bolnica. Razvojem destinacije Starigrad u destinaciju aktivnog turizma naglo raste postotak broja ozljeđenih osoba koji prikticiraju ovaj oblik turizma. Upravo pravodobna reakcija prilikom spašavanja unesrećene osobe ključna je je u spašavanju ljudskih života. Situacija po kojoj za prijevoz unesrećenika treba čekati helikopter MORH-a iz baze Divulje u SD županiji nije kvalitetno rješenje u budućnosti. Nabavom SAR helikoptera za potrebe destinacije Starigrad ova destinacija postaje znatno konkurentnija na tržištu aktivnog turizma. Zbog iznimne financijske težine nabave SAR helikoptera te edukacije pilota i osoblja ova mjera predstavlja jednu od dugoročnih aktivnosti upravljačkog tijela te će biti predmet apliciranja na vanjske izvore financiranja.</p>

Starigrad

Stvaranje preduvjeta za izgradnju novih i obnovu postojećih turističkih i ugostiteljskih objekata

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	hotel s restoranom, poslovni prostori i stanovi,
2.	Gospodarska kategorija	turizam,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	10.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
Razvojna mjera uključuje izmjene i dopune prostorno- planske dokumentacije s ciljem omogućavanja investicija u turističke kapacitete te izgradnju komunalne infrastrukture za potrebe istog. Nositelj projektnih aktivnosti je Općina Starigrad, a procjenjena vrijednost projekta iznosi 10 000 000,00 kn.

Starigrad

Izgradnja kamenog labirinta

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	ruralni turizam,
2.	Gospodarska kategorija	turizam,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	500.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na izgradnju kamenog labirinta kao turističke atrakcije. Kameni labirint izgradio bi se tradicionalnim načinom slaganja kamena odnosno poput suhozida. Nositelj projekta je Općina Starigrad, a procjenjena vrijednost je 500 000,00 kn.</p>

Starigrad

Razvoj zdravstvenog turizma

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	program za promociju zdravstva ,
2.	Gospodarska kategorija	zdravstvo,
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	regionalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	210.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na aktivnosti iskorištavanja prirodnih i geografskih karakteristika područja općine Starigrad poput bure, blizine planine i mora, u svrhu razvoja zdravstvenog turizma. Nositelji ove razvojne mjere su privatni poduzetnici.</p>

Starigrad

Obnova i stavljanje u funkciju starih kuća u ruralnim jezgrama (zaseocima)

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	eko-etno selo,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na poticanje turističke valorizacije objekata u privatnom vlasništvu koji se nalaze u zaleđu Općine Starigrad. Cilj mjere je obnova starih objekata u napuštenim zaseocima putem mjera ruralnog razvoja. Realizacijom ovog projekta značajno bi se podigla kvaliteta i atraktivnost smještajnih jedinica na području općine Starigrad.</p>

Starigrad

Izgradnja i opremanje otpremnog centra u svrhu razvoja ribarstva i marikulture

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	formiranje zadruga, centara i različitih oblika udruživanja u ribarstvu,
2.	Gospodarska kategorija	poljoprivreda,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	4.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Ova razvojna mjera odnosi se na izgradnju i opremanje otpremnog centra za potrebe ribarstva i marikulture na području općine Starigrad i okolice. Otpremni centar je objekt na obali ili na moru, odobren od nadležnog tijela, a koji služi za prihvat, održavanje, pranje, čišćenje, sortiranje i pakiranje živih školjkaša namijenjenih za ljudsku prehranu. Objekt će bit izgrađen u skladu s EU direktivom 853/2004 Pravilnik o higijeni namirnica životinjskog porekla kojom su utvrđeni higijenski standardi rukovanja hranom životinjskog podrijetla. Nositelj aktivnosti je privatni investitor, a vrijednost projekta procjenjena je na 4 000 000,00 kn.</p>

Starigrad

Unaprjeđenje turističke djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	ruralni turizam,
2.	Gospodarska kategorija	turizam,
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	20.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera ima za cilj educiranje i podizanje razine svijesti vlasnika poljoprivrednih gospodarstva o mogućnostima financiranja nepoljoprivrednih djelatnosti kroz mjere ruralnog razvoja. Nositelj aktivnosti je Općina Starigrad, a vrijednost se procjenjuje na 20 000,00 kn.</p>

Starigrad

Izgradnja i uređenje zelene tržnice

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	ustanova za upravljanje tržnice na malo,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	700.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojnem mjerom izgradnje i uređenja zelene tržnice se planira formirati jedinstveno distribucijsko mjesto za prodaju lokalnih proizvoda dobivenih iz lokalne poljoprivrede, ribolova i lova. Na tržnici bi bili dostupni i kvalitetni autohtoni gastronomski proizvodi. Razvojna mjera je vezan i za razvoj turizma koji će biti potaknut dodatnom ponudom za turiste u obliku dostupnih autohtonih proizvoda na vidljivom mjestu u općini Starigrad.</p>

Starigrad

Promocija okolišno održive poljoprivrede

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	marketinške aktivnosti u poljoprivredi,
2.	Gospodarska kategorija	poljoprivreda,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u pravo,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	20.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Cilj je povećanje konkurentnost poljoprivrednih proizvođača prelaskom na ekološku poljoprivredu - poljoprivrednike je nužno educirati i upoznati sa novim tehnologijama i primjerima dobre prakse, kako bi im se ukazalo na mogućnosti učinkovitije proizvodnje. Isto tako, nužno je podržati udruživanje poljoprivrednika, suradnju sa poljoprivrednim institutima, fakultetima i ostalim dionicima iz „Struke“ kako bi se ostalo u koraku s najnovijim informacijama i inovacijama u ovom segmentu.</p>

Starigrad

Izgradnja i opremanje objekta pršutane

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	hlađenje i skladištenje mesa i mesnih prerađevina,
2.	Gospodarska kategorija	poljoprivreda,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.900.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Kroz projektne aktivnosti ove razvojne mjere izgradit će se i opremiti objekt za sušenje mesa (pršuta) ukupne površine cca. 370 m². Ukupna vrijednost zahvata procjenjena je na 1 600 000,00 kn, te dodatnih 300 000, 00 kn za opremanje objekta.</p>

Starigrad

Izgradnja komunalne i prometne infrastrukture u gospodarskoj zoni Reljane

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	javne prometne površine ,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	15.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na aktivnosti izgradnje cjelokupne komunalne infrastrukture koja uključuje prometnu, energetska i vodoopskrbnu i oborisku infrastrukturu. Realizacijom ove mjere stvara se ključni preduvjet za razvoj malog i srednjeg poduzetništva na području Općine Starigrad. Procjenjena vrijednost Razvojna mjeraa iznosi 15 000 000, 00 kn . Nositelj Razvojna mjeraa izgradnje komunalne infrastrukture je Općina Starigrad.</p>

Starigrad

Sanacija kulturno povijesnih objekata

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	vjerski objekt ,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 Kn

7. Opis projekta
Razvojna mjera ima za cilj obnoviti dotrajale dijelove crkve sv. Petra, crkvu sv. Jurja u starome groblju te gradinu sv. Trojice- prapovijesno naselje pripisano Liburnima gdje su vršili i dalje se vrše arheološka istraživanja.

Starigrad

Obnova i rekonstrukcija srednjovjekovne Večke kule na plaži Kulina

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	kula,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Večka kula je smještena na samom rtu plaže Kulina u Starigradu-Paklenici. Cilj Razvojna mjeraa je ulaganje u rekonstrukciju i zamjena dotrajalih dijelova uz nadzor konzervatorskih institucija. Mnoge legende su vezane za staru utvrdu što daje prostor za kreativnu razradu turističke ponude ovog objekta.</p>

Starigrad

Izgradnja zgrade nove osnovne škole

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	osnovna škola ,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	22.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Cilj razvojne mjere je izgradnje nove osnovne škole u Starigradu. Cilj se planira realizirati kroz 2 koraka. Prvi korak podrazumijeva prikupljanje projektne dokumentacije i ishodovanje svih potrebnih dozvola za početak građevinskih radova. U drugom koraku se planira izgraditi i opremiti škola sukladno s potrebama današnjeg obrazovnog sustava. Otvara se mogućnost prijave projekta na strukturne fondove Europske unije u cilju sufinanciranja izgradnje ili opremanja osnovne škole.</p>

Starigrad

Obnova objekata javne namjene na području Općine Starigrad

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	energetska učinkovitost,
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	3.418.500,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Ova razvojna mjera odnosi se na uređenje, opremanje i energetska obnovu objekata za potrebe razvoja društvene infrastrukture. Aktivnosti uključuju sanaciju zgrade stare škole u Selinama, sanaciju i uređenje Doma kulture te energetska obnovu objekata javne namjene. Obnova navedenih objekata i njihovo stavljanje u funkciju značajno bi prodonijelo kvaliteti života domicilnog stanovništva. Nositelj projekata je Općina Starigrad, a ukupna vrijednost procjenjena je na 3 418 500,00 kn, uz mogućnost sufinanciranja kroz FZOEU.</p>

Starigrad

Sanacija zgrade - društveni dom Starigrad - Paklenica

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Društveni dom/Multimedijalni centar,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	2.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
Razvojna mjera se odnosi na sanaciju postojećeg društvenog doma u naselju Starigrad s ciljem unaprijeđenja društvene infrastrukture i kvalitete života domaćinskog stanovništva općine Starigrad. Nositelj projektne aktivnosti je Općina Starigrad, a vrijednost projekta procjenjena je na 2 000 000, 00 kn.

Starigrad

Izgradnja športsko - rekreativnog centra Kruškovac

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	sportsko-rekreacijski centar ,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	12.412.500,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera odnosi se na zgradnju i opremanje sportsko - rekreacijskog centra Kruškovac. Projektnim aktivnostima planira se ukomponirati u smjeru razvoja turizma općine Starigrad koji je usmjeren prema ciljanim skupinama kojih privlače aktivnosti u domeni aktivnog turizma. Nositelj projekta je Općina Starigrad , a vrijednost je procjena na 12.412.500,00 kn.</p>

Starigrad

Izgradnja Vatrogasnog doma

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	zgrada Dobrovoljnog vatrogasnog društva (DVD-a),
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	3.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera odnosi se na izgradnju Vatrogasnog doma u naselju Starigrad. Projektne aktivnosti uključuju izradu projektne dokumentacije, izgradnju objekta te njegovo opremanje. Nositelj projekta je Općina Starigrad, a vrijednost je procjenjena na 3 000 000, 00 kn.</p>

Starigrad

Uređenje plaže - Jaz

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Plaže,
2.	Gospodarska kategorija	turizam,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	5.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
Razvojna mjera se odnosi na uređenje plaže Jaz u naselju Starigrad. U svrhu uređenja već je izrađen idejni projekt čiji je nositelj Općina Starigrad, a ukupna vrijednost procjenjena je na 5 000 000,00 kn.

Starigrad

Uređenje igrališta na području Općine Starigrad

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Dječje igralište,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	150.000,00 Kn

7. Opis projekta	
<p>Razvojna mjera se odnosi na sanaciju postojećih dječjih igrališta u naseljima Seline i Tribanj. Projektne aktivnosti uključuju sanaciju terena, obnovu postojećih i nabavku novih elemenata. Nositelj projekta je Općina Starigrad, a vrijednost investicije procjenjena je na 150 000,00 kn.</p>	

Starigrad

Uređenje centra mjesta Punta (jezgra)

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	stara jezgra,
2.	Gospodarska kategorija	prostorno uređenje,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.700.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na aktivnost obnove i urednjenja objekata u privatnom vlasništvu koje se nalaze u povijesnoj jezgri naselja Starigrad. Navedena aktivnost obuhvaća uređenje vanjskh fasada navedenih objekata. Nositelj ove razvojne mjere su privatnji investitori. Predviđena vrijednost ove razvojne mjere iznosi 1 700 000,00 kn.</p>

Starigrad

Izgradnja i opremanja doma za starije i nemoćne osobe

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	dom za stare i nemoćne ,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	9.000.000,00 Kn

7. Opis projekta

Cilj projekta je izgradnja doma za starije i nemoćne osobe na području općine Starigrad. Projekt pored učinka pružanja vrhunske njege starijim osobama otvara mogućnost i zapošljavanja većeg broja ljudi iz područja medicine i pružanja njege. Dom za starije i nemoćne se planira opremiti vrhunskom medicinskom opremom koja je važna u zadovoljavanju potreba nepokretnih i polupokretnih osoba. Za medicinsku skrb se planiraju zaposlitiiskusni ljudi i struke kao i mlade osobe za stjecanje radnog iskustva.

Starigrad

Izgradnja protupožarnih putova

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	protupožarni put,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	825.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Preko teritorija općine Starigrad se prostiru 2 vrlo značajna zaštićena područja Republike hrvatske, Park prirode Velebit i Nacionalni park Paklenica. Za kvalitetnu uspostavu sigurnosti i obrane od požara, zadatka projekta je izgraditi protupožarne putove za vatrogasna vozila do sada nedostupnih dijelova općine Starigrad. Time će se smanjiti rizik od širenja požara u teritorijalno zaštićenim područjima.</p>

Starigrad

Sanacija odlagališta - Samograd

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	sanacija službenih odlagališta komunalnog otpada,
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	6.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
Razvojna mjera uključuje izradu dokumentacije za sanaciju odlagališta komunalnog otpada Samograd u neposrednoj blizini NP Paklenica te završetak sanacije područja.

Starigrad

Sanacija ilegalnih odlagališta na području Općine Starigrad

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	sanacija divljih odlagališta,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	3.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Ovim razvojnom mjerom nastoji se ukloniti divlja odlagališta na području Općine, te pripadajuće lokacije vratiti u prvotno stanje. Razvojna mjera ima za cilj zaštitu okoliša i očuvanje zdravlja stanovnika. Vrijednost sanacije jednog divljeg odlagališta procjenjena je na 1 000 000,00 kn. Na teritoriju Općine Starigrad pretpostavlja se postojanje ukupno tri divlja odlagališta koja je potrebno sanirati. Nositelj aktivnosti je Općina Starigrad.</p>

Starigrad

Izgradnja pristupne ceste u kanjon Velike Paklenice

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	pristupna cesta ,
2.	Gospodarska kategorija	ceste,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	5.500.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Cilj Razvojna mjera je izgradnja pristupne ceste do kanjona Velike Paklenice. S obje strane kanjona uzdižu se vertikalne stijene, od kojih su neke više i od 700 m. Najatraktivniji dio predstavlja predio strmog pada potoka nizvodno od Anića luke, gdje se strmi kukovi uzdižu odmah iznad potoka i tvore najuži dio kanjona u području između Anića luke i parkirališta. Prostor je vrlo atraktivan za penjački turizam i zbog toga je Razvojna mjera važan da omogući daljnji neometani razvoj ovog sektora.</p>

Starigrad

Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne cestovne infrastrukture

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	nerazvrstana cesta ,
2.	Gospodarska kategorija	ceste,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	7.500.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera predstavlja preduvjet za razvoj prioritetnih sektora općine Starigrad. U prvom planu je turizam za čiji razvoj je vrlo bitno razviti i modernizirati ulice i ceste. Ovom Razvojna mjeraom aktivnosti bi svi prirodni resursi bili dostupni turistima.</p>

Starigrad

Uređenje parkirnih površina

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	parkiralište,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.200.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na uređenje površina namjenjenih za promet u mrovanju na području Općine. Realizacijom ove mjere značajno bi se podignula kvaliteta pometne infrastrukture te bi se utjecalo na rješavanje problema nedostatka parkirnih mjesta, naročito za vrijeme turističke sezone. Aktivnost se odnosi na niz lokacija na području općine Starigrad.</p>

Starigrad

Izgradnja, rekonstrukcija i održavanje prometne pomorske infrastrukture

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	morsko privezište,
2.	Gospodarska kategorija	luke,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.500.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na proširenje kapaciteta lučice Starigrad. Postojeći kapaciteti ne odgovaraju na postojeće povećanje potražnje vezova iz turističkog sektora pružanja srodnih usluga u nautičkom turizmu kao ni na potrebe lokalnog stanovništva za vezove privatnih brodica.</p>

Starigrad

Izgradnja javne rasvjete

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	ulična rasvjeta,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	500.000,00 Kn

7. Opis projekta
Razvojna mjera se odnosi na postavljenje dodatnih rasvjetnih tijela na području Općine Starigrad. Nositelj aktivnosti je Općina Starigrad, a vrijednost projekta procjenjena je na 500 000,00 kn.

Starigrad

Modernizacija javne rasvjete

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	ulična rasvjeta,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.500.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Na javnu rasvjetu otpada oko 3% ukupne potrošnje energije u Hrvatskoj. Smanjenjem intenziteta javne rasvjete može se uštedjeti i do 50% energije, a sustavom daljinskog upravljanja i nadzora značajno smanjiti troškove održavanja. Cilj ove razvojne mjere je smanjenje javne potrošnje.</p>

Starigrad

Sanacija, izgradnja i unaprijeđenje vodoopskrbne infrastrukture

Datum:10.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	lokalni vodovod,
2.	Gospodarska kategorija	vode,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	50.625.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Mjera se odnosi na izgradnju podvelebitskog pravca vodovoda od Starigrada do Sv. Marije Magdalene i sanaciju postojeće vodovodne distribucijske mreže, te rekonstrukciju lokale vodovodne mreže Starigrad i Seline. Ove aktivnosti unaprjeđenja stanovanja zajednice su jedan od preuvjeta za kvalitetni razvoj turizma na području obnove vodovodne mreže.</p>

Starigrad

Izgradnja infrastrukture za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	85.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Mjera se odnosi na izgradnju kanalizacijskog sustava Starigrad - Selina. Razvojna mjera ima za cilj izgraditi kanalizacijski sustav od Starigrada do Selina u svrhu spajanja domaćinstava i poslovnih objekata na općinsku kanalizacijsku mrežu. Realizacija Razvojna mjeraa je važna za održivo upravljanje otpadnim vodama u općini Starigrad.</p>

Starigrad

Izgradnja i uređenje dužobalnog pojasa

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Obala,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	3.112.500,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Općina Starigrad se može pohvaliti izrazito lijepom obalom kojom se proteže šetnica. Ova razvojna mjera ima za cilj urediti dužobalnu šetnicu koja bi trebala biti reprezentativni sadržaj turističke ponude. Nositelj projekta je Općina Starigrad, a vrijednost je procjenjena na 3 112 500,00 kn.</p>

Starigrad

Uređenje trgova na području Općine Starigrad

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Trg,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.200.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Projekt je sveobuhvatan u smislu da ima za cilj postupno ulagati novčana sredstva u uređenje svih javnih površina općine Starigrad i na taj način podići stupanj uređenja općine kao preduvjet razvoja turizma.</p>

Starigrad

Uređenje i gradnja groblja na području Općine Starigrad

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Groblje,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.880.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Projekt se odnosi na izgradnju novog groblja u Starigradu i groblja Duga Punta u naselju Tribanj, te izgradnju i uređenje mrtvačnice u Selinama. Nositelj projekata je Općina Starigrad, a procjenjena vrijednost je 1.890.000,00kn.</p>

Starigrad

Uređenje središnjeg obalnog pojasa

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Obala,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	12.000.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera se odnosi na uređenje središnjeg obalnog pojasa u Starigradu. Planirana je rekonstrukcija, dogradnja i uređenje obalnog pojasa i nije planirana izgradnja zgrada. Područje obuhvata utvrđeno je kao zona sportsko-rekreacijske namjene (kupalište), Infrastrukturna površina (prometna površina) te zona pomorskog prometa, odnosno komunalni vez. Područje obuhvata iznosi 9,2 ha, od toga 7,4 ha odnosi se na morsku površinu.</p>

Starigrad**Nabava višenamjenske čistilište****Datum:09.11.2016**

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	čišćenje javnih površina,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	lokalni značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	1.450.000,00 Kn

7. Opis projekta
U svrhu uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, ovim kapitalnim projektom predviđa se nabavka višenamjenske čistice za potrebe komunalnog poduzeća Argyruntum d.o.o.

Starigrad

Uređenje obalne šetnice Starigrad - Seline

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Šetnica,
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 Kn

7. Opis projekta
Izgradnje obalne šetnice s popratnom infrastrukturom u predjelu Večke kule. Izgradnjom šetnice značajno bi se podigla ponuda za turiste i stanovnike bilo sportaše/rekreativce, šetače i same kupaće.

Starigrad

Uređenje šetnice Mala Kruščica - Duboka Kruščica

Datum:09.11.2016

Osnovni podaci		
1.	Projektni prijedlog	Obala,
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura,
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u zemljište,
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe,
5.	Razina značaja	županijski značaj,
6.	Procjenjena vrijednost	900.000,00 Kn

7. Opis projekta
<p>Razvojna mjera ima za cilj urediti šetnicu od Male Kruščice do Duboke Kruščice u cilju stvaranja dodatne vrijednosti u turističkoj ponudi općine Starigrad. Aktivnosti uključuju izradu projektne dokumentacije te uređenje navedenih šetnica. Nositelj projekta je Općina Starigrad, a vrijednost je procjenjena na 900 000,00 kn.</p>

POPIS TABLICA

Tablica 1. Udaljenost većih središta u Hrvatskoj od Općine Starigrad.....	13
Tablica 2. Struktura stanovništva prema spolu i starosti	15
Tablica 3. Trgovačka društva na području Općine Starigrad	19
Tablica 4. Trgovačka društva prema području NKD 2007. godine	19
Tablica 5. Obrtnici na području Općine Starigrad na dan 05.05.2016.	20
Tablica 6. Obrtnici prema području NKD 2007. godine na dan 05.05.2015.	20
Tablica 7. Broj poljoprivrednih gospodarstava i ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu ARKOD parcela (ha) poljoprivrednika po naseljima na području Općine Starigrad na dan 31. prosinca 2015. godine.....	21
Tablica 8. Broj PG-ova u Općini Starigrad i Zadarskoj županiji na dan 14.12.2015.	22
Tablica 9. Broj poljoprivrednih gospodarstava po dobi nositelja na dan 31. 12. 2015.	22
Tablica 10. Broj i površina ARKOD parcela na području Općine Starigrad na dan 31.12. 2015.....	23
Tablica 11. Proračunska sredstva Općine Starigrad predviđena za poljoprivredu od 2013. do 2016. godine (u kn).....	24
Tablica 12. Uzgoj stoke u Zadarskoj županiji i Općini Starigradu na dan 31. 12. 2014.....	24
Tablica 13. Uzgoj pčela i proizvodnja meda na dan 31. 12. 2015	25
Tablica 14. Ulov ribe na području Općine Starigrad u tonama.....	25
Tablica 15. Dolasci i noćenja turista po zemljama podrijetla	31
Tablica 16. Smještajni kapaciteti po kategorijama na području Općine Starigrad	32
Tablica 17. Broj zaposlenih stanovnika prema starosti i položaju u zaposlenju na području Općine Starigrad (Popis stanovništva, 2011.).....	35
Tablica 18. Broj zaposlenih prema područjima djelatnosti i starosti na području Općine Starigrad (Popis stanovništva, 2011.)	36
Tablica 19. Osiguranici mirovinskog osiguranja za području Općine Starigrad	37
Tablica 20. Nezaposleno stanovništvo prema stupnju obrazovanja na području Općine Starigrad	38
Tablica 21. Izvori financiranja za život stanovništva Općine Starigrad 2011. godine.....	38
Tablica 22. Korisnici starosnih, vojnih i ostalih mirovina na području Općine Starigrad....	38
Tablica 23. Korisnici socijalne skrbi prema vrstama potpore	39
Tablica 24. Proračunska sredstva izdvojena za socijalnu skrb i pomoć po godinama.....	39
Tablica 25. Predviđena proračunska sredstva za predškolski odgoj po godinama.....	40
Tablica 26. Predviđena proračunska sredstva za javne potrebe u školstvu po godinama ...	41
Tablica 27. Registrirana kulturna dobra Općine Starigrad	42
Tablica 28. Proračunska sredstva izdvojena	45
Tablica 29. Proračunska sredstva izdvojena za pomoć za rad zdravstvenih službi.....	48
Tablica 30. Proračunska sredstva predviđena za javne potrebe u sportu po godinama	48
Tablica 31. Broj stanovnika prema vjerskoj pripadnosti na području Zadarske županije i Općine Starigrad	49
Tablica 32. Građanski i vjerski brakovi sklopljeni 2014. godine u Zadarskoj županiji i Općini Starigrad	49
Tablica 33. Stanovanje i javne zgrade u Zadarskoj županiji i Općini Starigrad	50
Tablica 34. Broj registriranih vozila u Općini Starigrad	57
Tablica 35. Potrošnja vode po kućanstvima i privredi u 2015. godini.....	59
Tablica 36. Proračunska sredstva izdvojena za opskrbu pitkom vodom	59
Tablica 37. Popis ustanova s vlasničkim udjelom Općine Starigrad	65
Tablica 38. Popis trgovačkih društava s vlasničkim udjelom Općine Starigrad	66
Tablica 39. Udio financiranja projekata i programa organizacija civilnog društva iz Proračuna Općine Starigrad	66
Tablica 40. Popis udruga koje se financiraju iz proračuna Općine Starigrad	67

POPIS SLIKA

Slika 1. Prostorni smještaj Općine Starigrad i Zadarske županije na karti Republike Hrvatske.....	8
Slika 2. Prostorno uređenje Općine Starigrad	9
Slika 3. Međunarodni susret penjača NP Paklenica 2016. godine	27
Slika 4. Prikaz ruta po kategorijama natjecanja Velebit Ultra Trail	28
Slika 5. MTB staza Veliko Rujno (lijevo) i cestovna staza Paklenica (desno).....	29
Slika 6. Staza Br. 1 Starigrad - Reljani (Starigrad-Paklenica - Modrič - Starigrad-Paklenica)	30
Slika 7. Dječji vrtić "Osmjeh"	40
Slika 8. Crkva sv. Petra u Starigradu.....	43
Slika 9. Etno kuća Marasović	44
Slika 10. Tradicionalni susret ljubitelja Karla Maya i filmova o Winnetou	45
Slika 11. Zgrada današnje Hitne medicinske službe u Selinima.	47
Slika 12. Karta zaštićenih područja Općine Starigrad i bliže okolice.....	53
Slika 13. Nacionalni park Paklenica	54
Slika 14. Prikaz korištenja brzina širokopojasnog interneta (u Mbit/s)	58
Slika 15. Kartografski prikaz planiranog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadni voda ...	61
Slika 16. Zastava s grbom Općine Starigrad.....	64
Slika 17. Zaduženja za implementaciju	83

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1857. do 2011.	14
Grafikon 2. Broj pripadnika nacionalnih manjina na području Općine Starigrad	16
Grafikon 3. Ukupan broj stanovnika Općine Starigrad po naseljima prema posljednjim dvama popisima stanovništva	16
Grafikon 4. Migracijska obilježja stanovništva Općine Starigrad	17
Grafikon 5. Prirodno kretanje stanovništva na području Općine Starigrad	17
Grafikon 6. Trgovačka društva prema pravno ustrojbenom obliku	18
Grafikon 7. Trgovačka društva po veličini.....	19
Grafikon 8. Nositelji poljoprivrednih gospodarstava prema školskoj spremi na dan 31. 12. 2015.....	22
Grafikon 9. Broj poljoprivrednih gospodarstava po kulturama na dan 31.12. 2015.	24
Grafikon 10. Broj posjetitelja NP Paklenica	26
Grafikon 11. Dolasci i noćenja stranih i domaćih gostiju u razdoblju od 2011. do 2015. ...	31
Grafikon 12. Broj ostvarenih noćenja po vrsti smještaja	33
Grafikon 13. Nezaposleno stanovništvo prema spolu na području Općine Starigrad u razdoblju od 2011. do 2015. godine	37

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Strateški razvojni program Općine Starigrad za razdoblje 2015. – 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinansiranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja